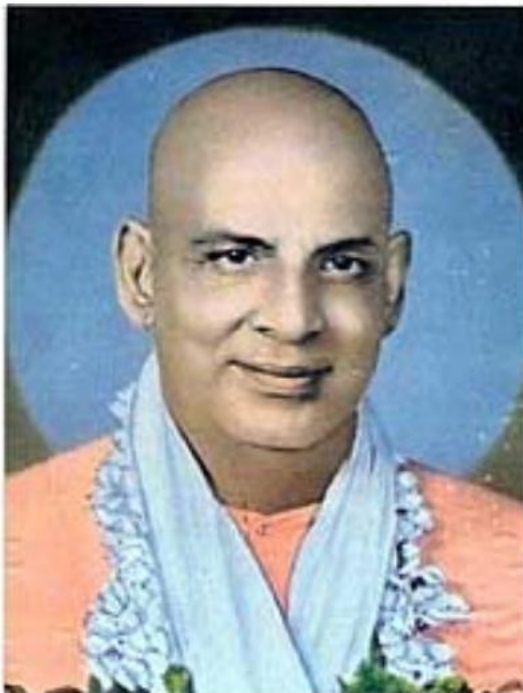

BOG OBSTAJA

avtor: Śri Svami Śivananda

**Sri Swami Sivananda
Founder of
The Divine Life Society**

**SERVE, LOVE, GIVE,
PURIFY, MEDITATE,
REALIZE
So Says
Sri Swami Sivananda**

Prva izdaja: 1958
Izdaja na svetovnem spletu (WWW): 1998
Spletna stran: <http://www.rsl.ukans.edu/~pkanagar/divine/>

Ta ponatis na WWW je namenjen brezplačni distribuciji

© The Divine Life Trust Society

Izdajatelj:
SKUPNOST ZA BOŽANSKO ŽIVLJENJE
P.O. ŠIVANANDANAGAR-249 192
Distt. Tehri-Garhwal, Uttar Pradesh,
Himalaja, Indija.

V slovenščino prevedel: Rajko Jerama (učitelj joge in meditacije)
(Sedež miru in meditacije Kranj)

OPOMBA IZDAJATELJA

Dvom v sam obstoj Boga so v duhu preprostega človeka vzbudili zlobneži, da bi uresničili svoje nizkotne cilje. Sodobni ateist ima svoj vsemogočni in vsevedni znanstvenoraziskovalni laboratorij; in tisto, česar tam ni mogoče dokazati, ne obstaja!

Ko je vera v obstoj Boga enkrat omajana, človek izgubi oporo in je prepuščen na milost in nemilost vseh vrst zlih sil, tako zunanjih kot tudi notranjih.

Modrec Šivananda je razglašal obstoj Boga in duša teh njegovih besed je prebudila vero v milijonih ljudi po vsem svetu. V podporo svojim trditvam je iznesel zanimive ilustracije in razsvetljujočo logiko, da bi celo zagrizenega ateista prepričal v obstoj Boga. Vse to je zbrano v tem zvezku, ki je blagoslov za

duhovnega širitelja, se pravi učitelja, in ljudi po vsem svetu - verujoče in nejeverne.

1. avgust 1958.

Založnik

BOG OBSTAJA, PA KAJ?

Poglobljen razmislek o tem, kar sem povedal v tej knjigi, bi prepričal celo zagrizenega ateista, da Bog obstaja.

"Da, verjamem, da Bog obstaja," rečeš: "Kaj naj storim glede tega?"

Prizadevaj si, da bi ga spoznal.

On mora biti zate resničnejši od vseh predmetov sveta.

Zato moraš služiti človeštvu in ljubiti Boga. Meditiraj o Njem še pred sončnim vzhodom.

Prepevaj *kirtane*.

Izvajaj *džapo*.

Živi krepostno življenje, saj je On priča vseh tvojih misli, besed in dejanj.

Bodi resnicoljuben; nikogar ne goljufaj.

Ljubi vse in nikomur ne škoduj.

Bodi prijazen do vseh, saj Bog prebiva v vseh. Na ta način ga boš uresničil tukaj in zdaj.

Naj vas Bog blagoslovi!

SVAMI ŠIVANANDA

VSEBINA

Opomba založnika	iii
BOG OBSTAJA, PA KAJ?	iv
BOG OBSTAJA	1
ZAKAJ NAJ VERJAMEMO V BOGA?	5
KDO JE BOG ?	6
ALI JE BOGA MOGOČE VIDETI ?	8
ARGUMENTI O OBSTOJU BOGA	10
Načelo "jaz"	10
Nespremenljiva snov	11
Niti to, niti to	11
Resničnost v ozadju pojavnosti	12
Samo Jaz mi je drag	12
Začasne opredelitve	13
Notranji vladar in nadzornik	13
Imejte vero v Boga	14
Pravi vir sreče	15
Pojavnost približa Resničnost	15
Kontinuiteta obstoja	16
SKRIVNOSTNO TELO IN ŽIVLJENJSKO NAČELO	17
NARAVA RESNIČNOSTI	19
KAKO DOSEČI URESNIČITEV BOGA?	23
GOSPODOVA SKRIVNOSTNA POMOČ BHAKTAM	25
DOGODKI IZ ŽIVLJENJA SVAMIJA SADAŠIVE BRAHMENDRE	26
VPRAŠANJE VEROVANJA	26
BOG JE OBSTOJ, BLAŽENOST IN MIR	27
DIALOG MED VERUJOČIM IN ATEISTOM	28
SIMPOZIJ	
ALI JE MOGOČE DOKAZATI OBSTOJ BOGA	37
Samorazkrivajoča se entiteta	37
Intuitivno znanje	38
Vrhunec Ved	38
"Via Salutis"	39
Potreba po guruju	39
FILOZOFSKI DOKAZI ZA OBSTOJ BOGA	40
IŠVARA ALI UNIVERZALNA DUŠA	42
Obstoj Boga	42
Argumenti za obstoj Boga	43
Omejitve razuma	47
Notranji vladar in nadzornik	48
SVET ZNANOSTI	52
RELIGIJA IN ZNANOST (I)	55
RELIGIJA IN ZNANOST (II)	59
Lahkomiselna narava človeka	59
Kaj nam je naredila znanost?	59
Znanost je pomanjkljiva	60
Materija in duh	60
Znanost in religija	61
PROUČEVANJE VIŠJEGA JAZA: OD FIZIKE DO METAFIZIKE	63
Gravitacija kaže na organsko povezanost vesolja	63

Natančno delovanje materialnih teles: pokazatelj kozmične inteligence	64
Zaključki znanosti: človek ni izven vesolja	65
Proučevanje Jaza je nujno za preučitev vesolja	65
ALICA V ČUDEŽNI DEŽELI... ..	67
SEDEM RAZLOGOV, ZAKAJ ZNANSTVENIK VERJAME V BOGA	74
ALI JE SODOBNA ZNANOST IZZIV ZA RELIGIJO?	77

1. BOG OBSTAJA

I.

Vsak dih, ki veje skozi nosnice,
vsak utrip, ki bije v srcu,
vsaka arterija, ki pulzira v telesu,
vsaka misel, ki se poraja v umu,
vam govori, da je Bog blizu.

Vsak cvet, ki opojno diši,
vsak sadež, ki vas privlači,
vsak nežen vetrič, ki piha,
vsaka reka, ki gladko teče,
govori o Bogu in njegovem usmiljenju.

Širni ocean s svojimi silnimi valovi,
mogočna Himalaja s svojimi ledeniki,
svetlo sonce in zvezde na širnem nebu,
visoko drevo s svojimi vejami,
hladni izviri v hribih in dolinah,
mi pripoveduje o njegovi vsemogočnosti.

Melodija sladke glasbe,
nastopi dobrih govornikov,
pesmi uglednih pesnikov,
izumi sposobnih znanstvenikov,
operacije spretnih kirurgov,
izreki častitih svetnikov,
misli Bhagavadgite,
razodetja Upanišad,
govorijo o Bogu in njegovi modrosti,

II.

Ateisti želijo dokaze za obstoj Boga. Ali lahko ponudijo dokaz za neobstoj Boga? Nikomur ni uspelo dokazati, da Bog ne obstaja.

Celo številni izobraženci zdaj pogumno trdijo, da Boga ni, da se vse na tem svetu dogaja in razvija v skladu z določenimi zakoni. Ali lahko zakon nastane sam od sebe? Ali lahko kakšen zakon vznikne iz ničesar? Zagotovo mora obstajati končni vzrok. To je Bog. To je najvišji Brahman ali Absolut. Bog je samoobstoječe bitje. Je neskončno močan, moder in dober. Pojem Boga pomeni absolutno popolno bitje. Absolutno popolno bitje mora imeti vse pozitivne lastnosti, vključno z lastnostjo obstoja. Torej Bog mora obstajati.

Božjega obstoja ni mogoče dokazati z znanstvenimi poskusi. Gre zgolj za vprašanje vere in se nanaša na intuitivno plat človeka.

Najgloblje hrepenenje, najgloblja težnja v človeku je po večni sreči, večnem znanju in večni resnici. Človek bi moral iskati neko nadnaravno entiteto, ki lahko zadovolji njegove najgloblje želje in težnje.

Kakor si znotraj narave vse razlagamo z zakonom vzroka in posledice, tako je tudi naravo kot celoto treba razložiti. Imeti mora nek vzrok. Ta vzrok se mora razlikovati od posledice. To mora biti nadnaravna entiteta, t.j. Bog.

Narava ni zgolj slučajna zbirka dogodkov, zgolj skupek naključij, temveč urejena stvar. Planeti se redno gibljejo po svojih tirnicah, semena redno rastejo v drevesa, letni časi si sledijo po vrstnem redu. Narava pa se ne more urediti sama. Potrebuje obstoj inteligentnega bitja, tj. Boga, ki je zanjo odgovoren. Celo Einstein, veliki znanstvenik, je bil močno prepričan, da je vesolje ustvarila Najvišja Inteligenca.

Vse v naravi ima nek namen. Izpolnjuje takšne ali drugačne funkcije. Zagotovo pa vsak predmet sam po sebi ne more izbrati svoje funkcije. Njihove različne funkcije bi bržkone morale biti načrtovane ali določene s posredovanjem enega samega inteligentnega Bitja oziroma Boga.

III

Čeprav je na tem svetu vse minljivo, ljudje kupujejo ogromna zemljišča, gradijo bungalove na različnih mestih in postavljajo petnadstropne hiše. Želijo vzpostaviti večno življenje v tem čutnem vesolju. To kaže, da je človek v bistvu nesmrten. Kljub spoznanju, da mora vsakdo umreti, človek misli, da bo živel večno, in se na veliko pripravlja, da bo živel tu za vedno. Poleg tega si nihče ne želi smrti. Vsakdo si želi živeti in se zdravi, kadar je bolan, in za to porabi kakršen koli znesek. Zato bi morala biti bistvena narava človeka večni obstoj.

Tudi bedak misli, da je moder. Vsakdo želi pokazati, da ve več kot drugi. Nihče ne mara, da ga imenujejo bedak. Otroci dražijo svoje starše z raznovrstnimi vprašanji. V njih je zakoreninjena želja po znanju. To kaže na to, da je naša bistvena narava znanje.

Kadar se človek smeji, ga ljudje le redko vprašajo, zakaj se smeji. Po drugi strani pa, ko se človek joče, ga vsi sprašujejo, zakaj joka. To kaže, da je naša bistvena narava blaženost. Nihče ne želi nesreče, ampak vsakdo si želi srečo, in vse dejavnosti v življenju so usmerjene v to, da bi jo dosegli. Tudi to dokazuje, da je naša resnična narava blaženost. V globokem spanju, ko ni predmetov, čutov ali uma, občutimo blaženost; zato bi morala biti naša bistvena narava blaženost. Tudi to je razlog, zakaj si ljudje, ki grozno trpijo zaradi bolezni, celo želijo odpovedati svojemu telesu in se tako znebiti bolečine.

Če je torej vsakdo po svoji naravi res obstoj-znanje-blaženost, mora biti neko vseprežemajoče načelo, ki ima te lastnosti in se razlikuje od minljivih, inertnih in bolečini podvrženih fizičnih teles. Zato je Brahman ali Bog, katerega narava je obstoj-vedenje-blaženost (*sat-čit-ananda*).

IV

Obstoj Boga oziroma Jaza je določen ali nakazan z obstojem *upadhijev*, se pravi pripadajočih omejitev, tj. telesa, uma, prane in čutov, saj v osnovi njihovih dejavnosti mora biti samozavedanje.

Vedno čutite, da vam kljub imetju in vsem vrstam udobja primanjkuje nečesa. Ni občutka izpolnjenosti. Samo če zraven dodamo še vseobsegajočega Boga, bomo imeli polnost.

Ko storite nekaj slabega, ste prestrašeni. Peče vas vest. Tudi to dokazuje, da Bog obstaja in je priča vsem vašim mislim in dejanjem.

Opredeliti Brahmana pomeni zanikati Brahmana. Edini ustrezen opis Brahmana je niz negacij. To je razlog, zakaj modrec Jadžnjavalkja v "Brihadaranjaki upanišadi" Brahmana definira kot *neti, neti* ali "niti to", "niti to". To pomeni, da je Brahman tisto, kar ostane, ko odstranimo imena in oblike.

Brahmana ali Jaza ali imanentnega Boga ni mogoče dokazati, saj je zunaj dosega čutov in uma, vendar lahko na njegov obstoj sklepamo skozi nekatera empirična dejstva ali splošne izkušnje iz vsakdanjega življenja.

Včasih se znajdete v posebni dilemi ali pereči denarni stiski. Pomoč pride do vas na skrivnosten način. Denar dobite pravočasno. Najbrž je večina od vas to že doživela. V tistem trenutku veselo vzkliknete: "Božje poti so res skrivnostne in nedoumljive; zdaj sem dobil polno zaupanje v Boga. Do zdaj nisem imel nobene vere v Boga."

Odvetnik ni imel vere v Boga. Zbolel je za hudo pljučnico. Njegovo dihanje se je ustavilo. Njegova žena, sin in sorodniki so začeli jokati. Vendar doživel je skrivnostno izkušnjo. Odposlanci Jame (bog smrti) so ga ujeli in ga pripeljali na dvor Gospoda Jame. Gospod Jama je rekel svojim odposlancem: "To ni človek, ki sem ga želel. Pripeljali ste napačno osebo. Pošljite ga stran." Bolnik je čez nekaj časa začel dihati. Dejansko je doživel, da je zapustil telo, odšel na dvor Jame in se ponovno vrnil v svoje fizično telo. Ta osupljiva izkušnja ga je povsem spremenila. Razvil je močno zaupanje v Boga in postal veren človek.

Še ena izobrazena oseba je imela podobno izkušnjo, vendar je bil ta primer nekoliko drugačen. Tudi on je bil ateist. Njegovo dušo so glasniki smrti prinesli na dvor Jame. Ta oseba je Jamo prosila: "Nisem končal svojega dela na fizični ravni. Opraviti moram še več koristnih del. Prizanesi mi smrt." Njegova želja je bila izpolnjena. Bil je presenečen nad to nenavadno izkušnjo. Tudi njegova narava se je popolnoma spremenila. Takoj je pustil službo. Preostanek svojega življenja je posvetil nesebičnemu služenju in meditaciji. Še vedno živi v južni Indiji.

Ugotavljate, da tudi najboljši zdravniki na svetu ne uspejo ozdraviti umirajočega kralja. Morda ste tudi vi slišali za številne primere, ko so bolniki z najhujšimi boleznimi čudežno ozdraveli, čeprav so jih najboljši zdravniki razglasili za brezupne primere. To je že samo po sebi jasen dokaz, da je za vsemi ozdravitvami božanska roka.

Včasih ne morete prenašati družbe ljudi. Želite ostati sami. Odidete na samotni kraj - na vrt ali na breg reke - in uživete v notranjem miru. To daje slutiti, da ste v bistvu utelešenje miru, da ste sami in identični z Brahmanom.

Nekateri ljudje umrejo, ko so stari osemdeset let; nekateri umrejo že v maternici; nekateri umrejo pri dvajsetih letih, drugi pri štiridesetih. Kaj je vzrok za te razlike? Kdo je določil življenjsko dobo za vsakogar? To jasno dokazuje, da obstaja teorija karme, da obstaja en sam vsevedni Gospod, ki deli sadove dejanj vsem posamičnim dživam in ki določa njihovo življenjsko dobo skladno z naravo njihove karme ali dejanj in ki pozna natančno razmerje med karmami in njihovimi sadovi. Ker je karma *džada* ali nečutna, vsekakor ne more razpolagati s sadovi svojih dejanj.

Ne glede na to, ali sova sprejema prisotnost svetlobe ali ne, svetloba je vedno prisotna. Ne glede na to, ali sprejemate obstoj Boga ali ne, Bog vedno obstaja. Vedno sije v "treh časovnih obdobjih". Obstaja, še preden ga začnete iskati. On vam je bližje od vašega diha in bližje kot so vaše roke in noge.

Ali obstajaš ali ne? To je moje vprašanje. Če rečeš "ne", vidim pred svojimi očmi tvojo postavo z žilavimi rokami, širokim čelom in velikimi očmi. Če rečeš: "da," mi boš s tem dal namig za dokaz, da Bog obstaja. Že samo vprašanje, ali Bog obstaja ali ne, jasno dokazuje, da Bog obstaja.

Karkoli vidite, je Bog. Karkoli slišite, je Bog. Vse, kar okušate, je Bog. Karkoli vonjate, je Bog. Vse, kar čutite, je Bog. To je izraženi vidik. Fizično telo pripada *Viratu* (kozmosu). Astralno telo pripada *Hiranjagarbhi* (kozmični inteligenci). Vzročno telo pripada *Išvari* (Resničnosti z njeno močjo zastiranja). Kje je zdaj ta "jaz"?

Emerson pravi: "Majhen razmislek o tem, kaj se vsak dan dogaja okoli nas, bi pokazal, da dogodke ureja zakon, ki je višji od naše volje; da so naša boleča dela zelo nepotrebna in povsem brezplodna; da smo le v svojem lahkotnem, preprostem, spontanem delovanju močni in ko se mu predamo s poslušnostjo, postanemo božanski. Vera in ljubezen nam bosta olajšali veliko breme skrbi. O moji bratje! **Bog obstaja**. V središču narave in nad voljo vsakega človeka je duša, tako da nihče od nas ne more skvariti veselja. Vanjo je vtisnila tako globok pečat, da nam uspeva, če sprejmemo njen nasvet; in ko poskušamo raniti njena bitja, se nam roke prilepijo na bok ali pa se tolčejo po naših prsih. Celoten potek stvari nas uči vere."

Ali mi lahko poveste, prijatelj: Ali je na svetu kdo, ki se ne boji smrti? Ali je kdo, ki ne izgovarja Gospodovega imena, ko je v resnih težavah, ko se mu poruši ravnovesje ali ko je v hudi agoniji? Zakaj torej zanikate obstoj Boga? Sami priznavate njegov obstoj, ko ste v težavah. Zaradi izkrivljenega razuma in svetovne opojnosti ste se izkazali za ateista, čeprav na noben način, zagotovo, ne morete dokazati njegovega neobstoja. Ali ni to velika neumnost? Razmislite resno. Prenehajte se prepirati. Spomnite se Njega in dosežite nesmrtnost in večni mir.

2. ZAKAJ NAJ BI VERJELI V BOGA?

Če ne verujemo v Boga, se bomo na tem svetu vedno znova rojevali in soočali s precejšnjim trpljenjem. Nevedni, neverni in dvomeči jaz gre v pogubo. Ne more uživati niti najmanjše sreče. Za dvomljivega človeka ni ne tega ne onega sveta. Tisti, ki nimajo vere v Boga, ne vedo, kaj je prav in kaj narobe. Izgubili so moč razsodnosti. So lažnivi, ponosni in sebični. So pretirano pohlepni, jezni in poželjivi. Denar kopičijo na nezakonit način. Postanejo ljudje demonske narave. Zagrešijo različne vrste grozljivih zločinov. Nimajo idealov za svoje življenje. Skozi ni rojstev so, povsem zavedeni, vrženi v največje globine.

Vera v Boga je za vsakega človeka nepogrešljiv pogoj. To je *sine qua non*. Zaradi sile avidje ali nevednosti se bolečina kaže kot užitek. Svet je poln bede, težav in stisk. Svet je ognjena krogla. Um, ki je nabit z navezanostjo, sovraštvom, jezo in ljubosumjem, je goreča peč. Osvoboditi se moramo rojstva, smrti, starosti, boleznin in žalosti. To lahko storimo le z vero v Boga. Druge poti ni. Denar in moč nam ne moreta dati resnične sreče. Tudi če bi si zagotovili prevlado nad celotnim svetom, ne moremo biti brez skrbi, tesnobe, strahu, razočaranja, itd. Samo vera v Boga in posledično uresničenje Boga z meditacijo nam lahko zagotovita resnično, večno srečo in nas rešita vseh vrst strahu in skrbi, ki nas mučijo vsak trenutek. Vera v Boga nas bo prisilila nenehno razmišljati o Njem in meditirati o Njem, kar nas bo sčasoma pripeljalo do uresničitve Boga.

Vera v Boga in uresničenje Boga nam bosta podelila *param šanti* (najvišji mir). V tem miru ponehajo vse bolečine. Ne bomo več zmedeni. Osvobojeni bomo od suženjstva dejanj. Postali bomo nesmrtni. Dobili bomo večno Božansko modrost. Dosegli bomo kraj, od koder se ne povrnemo v ta svet bede, saj bodo naši grehi razblinjeni z božansko modrostjo. Naš um bo vedno ostal uravnotežen. Nikoli se ne bomo veselili, ko bomo deležni česa prijetnega,, niti ne bomo obžalovali, če nas doleti kaj neprijetnega. Imeli bomo hladno um. Vedno bomo učvrščeni v božanski zavesti. Dobili bomo 'akšaja sukho', 'srečo, ki ne propade'. Postali bomo eno z Bogom in dobili večno (*nitja*), neskončno (*ananta*), najvišjo blaženost. Ko smo utrjeni v Božanski zavesti, nas ne bo pretresla niti huda žalost. Dobili bomo 'atindrija sukho', 'srečo, ki je izven dosega čutov'.

Bog nam bo zagotovil popolno varnost, če ga bomo častili z neomajno predanostjo in nedeljeno pozornostjo. Da bi nam omogočil, da ga zlahka dosežemo, nam daje jogo razločevanja. Iz čistega sočutja do nas uniči temo, ki se porodi iz nevednosti, z bleščečo svetilko Modrosti. On nas hitro dvigne iz oceana *samsare* (rojstva in smrti), če svoje misli stalno usmerjamo Nanj s predanostjo in vero. Prestopili bomo tri kvalitete oziroma *gune* in se osvobodili rojstva, smrti, starosti in žalosti ter pili nektar nesmrtnosti. S predanostjo in vero bomo spoznali njegov srž in vstopili v samo njegovo Bit. Z njegovo milostjo bomo premagali vse ovire.

3. KDO JE BOG?

I

Bog je Sačidananda (Absolutni obstoj, Absolutno znanje in Absolutna blaženost). Bog je Resnica. Bog je Svetloba luči. Bog je vseprežemajoča inteligenca ali zavest. Bog je vseprisotna Moč, ki vlada temu vesolju in ga ohranja v popolnem redu. On je notranji vladar tega telesa in uma (*antarjami*). Je vsemogočen, vseveden in vseprisoten.

On obstaja - v preteklosti, sedanosti in prihodnosti. Med spreminjajočimi se pojavi je nespremenljiv. On je trajen sredi minljivega in neminljiv sredi pokvarljivih stvari tega sveta. Je večer, trajen, neuničljiv, nespremenljiv in nepokvarljiv. On je ustvaril ta svet s pomočjo treh gun - sattve, radžasa in tamasa - za Svojo *lilo* (igro). On ima *majo* pod Svojim nadzorom.

Je *svatantra* ali neodvisen. Ima dobre želje (satkama) in čisto voljo (satsankalpa). Deli sadove dejanj dživ. Je povsem usmiljen. Pogasi žejo dživ. Nasiti našo lakoto. Po njegovi moči vidimo, slišimo in govorimo. Vse, kar vidite, je Bog. Karkoli slišite, je Bog. Bog deluje skozi tvoje roke in se hrani skozi tvoja usta. Zaradi popolne nevednosti in abhimane (egoizma) ste popolnoma pozabili Nanj.

Večno srečo in najvišji mir lahko dosežete le v Bogu. To je razlog, zakaj razumni, inteligentni duhovni iskalci poskušajo doseči uresničenje Boga, saj slednje lahko zaustavi nenehno vrteče se kolo rojstev in smrti ter človeštvu podeli najvišjo srečo. Ta svet je v resnici dolg, dolg sen. Resnično je žonglerija *maje*. Petero čutov vas zavaja prav vsak trenutek. Odprite oči. Naučite se razlikovati. Razumite Božje skrivnosti. Občutite Njegovo prisotnost povsod, pa tudi Njegovo bližino. Prebiva v kamri vašega srca. On je tiha priča vašega uma. Je Sutradhara oziroma nosilec vrvice vaše prane. On je maternica tega sveta in Ved. Je pobudnik misli. Poiščite ga v svojem srcu in zadobite njegovo milost. Samo tako boste dobro živeli svoje življenje. Samo takrat si človek. Edino tedaj ste resnično modri. Hitro, hitro. Ni trenutka, ki bi ga lahko zapravili, ni minute, s katero bi lahko odlašali. Zdaj je čas, sicer ne bo nikoli prišel.

II

Bog je ljubezen. Je utelešenje večne blaženosti, najvišjega miru in modrosti. On je vsemilosten, vseveden, vsemogočen in vseprisoten. Nima ne začetka ne konca. On je Najvišje bitje ali Paramatma. Gita ga označuje kot Purušottamo ali Vrhovnega Purušo ali Mahešvaro. On pozna vse do podrobnosti (Sarva-vid). On je opora tega sveta, telesa, uma, čutov in prane. Brez Njega se ne more premakniti niti en atom. On je maternica Ved. Indra, Agni, Varuna, Vaju in Jama so njegovi pomočniki. Zemlja, voda, ogenj, zrak in eter so njegovih pet moči. *Maja* je njegova iluzorna *šakti* (moč).

Bog je *svajambhu*, samoobstoječ. Njegov obstoj ni odvisen od drugih. On je svajam prakaša ali svajam džjoti, samosijajen. Noče nobene svetlobe, ki bi ga razkrila, saj se razkriva s svojo lastno svetlobo. Bog je svatah siddha, ta, ki se dokazuje sam. Ne želi nobenega dokaza, ker je On sam osnova za dokazovanje. Bog je *paripūrṇa*, samosvoj. Vse vsebuje v sebi. Celotno vesolje je v Njem. Bog je *svasamvedja*. On ve sam po sebi.

Brahma, Višnu in Šiva so trije vidiki Boga. Brahma je ustvarjalni vidik; Višnu je ohranjajoči vidik, Šiva pa uničujoči vidik. Obstajajo še trije drugi vidiki: *virat* je izraženi vidik; *hiraṅyagarbha* je

immanentni vidik; in *lšvara* je vzročni vidik. Virat je vsota vseh fizičnih teles; hiranjagarbha je vsota vseh umov, se pravi, On je kozmični um; lšvara pa je vsota vseh vzročnih teles (karana šarīra).

Srišti (ustvarjanje), sthiti (ohranjanje), samhara (uničenje), tirodhana ali tirobhava (zastiranje) in anugraha (milost) je pet vrst dejavnosti Boga.

Bog je izvrsten okus v 'vimto'. On je sladkost v otroških besedah. On je moč v rokoborcu. On je lepota v himalajski pokrajini. On je vznemirljiva melodija v glasbi. On je vonj v jasmínu in čampaki. On je mehkoča v blazini. On je prana v telesu in inteligenca v antahkarani (štiridelni instrument: um, intelekt, ego in podzavest).

Zemlja naznačuje njegovo vsepodpirajočo naravo. Voda oznanja sporočilo o Njegovi čistosti in svetosti. Ogenj označuje njegovo samosijajno naravo. Zrak označuje njegovo vsemogočnost. Eter govori o Njegovi vseprežemajoči naravi.

Ima šest lastnosti: božansko modrost (džñjāna), brezstrastnost (vairagja), moč (aišvarja), moč (bala), bogastvo (śri) in slavo (kirti). Zato ga imenujejo Bhagavan. On je vleče niti (sutradhara) vseh teh fizičnih teles bitij. On je notranji vladar (antarjāmin) vseh bitij. Znotraj vas je in vi ste v Njem. On vam je zelo blizu. Razmišljali ste, da ga lahko najdete le na gori Kailaš, v Ramešvaramu, Meki, Jeruzalemu, na nebu ali v nebesih. Imeli ste zelo nejasne predstave. To telo je Njegov premični tempelj. Sanctum sanctorum je kamra vašega srca. Zaprite oči. Umaknite svoje čute od zunanjih predmetov. Poiščite ga tam notri z osredotočenim umom, predanostjo in čisto ljubeznijo. Zagotovo ga boste našli. Tam čaka z iztegnjenimi rokami, da bi vas objel. Če ga ne najdete tam, ga ne boste našli nikjer drugje.

Samo uresničitev Boga lahko zaustavi samsarično kolo rojstva in smrti z njegovim spremljajočim zlom, kot so rojstvo, bolezen, smrt, žalost, bolečina, itd. Večno srečo je mogoče doseči le v Bogu. To je razlog, zakaj modreci in svetniki, sveti spisi in *śruti* zelo odločno poudarjajo pomen in nujnost uresnitve Boga. Bhakti ali predanost lahko pomaga pri doseganju uresničenja Boga. Zato gojite bhakti, soočite se z Bogom in okusite nektar Božje zavesti, ki je edini summum bonum človeškega življenja in človeških prizadevanj. Očistite srce. Obvladajte čute. Pojte Njegovo ime. Občutite Njegovo navzočnost. povsod. Ponavljajte Njegovo mantró. Meditirajte o Njegovi podobi. Uresničujte ga. Veselite se v Njem. Dosežite mir, blaženost in nesmrtnost.

4.

ALI JE BOGA MOGOČE VIDETI?

Cesar Akbar je nekoč vprašal svojega modrega ministra Birbala: "No, Birbal, pogosto ponavljaš, da je Bog povsod." Birbal je odgovoril: "Da, Badšah! Bog je povsod. O tem ni nobenega dvoma." Akbar je s prsta snel diamantni prstan in Birbala vprašal: "Ali je tvoj Bog tudi v tem prstanu?"

Birbal je odgovoril: "Da, Badšah! Zagotovo je v tem prstanu."

"Ali mi ga torej lahko pokažeš?" je vprašal cesar.

Birbal na to ni imel odgovora. Prosil je za čas; cesar mu je dovolil šest mesecev, da poišče odgovor ali najde način, kako bo Akbarju pokazal Boga v prstanu.

Birbal je odšel domov; bil je zmeden. Vedel je, da obstaja rešitev problema; vendar pa te rešitve ni poznal. Brez odgovora na cesarjevo vprašanje se ni upal ponovno soočiti z njim. Zato je postal bled in zaskrbljen.

Kmalu po tem srečanju s cesarjem je v Birbalovo hišo prišel majhen potujoči meniški deček po miloščino. Vprašal je Birbala: "Kaj vas pesti, gospod? Zakaj ste videti tako zagrenjeni in nesrečni? Vi ste modrec in modri ljudje ne bi smeli imeti razloga za bedo! Veselje in mirnost sta jasni značilnosti modrega človeka." "Res je!" je odgovoril Birbal: "Srce je prepričano, toda razum ne more najti besed za to." Birbal je nato pripovedoval o vsem, kar se je zgodilo med njim in cesarjem.

"Ali te to skrbi?" je začudeno vzkliknil deček. "Lahko ti dam odgovor v trenutku; toda ali mi boste dovolili, da se osebno pogovorim s cesarjem?"

Birbal je odgovoril pritrdilno, odpeljal dečka na cesarski dvor in nagovoril cesarja: "Moj gospod! Tudi ta majhen deček lahko odgovori na vaše vprašanje."

Akbar je potihoma cenil dečkovo trmo in drznost ter ga radovedno poslušal.

Dečka je vprašal: "Če je Bog vseprisoten, sin, ali mi lahko pokažeš svojega Boga v prstanu?"

"O kralj!" je odgovoril deček, "to lahko storim v sekundi; vendar sem žejen; na vprašanje bom lahko odgovoril, ko bom vzel kozarec jogurta." Cesar mu je takoj ponudil poln kozarec jogurta. Deček je začel mešati in rekel: "O cesar, navajen sem piti dober jogurt, v katerem je čutiti maslo. Ta, katerega mi je prinesel tvoj služabnik in ki sploh ne vsebuje masla."

"Seveda je ta jogurt najboljši, kar jih je na voljo," je odgovoril cesar. "Zapomni si, mali, da uživaš izdelek iz cesarjeve osebne mlekarne."

Deček je rekel: "Zelo dobro! Če je vaše Veličanstvo tako prepričano, da je v tej skodelici jogurta maslo, mi prosim pokažite maslo."

Cesar se je glasno zasmel in rekel: "Sem si mislil! O nevedni otrok! Ne veš, da lahko dobimo maslo iz jogurta le, ko ga prekuhamo, in si drzneš priti sem, da bi mi pokazal Boga!"

"Nisem neumen, Badšah Sahib," je hitro odgovoril deček: "Dal sem vam samo odgovor na vaše lastno vprašanje!"

Cesar je bil zmeden. Deček mu je rekel: "Vaše veličanstvo! Na enak način Gospod prebiva v vsem. On je vsebovana Prisotnost, Jaz vsega, Svetloba vseh luči, Moč, ki vzdržuje veselje. Vendar ga človek ne more videti s svojimi fizičnimi očmi. Videnje je le projekcija lastnega uma pred očesom uma. Človek lahko intuitivno spozna Boga in ga vidi z očesom modrosti, vendar mora pred tem dovolj dolgo mešati pet ovojnic in predmete, s čemer se bo maslo, Resničnost, ločilo od jogurta, imen in oblik."

Mladenič je tako odgovoril na Akbarjevo vprašanje in cesar je bil zelo navdušen. Želel je vedeti več in vprašal: "Otrok! Zdaj mi povej, kaj medtem počne tvoj Bog?"

Ubogljivi deček je odgovoril: "No, vaše veličanstvo, Bog je tisti, ki daje moč našim čutom, zaznavo našemu umu, razsodnost našemu razumu, moč našim okončinam; po njegovi volji živimo in umremo. Toda človek si jalovo zaman domišlja, da je akter in uživač. Človek je navaden nič pred vsemogočno vladajočo močjo, ki usmerja gibanje v vesolju.

"V primerjavi z nepredstavljivo starostjo vesolja, so dogodki vzpona in propada imperijev, nastanka in konca dinastij, premikanja meje kopnega in morja, nastanka gorovja, kjer je bilo morje, in potopitve platoja kakor pomežiki očesa. V trenutku se zgodi, da milijonarji postanejo reveži, reveži pa bogataši. Kralj postane begunec, ko se usoda poigrava, in potepuh postane milijonar. V tem ogromnem vesolju vsak trenutek nastane, se ohranja in razpade toliko planetov.

Kdo stoji za tem obsežnim pojavom? To je Bog in nihče drug kot samo Bog, za spoznanje katerega se mora človek odpovedati nečimrnosti, občutku, da je sam izvajalec, aroganci in ponosu; da bi ga spoznal, se mora popolnoma prepustiti Njegovi volji, ki jo je mogoče prepoznati z gojenjem čistosti, čustvene zrelosti in intelektualnega prepričanja; da bi spoznal tega Boga, se mora popolnoma izničiti in začutiti, da je zgolj orodje njegove volje."

Za cesarja Akbarja je bila nova izkušnja slišati starodavno modrost od tako mladega meniha. Akbar je bil v svojih pogledih zelo liberalen in to srečanje s hindujskim otroškim menihom je bilo morda na neki način delno odgovorno za to, da je cesar na svoj dvor povabil številne hindujske učenjake in svete može, da bi sodelovali v duhovnih in akademskih razpravah z muslimanskimi bogoslovci in maulaviji.

5.

ARGUMENTI O OBSTOJU BOGA

1. Obstoj Brahmana je utemeljen na tem, da je Brahman dejanski Jaz vsakega človeka. Vsakdo se namreč zaveda obstoja svojega Jaza in nikoli ne pomisli: "Jaz nisem". Če obstoj Jaza ne bi bil znan, bi vsakdo mislil "jaz nisem". In prav ta Jaz, katerega obstoja se vsi zavedajo, je Brahman. Težko je opredeliti Parabrahmana. Vendar bomo morali podati začasno definicijo. To je sat-čit-ananda (Absoluten obstoj, Absolutno védenje, Absolutna blaženost).

zavest, znanje, spoznanje so sinonimi za *čit* (sansk. chitta)

2. Zaprite oči in si za trenutek predstavljajte, da ste mrtvi. Tega ne morete nikoli storiti. Vi nikoli ne boste pomislili, da ne boste obstajali (po smrti). Predstavljali si boste, da vaše mrtvo telo leži in da ste vi priča mrtvem telesu. To jasno dokazuje, da ste vedno subjekt, ki je priča (*sakši, drašta*). Vsakemu človeku je prirojen občutek 'obstajam', 'Aham Asmi'.

3. Ker je Jaz osnova samega dokazovanja, je očitno, da stoji pred dejanjem dokazovanja, in ker je takšne narave, ga je zato nemogoče zanikati. Pri zanikanju Brahmana zanikaš svoj lastni obstoj, kar je logično absurdno. Brahman je osnova vseh predpostavk, dokazov in vseh pojmov.

4. Vsak učinek ima vzrok. Ta pojavni svet mora torej imeti vzrok. Pojavi se kot učinek Brahmana, prvotnega vzroka brez vzroka (*parama karanam*). To je kozmološki način dokazovanja.

5. Ne moreš misliti na končno stvar, ne da bi mislil na nekaj, kar je onkraj nje. Um je oblikovan tako, da ne more misliti o končnih predmetih, ne da bi mislil na neskončnost. Ne moreš misliti na posledico, ne da bi pomislili na njen vzrok. Ne morete misliti na nečistost, dvojnost, nesoglasje, raznolikost, ne da bi pomislili na čistost, enotnost, soglasje, enotnost, nesmrtnost, itd.

Možnost relativnega nakazuje resničnost Absolutnega. To je psihološka metoda dokazovanja obstoja Brahmana. Neskončnost sodi v samo bistvo Njegove narave. *Sat-čit-ananda* je Njegovo bistvo, tako kot sta toplota in svetloba bistvo ognja.

Načelo "jaz"

6. Kadar vas v temi ali ko ste za tančico nekdo vpraša: "Kdo je tam?", boste seveda odgovorili: "To sem jaz." Nato boste po premisleku, po trenutku, rekli: "Jaz sem gospod ta in ta." Ta "Jaz sem gospod ta in ta" je mentalna *kalpana* (domišljija), je *adhjasa* ali lažno nanašanje zaradi *avidje* (nevednosti). Najprej ste spontano izrazili svoje prirojeno občutenje obstoja, velikega Neskončnega "jaza". Nič se ne more upreti temu prirojenemu občutku "Aham Brahmasmi."

7. Če ne bi obstajalo eno neprekinjeno načelo, ki je enako povezano s preteklostjo, sedanostjo in prihodnostjo, se pravi absolutno nespremenljiv vsespoznavni Jaz, ne moremo razložiti spomina, prepoznavanja in tako naprej, ki izhajajo iz umskih vtisov o prostoru, času in vzroku. Jaz se razlikuje od idej in jim je nadrejen, saj ideje konec koncev zahtevajo končno načelo, ki jih združuje in povezuje, medtem ko je Jaz sam najvišje načelo, ki omogoča spoznavanje idej.

8. "Aham" v sanskrtu pomeni "jaz". "Idam" pomeni "to". Ko govorim o sebi, govorim "Aham", ko pa se nanašam na vas, govorim "Idam". Ko govorite z mano, so besede obrnjene. Moj "Idam" postane "Aham" in moj "Aham" postane "Idam" za vas. Stebri so obrnjeni. Obstaja samo "Aham" povsod, ena skupna zavest. "Idam" je mentalna tvorba ali lažno pripisovanje ali adbhjāropa (nanašanje), tako kot je kača nanešena na vrvi. Kača je *vivarta* (iluzorna oblika) vrvi. "Idam" je vivarta "Aham".

Nespremenljiva snov

9. Da bi se izzvili iz kroga vzroka in posledice v tem pojavnem svetu, moramo poiskati obstoj, ki se ne spreminja (*nirvikara, kutaṣṭha, nirvikalpa, ačjuta, avjaja*) in je neodvisen od česar koli drugega (*svatantra*) in je vedno isti, hkrati pa tudi vzrok ali brezvzročni vzrok (parama karan) teh spremenljivih eksistenc. Ta nespremenljiva, neodvisna entiteta brez začetka (anadi vastu) mora biti nekaj, česar ni mogoče zaznati z nobenim čutom (atindrija, adriṣja) in mora biti brez lastnosti, ki jih najdemo pri zaznavnih predmetih (nirguna). Tu vse spremembe izginejo; tu se um lahko spočije; tu lahko vera najde korenine, ki jih zaman iščemo med minljivimi stvarmi sveta.

10. Tu gre najprej za naše čute; vendar so ti povezani z nečim drugim; ničesar ne poznajo sami od sebe, predvsem pa so celo za svoje spoznanje odvisni od uma, saj je slednji nepogrešljiv medij za zaznavanje. Ali je torej um končni vzrok? Daleč od tega, saj je tudi um končen in kaže svojo odvisnost od nečesa drugega z dejstvom, da se v globokem spanju um sam ne manifestira. Naše človeško znanje, ki je pač omejeno, se potemtakem sklicuje izključno na znanje, ki je neskončno. Če po slednji ugotovitvi ponovno razmislimo o naši lastni naravi, v sebi odkrijemo trajni element, na katerega se nanašajo vse modifikacije znanja.

To je Jaz, ki sliši, vidi, misli in ve, ki ne izgine z različnimi dejanji spoznavanja, ki je v vseh teh dejanjih nespremenljiv in brez katerega bi bila sama dejanja nemogoča. Z eno besedo, to je naš Jaz, Duša duš, ki je kot tak zgolj znanje na abstraktni ravni, brez vsakršnih omejitev in neodvisno od predmetov spoznanja. Je Svetloba luči, Življenje vseh življenj, Um vseh umov in Jaz vseh Jazov. Je skrito Življenje, ki živi v vsakem atomu. Je skrita Svetloba, ki sije v vsakem bitju. Je skrita Ljubezen, ki vse zaobjema v enosti.

Je tiha priča (*sakṣi*) vseh dejavnosti v vseh mislih. Je Brahman iz Upaniṣad.

Niti to, niti to

11. Skrbno analizirajte ta mali "jaz", nižjo samovšečno, lažno osebnost, ki je vzrok vseh tegob, težav in stisk.

Fizično telo ni "jaz". Četudi vam amputirajo nogo ali roko, "jaz" ostane. Sestoji se iz petih elementov. Je proizvod "*annama*" oz. hrane. Zato ga imenujemo "annamaja koša". Ima polno delov. Ima začetek in konec. Je vinaši ali pokvarljivo. Je džada oz. nečutno ali nerazumno.

Čut ni "jaz". Je inerten. Ima začetek in konec. Je učinek radžo gune in sattva gune. Sestoji iz tanmatre (osnovnih elementov materije).

Um ni "jaz". V spanju ni uma. Kljub temu obstaja občutek neprekinjenosti zavesti. Um je džada (neinteligenten). Ima začetek in konec. Je skupek spreminjajočih se idej. Tava v temi. V žalosti se pogrezne. V paničnem strahu postane kakor kos lesa.

Prana prav tako ni "jaz". Je učinek radžo gune. Ni čuteča. Ima začetek in konec. Dih lahko prekinete, a kontinuiteta zavesti ostane.

Vzročno telo, ki utemeljuje mūla adžñāno (osnovo nevednosti) in ki se sestoji iz subtilnih vtisov, ni mali "jaz". Je nečutno. Ima začetek in konec.

Ko rečem "jaz", v resnici čutim "jaz sem" ali "jaz obstajam" (vidik Sat). Razumem ali dojemam, da "Jaz sem" (vidik Čit). "Počutim se blaženega" (vidik Ananda). Ob skrbni introspektivni analizi se ta mali "jaz" razblini v nič, podobno kakor se čebula skrči v nič, ko različne plasti olupimo. Toda v jedru ali bistvu odkrijemo veliki Neskončni "jaz", Sat-Čit-Ananda Brahman, samo podlago ali ozadje vseh teh pojavnih oblik, ki povezuje številne male "jaze".

Resničnost v ozadju pojavnosti

12. Pred seboj vidite mangovo drevo. Ima ime. Ima obliko. Sestavljeno je iz stebela, vej, vejic, listov, cvetov, plodov, itd. Ta dva delna vidika sta dostopna že običajnemu vidu, običajnemu tipu ljudi. Slednji so popolnoma zaposleni in očarani s tema dvema vidikoma ali deloma (*nama-rupa*). Ne zavedajo se resnice, ki se skriva v ozadju mangovca.

Poleg teh dveh vidikov obstajajo še trije dodatni vidiki ali deli. Mango drevo "je", to pomeni, da obstaja. To je njegov vidik obstoja (Sat). "Sije". Razumete, da ta mangovec stoji pred vami. Spoznavajo ga vaši čuti in um. To je njegov vidik zavesti (Čit). Navzočnost drevesa vas tudi osrečuje. To je vidik blaženosti (Ananda). Zdaj posekajte drevo in iz njega naredite deske. Celotno tedaj Sat Čit-Ananda ostaja v tej deski. Deska "je" ali obstaja. "Sije". Vi to veste. Navdaja vas z užitek. Iz nje lahko naredite stole, klopi itd. Zdaj pa vrzite desko na ogenj. Spremeni se v pepel. Celotno tedaj je v pepelu sat-čit-ananda. Pepel "je" ali obstaja. Pepel "sije". Vi to veste. Navdaja vas z užitek. Uporablja se za različne namene. Zdaj vidite, da se imena in oblike lahko spreminjajo, vendar Sat-čit-Ananda ostaja večno. To je Resnica.

Vsaka oblika ima svojo Sat-čit-Anando. Oblika je drugačna (*vjatiṛeka*), toda bistvo ki je v ozadju, je v vseh oblikah enako (*anvaja*).

Samo Jaz mi je drag

13. Svojo ženo in otroke ljubiš prek in v *atmi* (ali Brahmanu), ki je skrita znotraj telesa. Če bi zares ljubili samo fizično telo, bi morali ljubiti tudi truplo, ki je v mrtvaškem, rigidnem stanju podvrženo razpadanju. Toda nasprotno vi gledate, kako se boste čim prej znebil mrtvega telesa.

14. Ko hiša gori, poskušate najprej rešiti sebe in se ne zmenite za premoženje, ženo in druge. To jasno kaže na to, da imate v zelo veliki meri radi nekaj, kar je skrito v vašem fizičnem telesu. To nekaj vam je dražje od vsega drugega na svetu. To je Atma ali Brahman ali Jaz vsakogar, ena skupna zavest, ki je *adhiṣṭhana* ali substrat za vse, za ves svet.

15. Obstaja pet indrij (organov, ki zajemajo) in pet višaj (predmetov). Oko lahko vidi oblike. Oblike sestojijo iz agni-tattve (elementa ognja). Tudi oči so oblikovane iz tanmatre ognja. Tako obstaja povezava med očesom in obliko. Oči ne slišijo zvokov. Uho je sestavljeno iz šabda-tanmatre (element zvoka). Zvok izhaja iz akaše (etra). Obstaja odnos med ušesom in zvokom. Uho ne more videti. Petero čutov je nečutnih ali neinteligentnih. Svojo svetlobo in

moč si sposodijo od Atme ali čistega duha, ki je v ozadju teh čutov, tako kakor si soncu izpostavljena skodelica vode izposoja toploto od sonca.

Atma v povezavi z indrijo oči in predmeti povzroči zaznavanje sveta. Ves svet ni nič drugega kakor Atma oziroma Brahman. Samo Atma lahko vidi Atmo. Atma vidi Atmo. Možen je odnos med Atmanom znotraj in Atmanom zunaj. Kos kamna je le Atman ali Brahman. Brahman se skozi um in fizično lečo kaže kot kamen. V resničnosti ves svet ni nič drugega kakor Brahman (*sarvam khalvidam brahma*). Ne more biti nobene povezave med Atmo in ne-Atmo (Jaz in ne-Jaz).

16. V spanju niso prisotni čuti, niti predmeti in um tudi ne, a kljub temu doživljaš mir in blaženost. Od kod vam blaženost, kadar ni predmetov? Um med spanjem počiva v Brahmanu in prav iz Njega izvira ta blaženost. Še to, med spanjem, ko ni drugih oseb, obstaja samo "jaz".

Začasne opredelitve

17. *Cogito ergo sum* - "Mislim, torej sem." To je Descartova temeljna podlaga filozofije. To je v skladu z izjavo Šri Šankare, da Atman ne more biti iluzoren, saj tisti, ki bi ga hotel zanikati, tudi s tem, ko ga zanika, priča o njegovi resničnosti.

18. Ker je Brahman v svoji resnični naravi nedoločljiv (anirdešja) in nespoznaven (agrahja), moramo kljub temu podati nekaj začnih definicij. Advaitinci omenjajo nekatere lastnosti (višešane) ali značilnosti (lakšane), da bi Brahmana ločili od predmetov, ki imajo druge lastnosti, in nam tako pomagajo, da se osredotočimo na obravnavani predmet. Te značilnosti so bodisi bistvene (svarupalakšane) kot Sat-Čit-Ananda ali naključne (tatasthalakšane) kot na primer vsemogočnost, vsevednost, ustvarjalnost itd. Zahodni filozofi priznavajo, da obstaja velika misel ali inteligenca v ozadju vesolja. Drugi in tretji aforizem Vedanta sutre označujeta Gospodovo vsevednost.

19. Karma je džada (neinteligentna). Obstajati mora razdeljevalec, ki bo dživam dodelil sadove dejanj. Samo teorija karme lahko modro razloži pestro naravo sveta (ubogi, bogati, zdravi, bolni ljudje, mogočni intelektualni velikani, rojeni idioti, slabiči, rojeni gluhi in nemi itd.). Nadzornik del ve, koliko plače je treba dati različnim pogodbenim delavcem glede na sposobnost in naravo opravljenega dela. Prav tako Gospodar vesolja pozna dejanja in motive dživ ter jim skladno s tem dodeljuje sadove.

20. Dostikrat predlagate veliko stvari, vendar Bog preuredi drugače. Vsakdo ima praktično izkušnjo tega vsak dan. To jasno kaže, da obstaja Vrhovna moč, ki nadzoruje in vodi vsakega človeka. Ko vršite krepostna dejanja, občutite vzvišenost in zadovoljstvo. Ko počnete hudobna dejanja, ste vznemirjeni in prestrašeni. Zakaj ste prestrašeni? To kaže na to, da v ozadju vaše vesti stoji najvišji Jaz, ki je priča vsem vašim dejanjem (karmadjakaša) in tudi dejavnosti uma.

Notranji vladar in nadzornik

21. *Om kena išitam patati prešitam manah?* "Kdo usmerja um?" (Kena upanišada, mantra 1)

Manas (um) je organ čutenja in mišljenja. Najbrž je pod nadzorom nekega, ki to orodje uporablja. Dživa ali človeška duša ni vodja uma, saj vidimo, da običajne ljudi um neusmiljeno premetava. Potemtakem mora obstajati neko drugo Vrhovno bitje, ki je vodja uma. On je

antarjami, notranji vladar in nadzornik.

22. Um je močan motor. Ta motor mora imeti zelo inteligentnega voznika. Ta pa je Brahman.

23. Obstoj Atme ali Brahmana lahko dokažemo še na drug način. Oko je *drik* (zaznavajoči); predmet je zaznavano (drišja). Um je zaznavalec, oko pa je zaznano. Atma je zaznavalec, um s svojimi modifikacijami pa zaznavano. Če se išče zaznavalca Atme, se bo poizvedovanje končalo s tako imenovanim *regressus ad infinitum* (anavastha doša). Zatorej je Atma (priča vsega in vseh umov) samoobstoječa, samoustvarjena, samosijajna, neodvisna, nesmrtna, nespremenljiva, onkraj časa, prostora in vzročnosti. Ni vidna s pomočjo ničesar drugega. Predmeti so različni, a zaznavajoče oko je eno samo. Indrije (čuti) so različne, a zaznavni um je en sam. Umi so različni, a zaznavajoča Atma je ena sama. Za mnogoterostjo odkrijemo eno. Potrebna je vičara (poizvedovanje).

24. Brahman ni prazen. Ni praznina ali ničnost. Um si sploh ne more zamisliti absolutnega ničā. Je *paripūrna* (poln), ker se v Njem raztopijo vse želje. Deležni ste vrhunskega, večnega zadovoljstva (parama nitja tripti). Zaobjema vse. Ko z uničenjem tega lažnega iluzornega "jaza" postaneš nič, dobiš vse. Postaneš vse (paramam-apnoti; Brahma-eva-bhavati).

Imejte vero v Boga

25. Vera v naravne zakone je vera v Boga. Ves svet teče pod določenimi, dobro uveljavljenimi zakoni. Ne obstaja naključje ali nesreča. Bog ali Išvara je tataštā-lakšana (naključna lasnost) le v odnosu do Brahmana. Zaradi pobožnega čaščenja bhakt, se nirguna (brez lastnosti) Brahman preprosto pojavi kot saguna (z lastnostmi) Brahman. V resnici ni nič takega kot Saguna Brahman. Obstaja samo obstoj. To je resničnost. To je Resnica.

26. Tako kot vi vidite drevo pred seboj, mora biti nekdo, ki bo videl dejavnosti uma. V nasprotnem primeru bi prišlo do "kartru-kartavja bhava sambandha virodhe" (občutka protislovja v odnosu med izvajalcem in predstavo). Ta nekdo je kutaštā Brahman (globoko zakoreninjena Resničnost).

27. Enostavna primerjava dveh idej in njuno prepoznavanje kot podobnih ali nepodobnih predpostavlja nedeljivo enotnost tistega, kar ju primerja, Atme, ki je zunanja glede na obravnavani vsebini.

28. Olajšanje, ki smo ga v nesreči deležni s spominom na Boga, kaže na to, da obstaja najvišja Moč, ki vodi in nadzoruje človeška bitja.

29. Celo hud materialist in ateist kličeta na pomoč: "O, Bog, odpusti mi, varuj me!", ko se v gostem gozdu sooči s tigrom, ko je v veliki stiski, ko je v nemoči, ko se parnik, s katerim potuje, potaplja, ko trpi za paralizo, ko pride do potresa ali izbruha vulkana, ko sredi noči ostane sam med gromom in strelami.

30. Ateist pravi, da Boga ni. Toda tisti, ki "ve", da ni Boga, je Brahman.

31. Šunjavadi pravi, da obstaja samo *šunja* (praznina). Toda tisti spoznavalec, ki spozna šunjo, je Brahman (Bog).

Pravi vir sreče

32. V umu se pojavi želja. Zdaj je tu vritti (vtis). Ta vritti vznemirja vaš um, dokler ne dosežete zadovoljstva z uživanjem zelenega objekta. Po koncu uživanja nas preplavi śanti ali mir ali sreča. Pojavi se druga želja. V tem presledku med zadovoljitvijo ene želje in pojavom druge želje nastopi čista blaženost, ker takrat ni uma. Um je pri miru. Ste v enosti z Brahmanom. To stanje čiste blaženosti med dvema željama je Brahman. Če lahko to obdobje blaženosti podaljšate s sadhana, tako da ohranjate idejo Brahmana in ne dovolite, da bi se pojavila kakšen drugi vritti ali želja, boste v samadhiju (nadzavestno stanje). Obdobje med enim vrittijem in drugim vrittijem je pravi *sandhi* (stičišče).

33. Kdo vidi napake v Soncu - bodisi da svetlo sije ali ga zastirajo oblaki? To je oko. Kdo vidi napake v očesu, najsi ima sivo mreno ali ne? To je buddhi (intelekt). Kdo vidi napake v buddhiju, najsi bo zmeden ali poln jasnosti? Kdo razsvetljuje buddhi? To je Aham (neskončni "jaz"). Ta "Aham" je kutaśtha ali Atma ali Brahman, razsvetljevalec vsega.

34. Kdo osvetljuje predmete v sanjah? To je Brahman. Tam ni nobene druge svetlobe.

35. Recimo, da je ponoči tam nekje precej svetlo. Vi stojite na določeni razdalji. Nekaj stoji vmes kot ovira, zato luči ne morete videti. Lahko pa jasno vidite predmete, ki jih svetloba osvetljuje. Čeprav luči ne morete videti neposredno, jasno sklepate, da mora obstajati velika luč, in sicer na podlagi zaznavanja predmetov. Po tej analogiji tudi vidite svet z njegovimi raznobarnimi predmeti. V ozadju te narave mora biti razsvetljevalec. Ta razsvetljevalec, tj. "Svetloba vseh luči" - *Džjotiśamapi tat džjoti* iz Gite, je Brahman, adhiśthana (podpora) tega iluzornega sveta.

36. Ko um teče od enega predmeta k drugemu predmetu, je stanje presledka, v katerem ni uma, tako imenovano svarupa sthiti (naravno stanje). To je Brahman.

Pojavnost približa Resničnost

37. Že sama ideja stvarstva nakazuje, da mora obstajati stvarnik; ideja materije nakazuje, da mora obstajati Duh. Že sama ideja spreminjanja pojavov nakazuje, da mora obstajati nespremenljiv noumenon. Sama ideja spreminjajočega se uma nakazuje, da mora obstajati nespremenljiv sakśi (priča) in nadzornik (nijamaka) uma.

38. Vesolje odlikujejo popoln zakon, red in harmonija. Najbrž obstaja nadzornik tega vesolja, ki mora biti vseveden, vsemogočen in vseprisoten.

39. Ponoči v popolni temi rečeš: "Tam ni nikogar." Kako to veste? Veste, ker ste v resnici *sakśi* (priča). Ta sakśi je Brahman.

40. V vsakdanjem življenju pravite: "Moje telo", "Moja prana", "Moj um", "Moja indrija". To jasno pomeni, da je Jaz oziroma Atma popolnoma drugačen od telesa, uma, prane in indrij. Um in telo sta tvoja služabnika ali instrumenta. So prav tako zunaj vas kakor npr. te brisače, stoli, skodelice. Oprimate telo, tako kot držite v rokah dolgo sprehajalno palico.

41. Kot kazen za določeno kaznivo dejanje bi si raje odrezali roke kakor da bi vam odstranili oči. To očitno kaže na to, da vam je indrija bližja in tudi dražja kakor zunanji instrumenti. Namesto smrtne kazni bi se raje odločili, da vam odstranijo obe očesi. To kaže na to, da vam je življenje dražje in bližje kot indrija. Ko trpite za hudo, dolgotrajno boleznijo, se želite odpovedati tudi svojemu življenju, da bi dosegli srečo. To kaže, da vam je Jaz ali Atma dražji od življenja ali prane.

Neprekinjenost obstoja

42. Pri ljudeh in živalih obstajata dva močna nagona. To sta samoohranitveni in razmnoževalni nagon. Lakota je manifestacija samoohranitvenega nagona. Osnova samoohranitvenega nagona je nesmrtna narava duše. Zaradi bhranti (iluzije) dživa ali posamična duša zmotno misli, da je telo Atma in da je večno, zato se samoohranitveni nagon na vse načine trudi, da bi telo ohranil za dolgo časa (abhiniveša) in ga tukaj nadalje obdržal. Ideja o nesmrtnosti je zaradi iluzije napačno preslikana na telo. Čeprav za fizično telo smrt obstaja, si dživa domišlja, da bo tu živela večno. Obstoj samoohranitvenega nagona namiguje na obstoj nesmrtnega Brahmana (Boga).

43. Zakon o reinkarnaciji je nezmotljiv. Duša človeka, ki je preživela po smrti v prejšnjem življenju, se s pomočjo spominske moči (samskara) tudi v naslednjem življenju spominja svojega obstoja celo po ločitvi od fizičnega telesa. Zato je ljudem prirojen občutek, da obstajajo tudi po smrti fizičnega telesa. Obstoj je Brahman.

44. Človek ob svoji smrti običajno trdi: "Prestal sem veliko trpljenja, težav in problemov v tem življenju. Opravil sem različna dobra dejanja. Morda niso bila zaman. Navsezadnje, ali sem se toliko trudil samo za to življenje? To ni mogoče. Moram biti nesmrten." On izumi teorijo nesmrtnosti. Tudi zdrava pamet vsakomur pove, da mora obstajati nesmrtna Atma.

45. Kot otrok si se igral v materinem naročju. Potem si zrasel v šolarja. Nato si v puberteti postal vzdihujoč ljubimec. Nato si dosegel odraslo moškost. Nazadnje si postal sivolasi veteran. Doživel si različne izkušnje. Gotovo obstaja nespremenljivi Jaz, ki je priča tem spreminjajočim se izkušnjam. V nasprotnem primeru so te izkušnje nemogoče. Ta nespremenljivi Jaz je Brahman. Je podlaga vseh teh spreminjajočih se življenjskih izkušenj. Nespremenljivi Jaz mora nenehno povezovati menjave iz otroštva v fantovstvo, potem moškost in nazadnje starost.

46. Ko ponoči v temi iščeš neko stvar, to storiš s pomočjo prakaše (osvetlitve) adhištana-čaitanje ali Brahma-čaitanje, in sicer, da bi našel predmet, z iztegnjenimi rokami tipaš naokoli po sobi, tudi če ni nikakršne svetlobe. Brahman je samosijajen in sarvaprakaša (osvetljuje vse). Osvetljuje buddhi, oči, sonce in vse predmete.

6.

SKRIVNOSTNO TELO IN NAČELO ŽIVLJENJA

Pozdravljamo Gospoda, ki je Stvarnik tega telesa in življenja, ki je življenje samo, ki je prebivalec in vladar tega telesa in življenja, ki je vir življenja, uma in tega sveta, ki je satčidananda in ki je zaščitnik vseh bitij.

Gospod sam je privzel oblike telesa, uma prane ali življenja, organov, celic in tkiv, mišic, živcev, itd. skozi svojo moč iluzije, *maje*, ki je znana tudi pod imenom *prakriti* ali Narava.

Telo je skrivnostna palača Gospoda. To je Njegovo mesto z devetimi vrati ali *navadvarapuri* ali puriaštaka (mesto z osmimi skupinami). To je najbolj čudovit mehanizem na svetu. Gonilna sila tega telesa je Gospod, saj daje moč sami vitalni sili. To telo je premični Božji tempelj.

Je skrivnostni čoln, s katerim lahko prečkamo to samsaro ali ocean rojstev in smrti. S tem čolnom so Šri Šankara, Šri Dattatreja, Gospod Jezus, Gospod Buda in številni drugi prečkali ta strašni ocean samsare.

Semenčica, ki je milijoninka kapljice semena, in jajčece iz jajčnika združena skupaj sta razlog nastanka tega telesa. Kakšna velika skrivnost! Ta subtilna moč, ki je vir obeh, semena in jajčeca, to subtilno bistvo, ki vse to vzdržuje, je tvoj lastni Jaz. To je Resnica. To je Duša. Ti si To. Zavedaj se tega in se osvobodi ječe iz kosti in mesa.

Rast telesa z več okončinami, organi, itd. iz majhnega zrnca semena govori o Gospodovi vsemogočnosti. Ko boste začeli resno razmišljati o izvoru tega telesa, vas bosta prevzela strahospoštovanje in čudenje.

V fazi zarodka, ko otrok prebiva v maternici, do določene razvojne stopnje ne obstaja razlika med moškim in ženskim otrokom. Tako moški kakor tudi ženski spolni organi se razvijejo iz istega Wolffovega telesa, ki vsebuje tako žensko tkivo (za jajčnike) kakor tudi moško (za testise). Zaradi neznanega procesa rasti eno od tkiv prevlada in približno v tretjem mesecu se začnejo razvijati značilnosti spola. Testisi so v trebuhu moškega zarodka. Približno v sedmem mesecu se spustijo v mošnjo. Kakšno veliko čudo! Samo Gospod, ki je vir vseh bitij in vladar vseh bitij, pozna samega sebe.

Ta svet je "manomatram džagat" ali "manah kalpitam džagat" ali po naše "samo um je ustvaril ta svet". V resnici ne obstaja niti svet niti telo niti spol. Spolna zadeva je zgolj ideja. Je zgolj domišljija. Moški lahko postane ženska in ženska lahko postane moški. Ali lahko resnična entiteta spremeni svojo obliko? Če ženski vbrizgamo moški hormon testosteron razvije moške lastnosti. Podobno je, če se v žensko, ki so ji odstranjeni jajčniki, presadi snov za testise, pride do maskulinizacije. Po drugi strani vnašanje ženskega hormona estrogena v moške, zlasti kastrate, ki so jim odstranjeni testisi, lahko povzroči feminizacijo.

Delne ženske značilnosti pri moškem se pripisujejo prisotnosti tkiva jajčnikov pri njem, delne moške lastnosti pri ženski pa se pripisujejo ohranjanju tkiva testisov pri njej.

Kaj je vse to? Ali to ne dokazuje, da je ta svet navidezen? Kako je lahko spreminjajoča se stvar končna Resničnost?

To telo je sestavljeno iz nešteti celic. Celica vsebuje protoplazmo, jedro in druge sestavine. To je šele po izumu mikroskopa okoli leta 1730 ugotovil Leuwenhoek, Nizozemec. Povečevalna moč objektiva je bila približno 300 do 500 premera na začetku. Toliko, da je lahko videl nekaj razmeroma velikih mikrobov. Z uporabo mikroskopa je Schwan leta 1739 oblikoval celično teorijo. Zdaj so nam z ustreznimi lečami na voljo ogromne povečave. Vidimo lahko najmanjši mikrob.

Hiša je sestavljena iz stebrov, sten, napeljav itd., ki so prekrite z zaščitnimi barvami. Podobno je ta hiša zgrajena iz kosti, mišic, maščobe itd., ki sestojijo iz skupkov različnih vrst celic. Kosti predstavljajo kamne in opeke, mišice in vezivno tkivo apno, koža pa cement.

Vsi fiziologi pravijo, da ne vedo, kako živa bitja najprej nastanejo. Starling, ugledni fiziolog, pravi: "Življenje je za biološko znanost nedoločljivo, podobno kakor sta čas in prostor nedoločljiva za fizikalne znanosti. S tem je mišljeno, da ne moremo niti približno definirati življenja, ne da bi bila sama ideja izrecno vključena v našo definicijo. Naša naloga je, da preučujemo pojave živih bitij."

Claude Bernard, ki velja za očeta fiziologije, pravi: "Vitalna sila usmerja pojave, ki jih ne povzročajo; fizikalni dejavniki v živih bitjih povzročajo pojave, ki jih ne usmerjajo."

Vitalna sila je prana. Nadzoruje in upravlja različne telesne sisteme. Sama vitalna sila črpa svojo moč od Gospoda, prebivalca telesa oz. notranjega vladarja.

Fiziologi pravijo: "Vemo le, kako se sečnina tvori iz aminokislin. Poznamo grobe procese, ki sodelujejo pri njenem nastajanju in nastajanju slin, semena iz krvi, itd. vendar sta dejanski nastanek živih celic in natančen mehanizem še vedno izključno v domeni špekulacije." To bodo spoznali šele, ko bodo spoznali Gospoda, ki daje moč vitalni sili življenja in inteligenco celicam.

7. NARAVA RESNIČNOSTI

I

Tisto nekaj, ob posedovanju česar ne ostane nič naprednejšega za posedovanje, katerega blaženost je večja od blaženosti, pridobljene iz katerega koli drugega vira, s poznavanjem katerega izgine možnost za pridobitev še večjega znanja, je treba razumeti kot Brahman.

To nekaj, po videnju katerega ni ničesar več za videti, po postajanju Tega nimaš kaj več postati, po spoznanju Tega nimaš več kaj spoznati, je treba razumeti kot Brahman.

Tisto nekaj, kar je vseprežemajoče, okoli, nad, pod, kar je satčhidananda (obstoj, spoznanje in blaženost), ki mu ni para, neskončno, večno, eno in edino, je treba razumeti kot Brahman.

Večno, eno samo neprekinjeno izkustveno celoto, ki jo dosežemo z odmišljanjem tistega, kar ni, je treba razumeti kot Brahman.

Brahma in drugi, ki so odvisni od tega Brahmana, ki mu ni para, uživajo srečo sorazmerno s pridobitvijo zelo majhne količine Njegove najvišje sreče.

Vsi predmeti so združeni s Tistim. Vsa dejanja so združena z Zavestjo. Zaradi tega Brahman prežema vse, tako kot je maslo v vsakem delčku mleka.

To, kar ni ne pretanjeno ne grobo, niti kratko niti dolgo, kar je nerojeno, nespremenljivo, brez oblike, lastnosti, kaste in imena, to je treba razumeti kot Brahman.

Tistega, s čigar svetlobo sije sonce itn. , vendar pa sam ni osvetljen z njimi in s čigar svetlobo sijejo vsi ti predmeti, je treba razumeti kot Brahmana.

Kakor ogenj v razžarjeni železni krogli je Brahman, ki osvetljuje ves svet, prežemajoč ga tako navznoter kot tudi navzven; in ne da bi ga osvetljevalo karkoli drugega, sije s svojo lastno svetlobo.

Brahman je drugačen od sveta, vendar ni ničesar, kar ne bi bilo Brahman. Če pa vidimo karkoli drugega od Brahmana, je to lažno kakor "voda v prividu".

Karkoli se vidi ali sliši, ni nič drugega kakor Brahman. S tattva-džñāno se ta svet vidi kot Satčidanando, Brahmana enega in edinega.

Kdor ima oko Modrosti, vidi Satčidananda Brahmana v vseh stvareh, kdor pa nima očesa Spoznanja, ga ne more videti, tako kakor slepec ne more videti bleščečega sonca.

Dživa (individualna duša), ki se raztopi v ognju džñāne, ki ga je prižgala *śravana* , itd. je očiščena vseh nečistoč in sama po sebi zasije kot žgano zlato.

Atman je sonce spoznanja, ki vzhaja v akaši srca, uničuje temo nevednosti, vse prežema in podpira, sije in omogoča, da se vse sveti.

Tisti nedejavni *Paramahansa* (*velika duša* oz. svetnik), ki se je odpovedal omejitvam smeri, kraja in časa, itd., ki časti in doseže *atmo*, ki je vseprežemajoča, večna, blažena, brezhibna, postane vseveden, vseprežemajoč in nesmrten.

II

1. Brahman je brez lastnosti, brez kakršnekoli pripadajoče omejitve, neodvisen, vedno svoboden in vseobsegajoč.
2. Brahman se razlikuje od treh teles in petih ovojnic. Je tiha priča treh stanj. On presega tri gune in pare nasprotij. On je utelešenje Sat-Čit-Anande (Obstoj-Védenje-Blaženost). On je bistvo. Je vir ali maternica za um, indrije, telo in ta svet.
3. Brahman je ananda-svarūpa (narava blaženosti). On je anandamaja (sestoji iz silne sreče). Je ananda-ghana (poln čiste radosti). Je ananda-murti (idol sreče). On je ananda-vigraha (poosebljena blaženost). Je ananda-sagara (ocean sreče). On je niratisajananda (nepresegljiva radost). On je parama-ananda (najvišja blaženost). On je ananta-sukha (neskončna sreča). On je nitja-sukha (večna blaženost). On je akhanda-sukha (popolna radost).
4. Brahman je znotraj in zunaj. On je zgoraj in spodaj. On je spredaj in zadaj. On je na vseh straneh. Je povsod, kot vseprisotni eter. On je *čidakaša*. Pet lastnosti: obstoj (sat), zavest (čit), blaženost (ananda), večnost (nitja) in polnost (paripūrna), izražajo Brahmana na najboljši možni način. Meditirajte o njih in ga spoznajte.
5. Za to predstavo sveta, za temi fizičnimi pojavi, za temi imeni in oblikami, za občutki, mislimi, čustvi prebiva tiha priča, tvoj nesmrtni Prijatelj in resnični Dobrotnik, Puruša ali Svetovni učitelj, nevidna Moč ali Zavest.
6. Tako kot ena nit povezuje vse cvetove v vencu, tako tudi en Jaz povezuje vsa ta živa bitja. Skrit je v vseh bitjih in oblikah, kakor olje v semenu, maslo v mleku, um v možganih, prana v telesu, plod v maternici, sonce za oblaki, ogenj v lesu, para v ozračju, sol v vodi, vonj v cvetju, zvok v gramofonskih ploščah, zlato v kremenu, mikrobi v krvi.
7. Kakor je svetloba enaka v žarnicah različnih barv, ravno tako imamo tudi različna telesa in duševne bhavane (naravnosti), vendar je atma v vseh bitjih ena sama.
8. Kakor se dozdeva, da je v ozadju sončnega odseva, ki se pojavi v različnih posodah z vodo, mnogo sonc, tako je tudi Atman navidez pomnožen, ko se zrcali skozi različne ume v različnih telesih.
9. Kakor je ogenj eden in edini, čeprav skuri goriva različnih vrst, prav tako se tudi Gospodar vesolja, ki je ustvaril svet in vstopil v vsa bitja, zdi različen zaradi različnih teles, v katerih prebiva.
10. Kakor ogenj zažari, ko odstranimo pepel nad njim, tudi Brahman zasije, ko se odstrani tančico nevednosti, ki ga zakriva. Kakor začutimo maslo, ko v jogurt spremenjeno mleko še

naprej mešamo, prav tako nam tudi mešalnik meditacije omogoči zaznavo Brahmana. Kakor je treba izkusiti lakoto, žejo, bolečino, okus itd., vendar jih mesene oči ne morejo videti, prav tako je treba Brahmana doživeti skozi globoko meditacijo in samadhi. Kakor drobnih bacilov, ki povzročijo kolero, tifus, itd., ne moremo videti s prostim očesom, lahko pa jih vidimo s pomočjo mikroskopa, tako tudi Brahmana ne moremo videti s fizičnimi očmi, lahko pa ga vidimo z očmi intuicije.

11. On, ki vidi vse, a ga nihče ne vidi, ki razsvetljuje intelekt, sonce, luno, zvezde in celotno vesolje, vendar ga ti ne morejo osvetliti, je Brahman.

12. On vidi brez oči, sliši brez ušes, čuti brez kože in okuša brez jezika, zgrabi brez roke, hodi brez nog, vonja brez nosu, ve brez uma, ker je je čista, vseprežemajoča Zavest.

13. On je brez oblike (nirakara), brez gun (nirguna), brez posebnih značilnosti (nirvišeša), brez delov (niškala), brez udov (niravajava), brez delovanja (niškrija). On je večni (nitja), čist (suddha), popoln (siddha), svoboden (mukta).

14. Brahman je resnica (satjam), modrost (džñānam), neskončnost (anantam). On je mir (śantam), osmišljenost (śivam), nedvojen (advaitam). On je brez starosti (adžaram), nesmrten (amritam), neustrašen (abhajam) in Najvišji (param). On je absolut (kevala).

15. Tisti točka, kjer se ustavi vsak govor, ponehajo vse misli, kjer prenehajo funkcije intelekta in vseh organov, je Brahman, obstoj-vedenje-blaženost.

16. Mir, Bog, Atma, Brahman, svoboda, nesmrtnost, emancipacija so sinonimi istega pojma.

17. Bog lahko ima obliko, lahko je brez oblike in je nad oblikami. On je nedejaven; On je tudi delovalec. On je izražen, pa tudi neizražen. On je imanenten, pa tudi transcendenten.

18. Obstaja živa, nespremenljiva, večna Zavest, kot ozadje vseh imen in oblik, ki vse drži skupaj. To je Bog oz. Brahman.

19. Z zvestimi rokami vam pomaga, čeprav je neviden. Neslišen je, toda sliši tvoj govor. Nepoznan je, a pozna vaše misli. On je čista, vseprežemajoča Zavest, sat-čit-ananda.

20. Božja volja se povsod izraža kot zakon. Zakon gravitacije, kohezije, relativnosti, vzroka in posledice, zakoni elektrike, kemije, fizike, vsi psihični zakoni so izrazi Božje volje.

21. Samo Brahman je resničen. Individualna duša je identična Brahmanu. Vse drugo je neresnično. To je temeljno načelo filozofije vedante.

22. Brahman ni to in ni to. Zanikanje Njegovih lastnosti ga ne zreducira na praznino ali ničnost. Brahman nima nobene lastnosti, ki bi pripadala *maji*. Je utelešenje blaženosti in modrosti.

23. Neskončnost, večnost, nesmrtnost in absolutnost so značilnosti brezmejnega Obstoja-Védenja-Blaženosti.

24. Absolut zmede um tudi največjega učenjaka. Izmika se dojemanju celo najostrejšega razuma. Doživljamo ga kot čisto Zavest, koder umre intelekt, učenost ugasne in se celotno bitje v njej popolnoma izgubi. Vse je izgubljeno in vse je najdeno.

25. Bog vam je zelo blizu. Prebiva v vašem srcu. Bližje je kot dihanje, bližje kot roke in noge. On je tvoj Jaz ali Atma.

8. KAKO DOSEČI URESNIČITEV BOGA?

Razvijte razlikovanje med resničnim in neresničnim. Samo Bog je resničen. Vse drugo je neresnično. Odpovejte se vsem čutnim užitek, opazujoč njihove pomanjkljivosti. Izčrpavajo čute, povzročajo bolezni, nemirnost uma itd. Opremite se s šestimi vrlinami (šadsampat), in te so umirjenost (*sama*), obvladovanje čutov (*dama*), opuščanja čutnih užitkov (*uparati*), vzdržljivost (*titikša*), vera v Boga, svete spise, Guruja in vase (*šradha*) in koncentracija uma (*samadhana*). Prisluhnite *mahavakjam* (velikim aforizmom iz Upanišad), ki govorijo o istovetnosti individualne duše z Najvišjo dušo. Razmislite o njih in nato vadite intenzivno meditacijo. Dosegli boste samouresničitev.

Služite vsem in v vseh uglejte Boga. Vsa vsakdanja dejanja opravljajte kot čaščenje Boga. Opustite zamisel, da ste vi tisti, ki dela. Začutite, da Bog naredi vse in da ste le njegovo orodje. Opustite navezanost na dejanja in njihove sadove.

Izvajajte džapo Njegovega svetega imena. Njegovo ime je velik očiščevalec. Zapojte mu hvalnico. Častite ga. Meditirajte o Njegovi čudoviti podobi. Prepustite se Njegovi volji (atmanivedan).

Ne poistovetite se s telesom, ki je inertno, nečisto, pokvarljivo in ki je le kombinacija petih elementov: zemlje, vode, ognja, zraka in etra. Vedno čutite, da ste vseprežemajoča, brezoblična, čista satčidananda atma. Zatrdite "Aham Brahmasmi". Uglejte Jaz v vsem.

Uživajte satvično hrano. Družite se z modrimi. Redno preučujte Gito in druge verske knjige. Izkoreninite vse razvade. Gojite vse vrline, zlasti ahimso (nenasilje), satjam (resnicoljubnost) in brahmačarjo (čistost oz. vzdržnost).

Telesno bodite fit in energični z vsakodnevnim izvajanjem nekaterih pomembnih asan, kot so širšasana, sarvangasana, matsjasana, paschimottanasana, bhudžangasana in majurasana, dopolnjenih z nekaj krogov lahkotne, udobne pranajame in lahke telesne vadbe, kot je dolg sprehod.

Bog je vprašanje ponudbe in povpraševanja. Če resnično hrepenite po njegovem daršanu, se vam bo razodel v trenutku.

Združite vso ljubezen, ki jo gojite do vseh posvetnih predmetov, žene, sina, bogastva, lastnine, sorodnikov, prijateljev, in to združeno ljubezen usmerite k Bogu. Še isti trenutek ga boste spoznali.

Daršan (videnje) Boga ali ugajanje Bogu ni težko dosegljiv cilj. Bog je ocean usmiljenja. Je suženj svojih predanih častilcev. S svetlobno hitrostjo je pritekkel, da bi rešil Draupadi pred hudobnimi rokami Kurovcev. Prahlado je prosil za odpuščanje, ker mu ni priskočil na pomoč že prej. On je božal umirajočega ptiča Džataja, ga držal v naročju in mu brisal umazanijo s kodri svojih las. Nosil je nosilnico svojega častilca Tjagaradže in tudi posod z vodo za njegovega umivanje. Kot okras ponosno nosi brazgotino, ki mu jo je na prsih pustil Bhrigujev udarec. On nosi lobanje svojih bhakt kakor cvetni venec okoli vratu. Gospod sam je priznal: "Jaz sem pod popolnim nadzorom svojih bhakt."

Goreče ga prosite za Njegovo milost. Bodite aktivni pri duhovni sadhani, bhadžanih itd. Nikoli ne zapravite niti minute. Goreče molite kakor je Prahlad. Pojte Njegovo ime kakor je to počela Radha. Jokajte v samoti kakor je Mira zaradi ločenosti od Njega. Izvajajte kirtan kakor Gospod Gauranga. Pojte bhadžan kakor Ram Prasad iz Bengalije. Plešite v božanski ekstazi kot Čaitanja Maha Prabhu in vstopite v bhava samadhi. Ponavljajte njegovo ime kot Valmiki, Tukaram in Ramdas. On vas bo zagotovo blagoslovil s Svojim blaženim pogledom, Najvišjim znanjem in večno blaženostjo.

9.

GOSPODOVA SKRIVNOSTNA POMOČ BHAKTAM

Prisluhnite slavnim dogodkom v življenju Šri Rūpkala Bhagavana iz Ajodhje in vojaka bhakte iz Pandžaba. Šri Rūpkala Bhagavan je bil slavni bhakta, ki je živel v drugi polovici svojega življenja v Ajodhji. Rodil se je v Čhapri blizu Varanasija. Bil je šolski inšpektor. Bil je iskren častilec Šri Rame. Nekega dne je bil zatopljen v meditacijo, zato ni šel pregledat nobene šole. Gospod Rama je sam privzel podobo inšpektorja prek svoje joga-maja šakti, pregledal določeno šolo, se vpisal v register in izginil. Ko je Šri Rūpkala Bhagavan naslednje jutro prišel v taisto šolo, so mu učitelji dejali, da je že prejšnji dan obiskal šolo in mu pokazali podpis v registru. Bil je zelo presenečen. Ta edinstveni dokaz mu je dal veliko spodbudo. Takoj se je odpovedal svoji službi in odšel v Ajodhjo, da bi preostanek življenja preživel v občestvu z Gospodom Ramo.

Ali niste slišali za dogodek v Pandžabu? Vojak, iskren častilec Rame, je ponoči patroljiral na območju kantona. Neke noči se je v bližini nahajala skupina predanih pevcev kirtanov. Vojaka je njihova globoka predanost zelo ganila. Opustil je svojo dolžnost in se jim pridružil. Petje kirtanov mu je izpolnilo srce do zadnjega kotička. V globini vzvišenih čustev je vstopil v bhava samadhi, ekstatično stanje bhakt. Ko se je ob šestih zjutraj vrnil, je z veliko zaskrbljenostjo vprašal podmaršala, ali se je med njegovo odsotnostjo kaj zgodilo. Podmaršal je odgovoril: "... nič se ni zgodilo. Ves čas sem te videl, kako patroljiraš." Ta vdani častilec, vojak, je bil zelo presenečen, ko je slišal izjavo podmaršala. Doumel je, da je vse to milost Rame. Rama sam je prevzel patroljno službo, da bi zaščitil svojega bhakto. Privzel je podobo vojaka. Po tem dogodku se je bhakti takoj uspelo demobilizirati in oditi v Ajodhjo, da bi preostanek življenja preživel v predanosti. Če ste iskreni v svoji predanosti, boste ugledali Boga še isti hip.

10.

PRIPETLJAJI IZ ŽIVLJENJA SVAMIJA SADAŠIVE BRAHMENDRE

Pred več kot sto petdesetimi leti je živel zelo znan jogi-džñāni po imenu Sadašiva Brahmendra Sarasvati v Nerurju, blizu Karuruja, v okrožju Tričinoplaj v južni Indiji. Je avtor knjig *Brahma Sutra Vritti* in *Atma Vidja Vilas* ter različnih drugih knjig. Storil je številne čudeže. Ko je bil nekoč zatopljen v samadhi na bregu reke Kaverija, ga je odnesla poplava in ga vrgla nekam drugam. Bil je zakopan globoko pod peskom. Kmetje so šli orat polja. Udarili so ob jogijevo glavo in pricurjalo je nekaj krvi. Odkopali so in na svoje veliko začudenje našli jogija, ki je sedel v samadhiju.

Ob neki drugi priložnosti je kot avadhut gol vstopil v zenano (šotor) muslimanskega poglavarja. Poglavar je bil na modreca zelo besen. Odrezal mu je eno roko. Sadašiva Brahman je odšel, ne da bi spregovoril besedo in ne da bi pokazal kakršen koli znak bolečine. Poglavar je bil zelo začuden nad tem nenavadnim stanjem modrijana. Pomislil je, da je ta človek gotovo mahatma, nadčloveško bitje. Zelo se je pokesal in sledil modrecu, da bi se mu opravičil. Sadašiva se sploh zavedal, da je bila njegova roka odrezana. Ko je poglavar modrecu pripovedoval, kaj se je zgodilo v taboru, se je Sadašiva opravičil poglavarju in se preprosto dotaknil svoje pohabljene roke. Sadašiva Brahmanu se je pojavila nova roka.

Tovrstni dogodki iz življenja omenjenega modreca bi morali vsakogar prepričati, da obstaja vzvišeno božansko življenje, neodvisno od predmetov ter igre uma in čutov. Modrec se domala ni zavedal sveta. Ko so mu odrezali roko, ni čutil ničesar. Zagotovo je bil vsrkan v božansko zavest in postal eno z božanskim. Običajni ljudje kričijo že, če jih nekdo uščipne. Zgornji dogodki v življenju Sadašive Brahmana obširno dokazujejo obstoj Boga in božanskega, večnega življenja, v katerem se vse žalosti raztopijo in so vse želje zadovoljene, s čimer človek doseže najvišjo blaženost, mir in spoznanje.

11.

VPRAŠANJE VEROVANJA

Rama je rekel: "O Svami Šivananda
daj mi dokončne dokaze za obstoj Boga."
Šivananda je odgovoril: "O, Rama!
Tvoja mati je rekla: 'Krišna je tvoj oče.'
Nisi je vprašal
"O mati, dokaži, da je moj oče."
Obstoj Boga je svatah-siddha.
Dokazan je sam po sebi.
To je velika žalitev, povsem nesmiselno je to reči.
Navedite mi dokaze za obstoj Boga.
Ko pa je Gospod povsod.
Poglejte njegovo slavo - v soncu, luni in zvezdah.
V ognju, streli, gromu,
v oceanu, na nebu, v cvetju,
v umu, razumu in prani.

12.

BOG JE OBSTOJ, BLAŽENOST IN MIR

Šiva: "Ali obstajaš?"

Profesor: "Da."

Šiva: "Če rečeš, da ne obstajaš, in če te nekdo pretepe, potem boš videl, ali obstajaš ali ne. Obstoj je Bog. Želiš smrt ali nesmrtnost?"

Profesor: "Nočem ne smrti ne nesmrtnosti. Ne želim nesmrtnosti, ker je svet tako slab in poln bede, da bi nesmrtnost pomenila večno trpljenje. Nočem smrti, ker si nihče ne želi smrti."

Šiva: "Samega sebe zavajaš. Ko praviš, da si ne želiš smrti, to pomeni, da si želiš nesmrtnosti. Nesmrtnost je Bog. Hočeš bolečino ali blaženost?"

Profesor : "Nočem ne bolečine ne blaženosti."

Šiva: "Kaj torej hočeš?"

Profesor: "Obstaja nekaj višjega od blaženosti."

Šiva: "Nič ni višje od božanske blaženosti."

Profesor: "Breželjnost."

Šiva: "Breželjnost je blaženost. Blaženost je Bog. Si želiš umski mir?"

Profesor: "Da."

Šiva: "Mir je Bog. Torej zdaj verjameš, da Bog obstaja?"

13.

DIALOG MED TEISTOM IN ATEISTOM

Golmal (ateist): O Ram! Prosim, pokaži mi svojega Boga oziroma Brahmana, o katerem vsak dan tako vzvišeno in veliko govoriš. Če Bog resnično obstaja, bi ga moral zdaj videti na lastne oči.

Ram (teist): Zdaj te bom udaril s to palico. Prosim, pokaži mi svojo bolečino v konkretni obliki.

Golmal: Kako naj ti pokažem svojo bolečino, Ram? Tvoje vprašanje je precej absurdno. Človek bo moral sam čutiti bolečino.

Ram: Podobno je tudi z Bogom, o Golmal. Spoznati ga boš moral skozi nenehno in intenzivno meditacijo. Te mesene oči ga ne morejo videti, saj je zunaj dosega čutov in uma.

Golmal: Če je Bog onkraj dosega čutov, potem bi moral biti neobstoječ, zgolj praznina, negativni pojem, metafizična abstrakcija, ne želim doseči takšnega negativnega stanja ničnosti. Z doseganjem tega ne bom ničesar pridobil. Tukaj sem zelo srečen, ko uživam v raznovrstnih čutnih predmetih. Ničesar ni, kar bi presegalo te čutne užitke. Zakaj govoriš o nečem, kar presega čute? Kako bi to lahko bilo? Ne morem verjeti takšnim stvarjem. Jaz sem znanstvenik. Hočem natančne laboratorijske dokaze.

Ram: Ha! ha! ha! ha! ha! Dobro rečeno, Golmal. Hočeš laboratorijske dokaze? Zelo dobro, res! Želiš omejiti brezmejnega vseobsegajočega Boga v svoji epruveti, pihalni cevi in kemikalijah. Bog je vir vaših kemikalij. On je podlaga za vaše atome, elektrone in molekule. Brez Njega se ne premakne noben atom ali elektron. On je notranji vladar (antarjami). On je nijanta (upravljavec). Brez Njega ogenj ne more goreti, sonce ne more sijati, zrak se ne more gibati. Brez Njega ne moreš videti, govoriti, slišati in misliti. On je ustvarjalec vseh znanstvenih zakonov, denimo zakona gravitacije, zakona kohezije, zakona privlačnosti in odbojnosti itd. On je utemeljitelj zakonov. Pokloni se mu z vero in predanostjo. Po Njegovi milosti boš deležen temeljitega znanje o Znanosti vseh znanosti, Brahma Vidji, in dosegel boš mokšo.

Golmal: Ali obstaja kaj takega, kot je Znanost vseh znanosti? Izobraževal sem se v Oxfordu in na Harvardu. Tam nisem nikoli slišal za takšno znanost.

Ram: Prisluhni primeru pogovora med Saunako in Angirasom. Saunaka, ki je bil veliki grihastha, je Angirasa pobaral : "*Kasmin bhagauo vidžnate saruamidam vidžnatam bhavati*" - "Kaj je tisto, po čemer, ko je enkrat poznano, vse derugo postane spoznano?" Angiras je odgovoril: "To je Brahma Vidja, Znanost vseh znanosti, s poznavanjem katere se uresniči nesmrtnega Brahmana." S poznavanjem Brahma Vidje ali Znanosti vseh znanosti slišiš, česar ni mogoče slišati, in zaznaš, česar ni mogoče zaznati, in veš, česar ni mogoče spoznati. Misliš, česar ni mogoče umisliti. Tako kot s poznavanjem enega samega zrnca zlata spoznamo vse, kar je narejeno iz zlata, tako je s poznavanjem, različna pa so le poimenovanja, ki izhajajo iz govora, resnica pa je, da je vse zlato. Podobno velja za poznavanje enega samega para škarij za nohte, ki naredi znano vse, kar je narejeno iz železa - saj so vse modifikacije le ime, ki izhaja iz besed, resnica pa je, da je vse železo - in ravno na ta način, o Golmal, gre za Brahma Vidjo ali Znanost vseh znanosti.

Osnova vseh posvetnih znanosti je Brahma Vidja oz. adhjatmična znanost. Če poznaš to najvišjo znanost z neposredno intuicijo, boš imel znanje o vseh drugih posvetnih znanostih, tako kot bi imel znanje o izdelkih iz gline, če bi poznal glino samo. Te Znanosti vseh znanosti ne moreš osvojiti na nobeni univerzi. To se boš moral naučiti od Brahma-šrotrija, Brahma-ništa Guruja, potem ko boš obvladal svoje čute in um.

Golmal: Kako naj verjamem, da Bog obstaja, če ga dejansko ne morem videti s svojimi očmi?

Ram: Čeprav podnevi ne vidiš zvezd, vendarle obstajajo. Čeprav ne moreš videti sonca v oblačnem dnevu, vendar obstaja. Na podoben način Boga ne moreš videti s fizičnimi očmi, toda obstaja. Če s prakso meditacije razviješ božansko oko oziroma oko intuicije (džnana čakšu), ga boš ugledal.

Golmal: Mislim, o Ram! da ne obstaja nič takega kot Bog ali nesmrtna duša ali božanske oči ali večna blaženost duše. Vse to je le divja domišljija tako imenovanih vedantincev in bhakt. Podobno kot nastane rdeča barva s kombinacijo apna, oreha in betelovih listov, tudi to telo nastane s kombinacijo petih elementov. Zgolj to telo je duša. Ničesar ni onkraj tega telesa. Ničesar ni onkraj čutnih užitkov. Filozofija mesa ali filozofija viročana ali epikurejska: "Jejte, pijte in se veselite," me najbolj privlači. Iz tega telesa in čutnih predmetov moramo izvleči čim več užitka. Nima smisla vaditi pokore ali samoobvladovanja. Dovolimo indrijam, da se razbesnijo ali da se svobodno igrajo s čutnimi predmeti. To je edina modrost. Post, molk, celibat, meditacija, itd. so neumna dejanja nevednega človeka.

Ram: Ti posvetni predmeti so minljivi. Srkajo moč vseh čutov. Celo najdaljše življenje je zelo kratko. Bogastvo, sinovi in ženske ne morejo nikogar trajno osrečiti. Človek na stara leta joka. Utoplja se v žalosti, ko izgubi denar, ko mu umre žena ali sin, ko zboli za neozdravljivo boleznijo. Načiketa se ni pustil zapeljati posvetnim darilom Gospoda Jame. Vztrajal je pri doseganju večne blaženosti nesmrtno duše in jo dosegel z navodili Gospodarja smrti. Strasten, neveden človek, ki ne goji brezstrastnosti in razsodnosti, ki se utoplja v posvetnosti, ne more imeti jasnega pojma o Najvišji Tattvi.

Golmal: O Ram! Narava vse naredi sama. Zakaj bi morali sprejeti obstoj Boga? Narava neguje. Narava je vse. Ta svet se lahko nadaljuje brez lšvare ali Gospoda. Narava lahko upravlja z vsem.

Ram: Narava ni neodvisna. Je služabnica Gospoda narave. Narava je njegova šakti ali iluzorna moč. To, kar je glina za lončarja, je narava za Gospoda. Gospod se zazre v prakriti ali Naravo. On je Primum mobile. On spravlja prakriti v gibanje. Nato prakriti začne svoje dejavnosti. Tako kot je toplota neločljivo povezana z ognjem, je tudi šakti neločljivo povezana z Gospodom (Šakto oz. lastnikom Šakti). Tako kot je moč gorenja lastna ognju, tako je tudi šakti neločljivo povezana z Gospodom.

Golmal: Kateri so glavne lastnosti vašega Gospoda?

Ram: Bog je vsemogočen, vseveden, vseprisoten in usmiljen.

Golmal: Ali lahko naredi dvostranski papir samo enostranski? Ali lahko povzroči, da človek skoči na svoja lastna ramena? Ali lahko povzroči, da ogenj gori navzdol? Ali lahko poskrbi, da sonce izžareva hlad? Ali lahko iz sina neplodne ženske naredi očeta sedmih otrok? Če ne more storiti teh stvari, potem sploh ni več vsemogočni Gospod.

Ram: Ne postavljalj takšnih nesramnih, nekoristnih in nesmiselnih vprašanj. Duhovno misleča oseba ne bo nikoli govorila v prazno. Izgubljaš svoje življenje, čas in energijo. Bog je vsemogočen. V trenutku lahko naredi in razveljavi stvari. Njegova milost naredi nemega človeka zgovornega in pohabljenca v alpinista. Razvijaj šradhho (vero) in bhakti (predanost). Izkoristi svoje telo za služenje Njemu. Zelo težko je zadobiti človeško rojstvo, zato se kar najbolj potrujdi uresničiti Njega v tem rojstvu. Poskusi postati moder. Nauči se razlikovati. Razvij svoje srce. Naj bo mehko in čisto.

Golmal: O Ram! Praviš: "Bog je usmiljen." Jaz pa pravim: "Bog je zelo krut. On je zelo nepravičen. Nekatere naredi zelo bogate, druge zelo revne, nekatere zdrave, druge zelo bolne že od samega rojstva."

Ram: Bog je zelo pravičen. On je tiha priča. Ta svet teče po določenih zakonih. Obstaja red. Krepost prinaša svojo nagrado, slabost pa svojo kazen. Bog ne kaznuje niti ne nagraduje posameznika. Človek žanje sadove svojih dejanj. Kakor seje, tako tudi žanje, Zakon vzroka in posledice deluje. Ta zakon je neizprosni.

Golmal: Zakaj je Bog ustvaril ta svet? Če je purnakama, tj. tisti, v katerem so vse želje zadovoljene, kako se je potem v Njegovem umu pojavila želja, da bi ustvaril ta svet?

Ram: Zakaj je Bog ustvaril ta svet? Kdaj se je začela karma? Zakaj naj bi nevednost sploh obstajala? Kdaj se je človek prvič rodil? Kako lahko nevednost vstopi v Atmo, ki je po naravi satčidananda? Kaj je močnejše, prarabdha (usoda) ali puruśharta (lastni napor)? in mnoga podobna vprašanja so atiprašna, transcendentalna vprašanja. Takšna vprašanja nikakor ne pomagajo pri napredku na duhovni poti. Rezultat je zgolj jezikovno vojskovanje in premlevanje slame brez bistvenega rezultata. Besede so končne. Jezik je nepopoln. Rešitev takšnih vprašanj lahko dobimo le, če s stalno in dolgotrajno nididhjasano (vadbo globoke meditacije) presežemo tri stanja in tri gune in, počivajoč v svojem lastnem bistvu (svarupa), dosežemo stanje dridhabhumi ali jogarudha (učvrščen v jogi). Krhki, končni razum, ki je pogojen s časom, prostorom in vzročnostjo, ne more pokukati v onstranstvo. Odgovore na ta vprašanja boš dobil ob spoznanju Jaza.

Vsi dvomi odpadejo, trije vozli se pretrgajo, ko dosežemo brahmično stanje oz. sahaja-avastho (naravno stanje) ali izvorno stanje nedotaknjene čistosti in slave. Ljudje na splošno gnjavijo možgane in zapravljajo energijo, ko jih napadejo takšni dvomi. To je trik uma, da bi zavedel iskalca proč od poti božanske kontemplacije. Kar je potrebno, je stroga sadhana, goreča vairagja (brezstrastnost), močna mumukśutva (želja po osvoboditvi) in vztrajna rabsodnost oz. nenehno razločevanje.

Golmal: Če je Bog usmiljen, če je ocean usmiljenja, zakaj bi morale obstajati muke in bolezni na tem svetu?

Ram: Bolečina je na nek način koristna stvar na tem svetu. Odpira oči. Gre za prikrit blagoslov. V vaše srce vliva usmiljenje in vaš um usmerja k Bogu. Razvijte vašo moč volje ali moč vzdržljivosti. Prisili vas, da poiščete način, kako se rešiti iz krempljeve maje ali snovne ujetosti.

Golmal: Zakaj naj bi bilo na tem svetu zlo? Ali ne more ustvariti sveta ene same čiste blaženosti? Zakaj naj bi obstajala mešanica užitka in bolečine? Ali ni to v nasprotju z Njegovo vsemogočno naravo?

Ram: To vesolje je mešanica dobrega in zlega. To je relativna raven, na kateri ne moreš pričakovati čiste, neskaljene sreče. Čisto blaženost lahko najdete le v svojem najglobljem Jazu ali Brahmanu. Zlo ni ločena entiteta. Dobro in zlo sta obratna in povratna stran istega kovanca. Zlo obstaja zato, da povečuje dobro. Kar je enkrat zlo, je drugič dobro. Kar je za enega zlo, je pač dobro za nekoga drugega. Lopov je svetnik prihodnosti. Če ga zadržite v družbi svetnika, bo postal pravi Mahatma. Ali niste preučili življenj Ratnakarja, Džagaja in Madhaja? Oni so postali zelo dobri svetniki, ko so prišli v stik z velikimi dušami. Človekovo telo je rezultat dobrih in slabih dejanj. Zatorej bi moral žeti sadove svojih dobrih in slabih dejanj, in sicer, užitek in bolečino.

Golmal: O Ram! Resnično se ti najlepše zahvaljujem. Moj um se je po zaslugi teh impresivnih navodil rahlo obrnil proti tvojemu. Prosim, daj mi nekaj močnih dokazov za obstoj Boga. Zdaj verjamem, da v tem vesolju vlada najvišja inteligenca ali moč.

Ram: Bog oz. Brahman je svatah-siddha (samodokazan). Jaz je osnova dokazovanja. Zato je očiteno pred samim dejanjem dokazovanja. Zato ga je nemogoče zanikati. Z zanikanjem obstoja Brahmana zanikaš svoj lastni obstoj, kar je absurdno. Brahman je osnova vseh predpostavk, dokazov in vseh pojmov.

Golmal: To točko sem dobro razumel. Nedvomno Jaza ni mogoče dokazati. Vendar pa lahko sklepamo o njegovem obstoju na podlagi nekaterih empiričnih dejstev. Prosim, da mi ta dejstva posreduješ. Potem bom popolno prepričan.

Ram: Obstoj Brahmana je znan na podlagi tega, da je v vlogi Jaza vsakega človeka, ker se vsakdo zaveda obstoja svojega Jaza. V vsakomur je prirojen občutek 'Jaz obstajam - *aham asmi*'. Človek nikoli ne misli 'Jaz nisem.' Ta Jaz, čigar obstoja se vsi zavedajo, je Brahman.

Golmal: Dobro rečeno! To točko zelo dobro razumem. Lepo se mi zdi. Prosim, poučuj me še naprej v tej smeri.

Ram: Zapri oči in si za trenutek predstavlja, da si mrtev.

Golmal: Da. Zdaj sem zaprl oči. Zdaj si predstavljam, da sem mrtev.

Ram: Kaj si zdaj odkril?

Golmal: Predstavljam si, da moje mrtvo telo leži na tleh kot truplo in da sem priča mrtvemu telesu.

Ram: Nikoli si ne moreš predstavljati svojega uničenja. Nikoli si ne moreš umisliti, da ne obstajaš, potem ko je fizično telo zavrženo. To samo po sebi jasno dokazuje, da si vedno pričujoči subjekt (sakši, drašta).

Golmal: Tudi to me do neke mere prepriča. Prosim, navedi mi še nekaj praktičnih ilustracij.

Ram: O Golmal! Tukaj imaš zelo praktično ilustracijo: včasih sanjaš, da si mrtev in da tvoji sorodniki jokajo. Celó v tem domnevnem stanju smrti jih vidiš in slišiš jokati. To jasno kaže na to, da tudi po navidezni smrti življenje v resnici traja. To tudi dokazuje, da je nesmrtnost neločljiva lastnost duše. Obstajaš tudi po tem, ko je fizična ovojnica odvržena. Ta obstoj je Brahman ali Atma.

Golmal: Ram, to je res čudovita ilustracija. Moji dvomi glede obstoja Boga oziroma Jaza kopnijo. Prosim, daj mi nekaj navodil na podlagi izkušenj iz vsakdanjega življenja.

Ram: Neka gospa je padla iz tretjega nadstropja svoje hiše. Pred njo je bila podlaga iz ostrih oglatih kamnov. Dobila naj bi zelo hude poškodbe, vendar se je čudežno rešila. Sama je izjavila: "Pravzaprav sem čutila topel objem nevidnih rok. Neka skrivnostna moč me je rešila." Takšni primeri v vsakdanjem življenju niso redki.

Golmal: Ali lahko slišim še eno ilustracijo?

Ram: Tudi najboljši zdravniki na svetu ne uspejo ozdraviti umirajočega kralja. Morda ste tudi vi slišali za številne primere, ko so bolniki z najhujšimi boleznimi čudežno ozdraveli, čeprav so jih najboljši zdravniki razglasili za brezupne primere. To je že samo po sebi jasen dokaz, da je za vsemi ozdravitvami Božja roka.

Golmal: Ali lahko to ponazorite s teorijo karme?

Ram: Nekateri ljudje umrejo pri osemdesetih letih, drugi že v maternici; nekateri umrejo pri dvajsetih letih, nekateri pri štiridesetih. Kaj je vzrok za te razlike? Kdo je določil življenjsko dobo za vsakogar? To jasno dokazuje, da obstaja teorija karme, da obstaja en sam vsevedni Gospod, ki je Razdeljevalec sadov dejanj vsem posamičnim dživam, ki je določil trajanje življenja dživ skladno z naravo njihove karme ali delovanja, ki pozna natančno razmerje med karmo in njihovimi sadovi. Ker je karma džada oz. nečutna, vsekakor ne more razpolagati s sadovi svojih dejanj.

Golmal: Prek dejstev, zadevajočih to fizično telo, ki velja za božji tempelj, mi dokaži obstoj Boga.

Rama: Nerazumni motor železniškega vlaka se ne more premikati brez usposobljenega strojevodje. Prav

tako se tudi ta nerazumni telesni motor ne more premikati brez inteligentnega strojevodje, ki je Bog ali Išvara. Iz obstoja telesa lahko sklepaš na obstoj skritega voznika telesnega motorja.

Pozor! V vsakem centimetru stvarstva se kaže inteligenca. Kdo črpa kri v arterije? Kdo pretvarja hrano v limfo in rdeče obarvano kri? Kdo povzroča peristaltiko v črevesju in želodcu ter nadzoruje proces asimilacije in izločanja. Kdo zapira veke, da prah ne bi padel v občutljive oči? Kdo je dal inteligenco celicam in žlezam za izločanje mleka, žolča, sline, želodčnega soka, itd. iz krvi? Kdo je dal inteligenco in moč spermijem, da se premikajo, združijo z jajčecem v maternici in se razvijejo v plod? Od kod ima ta najmanjša, najfinejša snov, dživa, ki je tako drobna kot najmanjše zrno peska, sposobnost, da postopoma privzame lastnosti, polt in obliko svojih staršev? Kaj je ta moč, ki ga vzdržuje in mu pomaga rasti v maternici? Kdo poskrbi za mleko v materinih prsni še preden se otrok rodi?

Kako čudovit je človeški stroj? Kako ubrano delujejo vsi organi v gospodarstvu narave? V Giti je to telo znano kot *navadvara-puri* ali mesto devetih vrat. Poleti koža deluje energično, da bi odvrгла vse nečistoče iz krvi in razbremenila ledvice, ki so pozimi preveč delale. Endokrine žleze, hipofiza, epifiza in nadledvične žleze delujejo v popolnem sozvočju, ko proizvajajo notranje izločke in hormone, ki pomagajo pri presnovnem procesu telesa, rasti in strukturi.

Veliko čudo je opazovati delovanje živčnega sistema pod nadzorom možganov in gibanje impulzov po hrbtenjači. Tam je čudovita električna baterija s stikalno ploščo in žicami.

Upravljaivec je antarjami (notranji vladar ali Bog), ki vse nadzoruje. Je upadrašta (nadzornik), anumanta (dovoljevalec) in Mahešvar (veliki Gospod). Oglejte si srce in pljuča, ki delujeta pod neposrednim nadzorom možganov. Kako čudoviti so ti trije vitalni organi, stativi življenja? Ali lahko ugledni znanstvenik izdelava kakšnega od teh organov, tkiv, vlaken, kit ali celic v svojem laboratoriju s svojim intelektom?

Kako ubrano in brez kakršnegakoli počitka delujejo različni sistemi, kot so prebavni sistem, obtočni sistem, živčni sistem, integumentarni sistem! Kako lepo različni centri v možganih, denimo, center vida, center avtoritete, center voha, itd. , vršijo svoje funkcije. Človeka prevzameta strahospoštovanje in čudenje, ko začne resno razmišljati o zgradbi in delovanju tega občutljivega človeškega stroja.

Če pomislimo, da je ta čudoviti mehanizem rezultat in proizvod naključnega povezovanja snovnih delcev, je to preprosto absurdno in smešno! Nedvomno ga je oblikoval nek arhitekt, ki je neskončno bolj spreten, inteligenten in močan od običajnih arhitektov, ki gradijo palače in bungalove. Ta arhitekt je Bog ali Išvar ali Stvarnik. Poimenujte ga s katerim koli imenom. To ni pomembno.

Golmal: Podaj mi dejstva za obstoj Boga s preučevanjem uma in njegovih funkcij.

Ram: Če ne bi obstajalo eno neprekinjeno načelo, ki je enako povezano s preteklostjo, sedanostjo in prihodnostjo, se pravi absolutno nespremenljiv vsespoznavni Jaz, ne moremo razložiti spomina, prepoznavanja in tako naprej, ki izhajajo iz umskih vtisov o prostoru, času in vzroku. Jaz se razlikuje od idej in jim je nadrejen, saj ideje konec koncev zahtevajo končno načelo, ki jih združuje in povezuje, medtem ko je Jaz sam najvišje načelo, ki omogoča spoznavanje idej.

Manas (um) je organ čutenja in mišljenja. Najbrž je pod nadzorom nekoga, ki to orodje uporablja. Dživa ali človeška duša ni vodja uma, saj vidimo, da običajne ljudi um neusmiljeno premetava. Potemtakem mora obstajati neko drugo Vrhovno bitje, ki je vodja uma. On je *antarjami*, notranji vladar in nadzornik.

Potem si ponovno oglejte čudežno moč uma. V Kenopanišadi se prva mantra začne takole: "Kdo je vodja uma? Tudi tu je vidna igra božanske roke. Ali lahko moj brat psiholog izdelal um v svojem laboratoriju? Čudimo se ob opazovanju različnih umskih sposobnosti, in sicer sposobnosti razločevanja, sposobnosti presojanja, sposobnosti sklepanja, sposobnosti shranjevanja, domišljije, spoznavne sposobnosti ali sposobnosti razmišljanja, razumevanja, itd. Nihče razen Boga ne more ustvariti tako močnega in čudežnega uma.

Golmal: Naštejte mi potrdilna dejstva za njegov obstoj iz preučevanja narave.

Ram: Kdo daje hrano mali žabi, ki živi skrita med plastmi kamnin? Kdo je sadje oblekel v kožo, da bi preprečil onesnaženje od zunaj? Kdo je razdelil sezono? Kdo je poskrbel, da je voda pod ledom topla, da lahko ribe udobno živijo v zaledenelih področjih Himalaje in drugje? Kdo je združil štiri dele dušika z enim kisika?

Na čigav ukaz sonce zjutraj vzhaja in zvečer zahaja? Sonce je 92.830.000 milj oddaljeno od Zemlje. Kako čudovito je, da s tako velike razdalje sonce lahko prenaša svetlobo, toploto, energijo in vitalnost do vseh živih bitij, ki živijo na Zemlji. Tam je na milijone sonc, ki so večja in manjša od tega, ki ga vidimo, vendar se nam zdijo kot majhne zvezde, ker so bolj oddaljena od sonca, ki ga poznamo. Potrebni so milijoni let, da svetloba teh zvezd doseže Zemljo.

Hitrost svetlobe je 186.000 milj na sekundo. Svetloba nekaterih oddaljenih zvezd nas še zdaj ni dosegla. Kako velik čudež je to! Vse te zvezde, planeti in sateliti krožijo po nebu vzdolž ustaljenih tirnic iz dneva v dan, iz meseca v mesec in iz leta v leto po nespremenljivih, določenih zakonih. Bog je nijanta (upravljavalec). Sonce ne more sijati brez Njega, niti ogenj goreti.

Kdo na tem svetu oskrbuje z vodo drevesa, rože, različne grmovnice itd. ? Kdo je ta nevidni, neutrudni vrtnar, ki dela brez plače ali kakršnegakoli plačila? Kdo pravočasno daje hrano tigrom, levom, pticam, ribam, rastlinam, žuželkam, črvom itd. Kako to, da se iz ljudi rodijo samo ljudje, iz ptic ptice, iz tigrov tigri, iz psov psi, iz konjev konji, iz slonov le sloni, mravelj iz mravelj, medvedje iz medvedov, mule iz mul - natančna kopija njihovih staršev v vseh pogledih? Iz majhnega semena zraste ogromno drevo banjan, ki lahko nudi zavetje stotinam ljudi. Iz drobnega semena zraste veliko mangovo drevo, ki daje na tisoče slastnih sadežev. Kaj je tista moč, ki podpira in hrani ta drevesa? Kaj je tista skrita, čudežna moč, ki iz majhnega zarodka ustvarja ogromno obliko z lasmi, prsti, nogami, očmi, nosom, zobmi, ušesi, nogami, stegni itd. ? Kaj je tista moč, ki rodi mogočno drevo z listjem, cvetovi, vejicami in plodovi iz majhnega semena?

Golmal: Ali lahko razložite pomen Ekašloke avtorja Šri Šankare?

Ram: Kaj vam podnevi daje svetlobo? Sonce. Kaj pa ponoči, ko ni sonca? Luna, zvezde in svetilke. Kdo ali kaj vam daje 'svetlobo', kadar ni sonca, lune, zvezd in svetilk? Oči. Kdo vam podeljuje svetlobo, ko so oči zaprte? Buddhi ali intelekt. Kdo ugotovi napako v razumu, ali je jasen ali moten? Aham (jaz). Ta Aham je Svetloba vseh luči oziroma večna Duša, Atman, Neskončno.

Golmal: Kaj lahko sklepamo iz preučevanja globokega spanja? Vedantinci veliko govorijo o globokem spanju. Kakšna je razlika med spanjem in samadhijem?

Ram: V spanju ni čutov, predmetov in uma, kljub temu pa doživljate najvišjo blaženost brez konkretnega zavedanja. Če ni nobenih predmetov, od kod ste črpali blaženost? Med spanjem um počiva v Brahmanu in prav od tod izvira blaženost. Nadalje, med spanjem, ko ni drugih oseb, obstaja samo "jaz".

Med spanjem doživljaš avidjo-avrito sukho. Med vami in Jazom je tančica. Vi se ne vrnete v budno stanje z intuitivnim znanjem, ste nevedni; medtem ko v samadhiju dobite znanje o Sebi, neposredno uživate v večni blaženosti Sebe, saj ni tančice. Vaša nevednost je v samadhiju uničena.

Golmal: Podaj mi zelo preprost, vendar impresiven dokaz za obstoj Duše.

Ram: V vsakdanjem življenju pravite: "Moje telo", "Moja prana", "Moj um", "Moja indrija". To jasno pomeni, da je Jaz oziroma Atma popolnoma drugačen od telesa, uma, prane in indrij. Um in telo sta tvoja služabnika ali instrumenta. So prav tako zunaj vas kakor npr. te brisače, stoli, skodelice. Oprimate telo, tako kot držite v rokah dolgo sprehajalno palico. Vi ste imetnik ali lastnik tega telesa. Telo je vaša lastnina ali posest. Telo, čuti, um, itd., pravzaprav niso duša, temveč ji pripadajo.

Golmal: Zdaj sem povsem zadovoljen. O moj ljubljeni Ram, povsem sem prepričan. Doslej sem bil v veliki zablodi. Ujet v popolni nevednosti. Hvaležen sem vam za vaše dragocene,

prepričljive duhovne napotke. Ti si moj Guru in rešitelj. Prosim, razkrij mi zdaj metodo za doseg tega nesmrtnega Jaza.

Ram: Prečisti svoj um. Obvladaj čute. Razvijaj štiri načine. Poslušajte šrutije. Razmišljaj in meditiraj. Dosegel boš samouresničitev.

(Golmal je izvajal strogo pokoro in meditacijo ter sčasoma dosegel dokončno blaženost življenja. Zdaj se obrača na Ramo.)

Golmal: O Ram! O moj častitljivi Učitelj! Tisoč poklonov tebi. Rešil si me iz te strašne samsare. Zdaj se veselim v Jazu. Atma je zdaj kot sadež indijske kosmulje v dlani. Povsod vidim samo Jaz. Brahmanova slava je neizrekljiva. Vsi moji dvomi, strahovi, skrbi, žalosti, zablode in bolečine so v celoti izginili. Sem brez telesa, brez uma. Jaz sem vseprežemajoča inteligenca. Sem samosijajen. Šivoham, Šivoham. Šivah-kevaloham. Suddhoham. Nobena beseda ne more ustrezno opisati stanja razsvetljenosti.

Vedno znova se poklanjam tebi, moj Odrešenik.

Ram: O Golmal! Počivaj v najvišjem miru. Zdaj potuj širom dežele in širi to vrhunsko znanje, dvigni svoje brate iz močvirja samsare. Nisi več Golmal (prevarana oseba) s sprevrženim razumom. Ti si blagoslovljen Dživanmukta. Ti si Svami Džñānananda Sarasvati.

Džñānananda: Moj ljubi Gospod! Izpolnil bom tvoje zapovedi. Poklon tebi!

(Džñānananda zapoje vedantsko pesem.)

Čidananda Čidananda Čidananda Čidananda Hum
Har Halme Almast Satčidananda Hum
Nidžnand Nidžanand Nidžanand Hum
Har Halme Almast Satčidanand Hum
Džñānananda Džñānananda Džñānananda Hum
Agadbumvala Agadbumvala Akhilananda Hum
Adžaranand Amaranand Ačalanand Hum
Har Halme Almast Satčidananda Hum
Nirbhaja Aur Nisčinta Čidghanananda Hum
Kaivalja Kevala Kutaštha Ananda Hum
Nitja Suddha Satčidananda Hum

(Čidananda....)

Blaženost spoznanja, blaženost spoznanja, absolutna blaženost,

V vseh pogojih sem absolutno spoznana blaženost.

Zame ne obstaja starost niti smrti in ne gibanje,

V vseh pogojih sem absolutno spoznana blaženost.

Sem brez strahu, brez skrbi, absolutna blaženost, absolutno znanje,absoluten obstoj;

Neodvisni, nespremenljivi, nedvojni Atma, advaita Atma, nesmrtni Atma;

večno čist, popolno znanje,absolutna blaženost, absolutno znanje, absolutni obstoj.

(Čidananda.....)

[Zastor se spusti]

SIMPOZIJ

ALI JE MOGOČE DOKAZATI OBSTOJ BOGA

Prof. K. Satčhidanandamurti

[vodja Oddelka za filozofijo, Univerza Andhra]

Od časov, ko je Platon v svoji deseti knjigi Zakonov formuliral dokaz za obstoj Boga, je v zahodni filozofiji prevladovala misel, da je obstoj Boga kot sklep, ki ga je treba dokazati z argumenti. Tradicijo teološkega dokaza je na krščansko filozofijo in teologijo prenesel Aristotel. Šele v drugi polovici 18. stoletja se je dokazovanje obstoja Boga začelo resno izpodbijati. Dva velika misleca tise dobe, Hume in Kant, sta razkrila logične pomanjkljivosti in neveljavnost teoloških argumentov.

Toda Kant je dopustil argument, ki vodi do Boga prek moralne zavesti. Pozneje so misleci, kot so Schleiermacher, Ritschl, Kierkegaard in drugi, iznesli ugovor ne le proti posameznemu dokazu, temveč proti sami ideji takšnih dokazov. Zagotovilo o Božjem obstoju so dobili tisti, ki so se soočili z Božjo navzočnostjo, medtem ko tistih, katerim to ni bilo dano, dokazi niso nikoli prepričali. Kot je dejal Haecker, je nesmiselno in žaljivo, da bi se lotili dokazovanja obstoja vedno prisotne entitete - Boga.

"Nič bolj se ne da dokazati Božjega obstoja," je zapisal De Burgh, "kakor lahko to dokažemo, v primeru obstoja našega sočloveka; poznavanje enega in drugega temelji na izkušnji njihove navzočnosti."

Entiteta, ki se razkriva sama

Sodobna misel se s tem, ko se je ločila od tradicije teističnega dokazovanja, vrača bliže bibličnemu in upanišadskemu pogledu. Upanišade na več mestih trdijo, da je spoznanje o Najvišjem ali Brahmanu velika skrivnost, ki jo je mogoče posredovati le zaslužnim in zvestim. Po besedah Jezusa Kristusa vsem ni dano spoznati skrivnosti nebeškega kraljestva: "Kajti kdor že ima, temu bo dano, in bo imel še več obilja." Brahman se razkrije le tistemu, ki ga Stvarnik izbere in mu je naklonjen. Mi ne moremo spoznati Boga, če se nam ne razkrije sam. On ni čutna entiteta, s katero bi se lahko srečali v zaznavnem izkustvu. Poleg tega je samozavedajoče se bitje. Samozavedajoče se bitje lahko spoznamo samo takrat, ko pridemo v stik z njim, pa še takrat ne moremo kaj dosti izvedeti o njegovem življenju, namenih itd. z zunanjim opazovanjem. Morda lahko o njegovi naravi ugibamo iz njegovih dejanj, vendar je verjetnost, da bodo ta ugibanja napačna, enako velika kot verjetnost, da bodo pravilna. Zato ga lahko najboljše spoznamo tako, da se nam razkrije sam.

Popolno spoznanje Boga je mogoče doseči le, če se On sam odloči, da se razkrije. Na podlagi njegovih dejanj ne moremo ničesar vedeti o Bogu, saj če ga ne poznamo, ne moremo vedeti, katera so Njegova dejanja; in tudi če lahko iz Njegovih dejanj kaj izvemo o Njem, tega ne moremo storiti, če Bog tega ne želi. Bog ni podoben nobeni drugi osebi, o kateri bi lahko Njemu navkljub kaj vedeli. Prisoten je tako v nas kot tudi zunaj nas in vse, kar storimo ali spoznamo, je po njegovi volji. Torej, če sploh lahko kaj vemo o Bogu, je to zato, ker se nam je razodel. Ne spoznamo ga, če se On ne želi razodeti. Znanje o Bogu, na kakršen koli način že mislimo, da smo do njega prišli, nazadnje prihaja od Boga zaradi njegovega samorazkritja.

Intuitivno spoznanje

Upanišade na več mestih jasno navajajo, da intelekt ali diskurzivni razum ni primeren za doumetje Najvišjega. "Govor se, skupaj z umom, odvrne, ne da bi ga dosegel". "Oko ga ne more zaznati, tudi govor ne opisati, za um pa je nedosegljiv. Ne vemo, kako ga lahko dosežemo." "Véliki Duh presega razum." "Tisto, česar sploh ne moremo umisliti z umom, hkrati pa umu omogoči mišljenje, vedi, da je samo to Brahman." "Ni ga mogoče zajeti z besedo ali očmi." "Z utemeljitvami ga ni možno dojeti." "Obširna učenost, genialnost ali poznavanje knjig nas ne morejo pripeljati do Atmana."

Da Brahmana ne moremo spoznati s študijem Ved, je pravzaprav že predhodno stališče upanišad. V Brihadarjanjaka upanišadi je kralj Džanaka, ki je študiral Vede in poslušal Upanišade, priznal, da ne ve, kaj se bo z njim zgodilo po smrti. V Čhandogja upanišadi je Narada, ki je preučeval Vede, zgodovino in znanost, filozofijo, likovno umetnost, politiko in umetnost bojevanja, pač priznal, da je le poznavalec svetih spisov ne pa tudi Atmana, zato je še vedno pogreznjen v bedo. V obeh Upanišadah je Švetaketu, Arunijev sin, ki ga je njegov oče dobro poučil o vseh vejah učenosti, priznal Pravahani Džaivalu, da ne pozna skrivnosti smrti in rojstva; in v Čhandogji upanišada je Švetaketu po dvanajstletnem študiju Ved še vedno prikazan kot nepoznavalec tistega, s katerim je vse, kar ni slišano, slišano in vse, kar je neznano, spoznano.

Mundaka Upanišada končno povzame to miselno smer z besedami, da so vse štiri Vede in šest Vedang nižje znanje, medtem ko je višje znanje tisto, s katerim je spoznano Neminljivo. Zaradi tega nam Brihadarjanjaka svetuje, naj ne preučujemo preveč knjig, saj to povzroči le utrujenost, ampak naj gojimo Pradžno ali intuicijo. Zavračajoč učenost, mora iskalec Brahmana postati podoben otroku. To nas spominja na Kristusov nauk: "Razen če se ne spreobrnete in ne postanete kakor otroci, ne pridete v nebeško kraljestvo."

Vrhunec Ved

Kasneje, ko si je upanišadski nauk o Atmanu, ki se je najprej pojavil v kšatrijskih krogih, pridobil spoštovanje brahmanov in to navzlic nasprotovanju vedskemu kultu bogov in žrtvovanja, so ga brahmani z navdušenjem raziskali in obvladali. Upanišade so postale vedanta. Kmalu so Brahmami, kot je bil Jadžñāvalkja, postali ne le adepti Vedante, ampak so razvili Atmavidjo do najvišje ravni in Vedanta je postala vrhunec Ved. Jadžñāvalkja je v svojem vprašanju: "Sprašujem te o tisti osebi, katero se spozna samo skozi Upanišade", prvič nakazal, da so Upanišade vir znanja o Brahmanu.

Čhandogja pravi, da so Vede nektar, Upanišade pa so Guhja Adesa - najbolj skrivnostni nauk. Mundaka na koncu povzame to težnjo z besedami, da so vsi tisti, ki so prek modrosti Vedante pravilno ugotovili naravo Brahmana, po smrti osvobojeni. Švetasvara pravi, da se najgloblja skrivnost razkrije le v Vedanti. To stališče se je pozneje izkristaliziralo in, kot pravi Badarajana, je nato obveljalo za klasično. Šankara, Ramanudža in Madhva soglasno in odločno trdijo, da lahko spoznanje o Brahmanu pridobimo s študijem, meditacijo in kontemplacijo (šravana, manana, nididhjasana) že samo vélikih upanišadskih izrekov - *Mahavakje*.

'Via Salutis'

Čeprav je Brahma-džñāna končno sredstvo za osvoboditev, mora zanjo obstajati "Via salutis". Študij Ved, žrtvene daritve, dobrotelne, strogosti in brezstrastnosti so načini, s katerimi brahmani skušajo spoznati Brahmana. Sklicujoč se na Kena upanišado so strogost, samoobvladovanje, karma in Veda-vedanga temelj Brahma-vidje. Vseeno pa daritve in dobrotelnost sama po sebi ne morejo pripeljati do spoznanja Brahmana. Jadžñāvalkja prezirljivo pripomni, "Kaj drugega so žrtveni darovi kakor le živali", tj. zakol živali. Žrtvovanje lahko človeka pripelje le do sveta prednikov. Kot pravi Mundaka, so bedaki tisti, ki mislijo, da vedske žrtve in dobrotelne dela, denimo, kopanje bazenov, itd., prinašajo dobro. Zato je moral kralj Džanašruti, čeprav je bil zelo dobroteln in plemenit, sedeti ob stoplih revnega peripatetika, da bi se poučil o Brahmanu.

Podobno, čeprav strogost ali tapas vodi k spoznanju, sama po sebi ne more razkriti Brahmana. Čhandogja pravi, da jadžñā, adhajana in *dana*, ki tvorijo prvi korak dharme, tapas drugi korak in brahmačarja pa tretjega, vodijo le v punjaloko, ne pa v nesmrtnost, ki jo pridobi le tisti, ki je trdno zasidran v Brahmanu. Celo tisoč let žrtvovanja in tapasa ne more pripeljati do osvoboditve, saj se jo lahko pridobi zgolj s spoznanjem Brahmana, t.j. Brahma-vedanam. Skratka, vedski študij, žrtvovanje, dana in tapas so zunanja sredstva za Brahma-džñāno, saj so dejanja, ki človeka očistijo in ga naredijo primerne za prejemnika džñāne. Neposredna predhodna sredstva za Brahma-džñāno so samoobvladovanje, mirnost, umik vase, vzdržljivost in zbranost. Kot pravi Katha upanišada, grešniki, čutni, nestanovitni in tisti, ki jim primanjkuje zbranosti, ne morejo pridobiti intuicije.

Potreba po guruju

Opremljeni s čistostjo volje, čustev in razuma moramo pristopiti k učitelju, da bi bili vpeljeni v skrivnosti Upanišad. Kakor nekdo, ki so ga z zavezanimi očmi prinesli iz nekega kraja in pustili v puščavi, ne more najti poti brez pomoči, tako se tudi mi ne moremo otresti samsare in pridobiti mukti, dokler ne prejmemo navodil od učitelja. Razen s pomočjo dobrega učitelja ni mogoče spoznati Atmana, saj je 'subtilnejši od subtilnega' in ga je zato težko spoznati. Šankara razloži, da nas lahko samo učitelj, ki dobro pozna upanišade, pouči o Brahmanu. Samo od modrijanov lahko slišimo o Atmanu. Toda kako naj se naučimo tistega, kar "z očmi ne moremo videti, niti z govorom opisati, z mislijo pa ne zaobjeti"? Brahmana lahko dojamemo le s Samouresničenjem.

Čeprav to razodetje zavzema temeljno mesto, ima intelekt svoje dodeljeno sfero v Vedanti; kajti za ugotavljanje smisla vedantičnih izrekov in za prepričanje o verjetnosti njihovega sporočila je potreben razmislek. Razglabljanje je nujen pripomoček za odpravo dvomov in nasprotnih prepričanj. Ker je um preobremenjen z lažnimi predstavami, recimo, da nekaj takega kot je Brahma, ne more obstajati ali da je Brahma materialno načelo, je za razblinjenje dvomov in nasprotnih predstav potrebno razmišljanje. Toda v vsakem primeru mora sklepanje slediti in biti odvisno od svetih spisov. Manana je proces *vicāre* ali razmišljanja, ki odpravlja možnost napačnosti upanišadskih izjav. Nididhjasana je kontemplacija globokega pomena svetih spisov s pomočjo koncentracije, brž ko so bile vse nasprotne ideje odpravljene. Šele ko se šravano, ob pomači manane in nididhjasane, izpelje, je potemtakem možno rojstvo sakšatkare oziroma dovršene intuicije Brahmana.

Om Tat Sat Brahmaṛpanamastu

FILOZOFSKI DOKAZI ZA OBSTOJ BOGA

Śri Svami Kriřnananda

Temelji religije so v pojmih Boga, sveta in posameznika, in vse njene druge faze izhajajo iz premisleka o odnosu, ki se vzpostavlja med temi tremi metafizičnimi načeli. Vede, upanišade, epi, purane in agame se utemeljijo na podlagi priznavanja te trojne resničnosti, katere obstoj se šteje za samoumeven na podlagi neizpodbitne vere ali neposredne intuicije in izkustva. Vendar pa zgodovina človeštva izkazuje, da se skozi čas vse bolj oddaljuje od sposobnosti spoznavanja stvari z neposrednim uvidom ali izkušnjo, hkrati pa se psihološko gledano giblje proti večji odvisnosti od čuta in razuma kot edinih sredstev, s katerima je mogoče sploh kaj spoznati. Avtoriteta svetih spisov je odstopila mesto logičnemu in filozofskemu raziskovanju. Medtem ko je obstoj posamezne osebe stvar empiričnega izkustva v vsakdanjem življenju, dojetje zunanjega sveta pa je prav tako nujna posledica dejstva, da ima posameznik okoli sebe okolje, pa so razpoložljive zmožnosti spoznavanja, prikrajšane za možnosti uvida in neposredne izkušnje, v zadregi, kadar so soočene s problemom obstoja Boga.

Filozofi so bili večinoma racionalni razlagalci veljavnosti verskih vrednot, čeprav so med filozofi tudi ateisti, agnostiki, empiristi, skeptiki in materialisti. Vendar pa je bila glavna usmeritev filozofskih razprav v smislu sprejetja, da obstaja resničnost, ki presega svet in katere naravo je potrebno spoznati in trdno utemeljiti. Platon je bil na Zahodu prisiljen pristati v svet "idej", ki mu vlada "ideja dobrega", nad empiričnim svetom čutnega zaznavanja, pri čemer je slednji le senca, ki jo meče ureditev večnih "Idej". Za Aristotela je Bog kot Nepremični gibalec, h kateremu vse gravitira, kakor da je magnetno pritegnjeno, pri čemer vsa raznolikost in materialne oblike stvari težijo k razkritju bistvene oblike, ki se v naraščajočem nizu razvojnih oblik širi do Čiste oblike, ki je Bog, kar nastopa kot dokončno odkritje logične filozofije. Kant je zanikal možnost spoznati Boga z razumevanjem in razumom, saj je menil, da resničnosti same po sebi ni mogoče zaobjeti z razumskimi sposobnostmi človeka, ki so v svojih funkcijah omejene na pojave prostora, časa in psiholoških kategorij količine, kakovosti, odnosa in modalnosti. Vendar se zdi, da nehote priznava obstoj nadpojavnosti resničnosti, ki je stvar zase, ko zanika možnost njenega spoznanja. Hegel se je zavzel za razum in ga je predstavil kot univerzalno vseprisotno načelo, ki se s pozitivnimi, negativnimi in sintetizirajočimi procesi postopoma dviguje do vedno višjih oblik sinteze znanja, dokler ne pride do končne sinteze, Absoluta.

Obstoj Boga je bila privlačna tema, ki je zaposlovala misli filozofov skozi stoletja:

1. Menili so, da pojem Boga v sebi hkrati nosi pojem neskončnega, in takšen pojem ne more vznikniti v umu nikogar, razen če neskončno resnično obstaja. Misli ne morejo nastati v vakuumu. Zavest ne more imeti lokacije; njeno področje je neskončnost. Koncept Boga kot popolnega bitja bi ontološko gledano moral biti zadosten dokaz za obstoj resničnosti, ki je Bog.

2. Nadalje je razvidno, da je vse na svetu izraz nekega vzroka, ki stoji za tem, zato je lahko trdimo, da svet v svoji celoti - ta zaradi svoje minljivosti in težnje po nadaljnjem razvoju razkriva svojo posledično naravo - , lahko razložimo le s pripadajočim vzrokom, ki sam po sebi ne more biti minljiv ali podvržen razvojnem procesu. Evolucija je težnja rasti posameznika k višjemu stanju stvari in sama evolucija bi bila nesmiselna, če ne bi dosegla svojega namena, h kateremu jo je nekaj vleklo. Kozmična evolucija je odgovorna le obstoju kozmičnega Boga, ki sam pač ni posledica česar koli pred Njim. Bog je brezčasna večnost.

3. Natančnost in metoda delovanja sveta skupaj s svojim soncem in luno in galaksijami je lahko le delo Arhitekta, ki je vso to popolno ureditev stvari načrtoval in oblikoval in čigar obstoj je enako gotov kakor umetniško delovanje Narave kot celote.

4. Končnost vsake oblike individualnosti pomeni zavest o lastni končnosti in zavest o končnosti spontano nakazuje zavest o tistem, kar ni končno. Kar ni končno, je neskončno, kar je natanko opis Boga.

5. Ljudje so v splošnem nagnjeni k temu, da zahtevajo vedno več in več stvari, in te progresivne zahteve bi bile brez pomena, če se jih ne bi dalo odobriti ali izpolniti. To "več" se mora končati z največjim dosežkom v stanju popolnosti, kjer se "več" zlije v "največ", superlativno neskončnost, kjer občutek več doseže svoj finale.

6. Poleg tega naš moralni čut, ki nam zapoveduje, naj delamo dobro in ne slabo, za takšno disciplinirano vedenje pričakuje ustrezno nagrado, brez katere ne bi imeli nobene spodbude, da bi bili dobri ali delali dobro. Delitelj pravičnosti za dobra in slaba dejanja mora biti nekdo zunaj sveta dobrega in slabega, in kot takšen očitno mora biti neskončno bitje.

7. Ker zavest česar koli nasprotuje deljivosti, zavest deljivosti sama po sebi zahteva odpravo zavesti delitve, in posledično zavest vselej uspe ostati nedeljena, torej neskončna. Ta neskončnost je narava resničnega obstoja - Boga.

8. Subjekt se ne more zavedati predmeta, če ni transcendentnega zavestnega načela, ki povezuje subjekt in objekt, hkrati pa odnos subjekt-objekt tudi presega, kar naj bi bilo resnično Neskončno. Temu pravimo Bog.

IŠVARA ALI UNIVERZALNA DUŠA

Šri Svami Krišnananda

Obstoj Boga

Transcendentni Brahman ni v nikakršnem odnosu z vesoljem. Narava njegova obstoja je takšna, da ne more imeti razlik znotraj ali zunaj sebe. Je prost trojnega razlikovanja: sadžatija, vidžatija in svagata (homogene, heterogene in notranje razlike). V vsakem pomenu besede je onkraj sveta in ga ni mogoče odkriti v ničemer, za kar upamo, da bomo spoznali. Tisto, kar je minljivo, ne zadovolji našega iskanja večnega. Brahman je nišprapanča, prapančopasama, bitje, ki je osvobojeno vesolja in v katerem vesolje preneha biti. Toda brez zvestobe obstoju Brahmana svet ne bi mogel obstajati. Svet je odvisen od Brahmana. V tem pogledu Brahman usmerja vsa imena in oblike ter dejavnosti sveta; svet v različnih stopnjah samodejno prejema navdih in resničnost iz obstoja-zavesti-blaženosti Brahmana. Brahman kot najvišji Vzrok in Vodja vesolja, kakor si ga predstavljajo posamezniki, je Išvara, Kozmično Bitje. Slednji je vseprisoten, saj s svojo imanenco podpira in oživlja vsak delček stvarstva. On je vseveden, saj ima neposreden uvid v vse stvari, bodisi izražene ali neizražene. Hkrati je tudi božanski Jaz in notranji vladar vesolja. Znanje, ki ga ima Išvara o vesolju, ni relacijsko, ni ustvarjeno z umsko funkcijo in ni podvrženo omejitvam prostora in časa, temveč je neposredno v svojem bistvu in duhu. To ni nikakršno zunanje znanje o predmetu, ampak znanje o biti predmeta samega. On je vsemogočen, saj ima moč, da naredi, razveljavi ali preoblikuje vesolje kot celoto, saj je vesolje njegovo telo. Imenuje se Stvarnik vesolja, saj je On tisti, ki z dejavnostjo svoje zavesti sproži nastanek vseh stvari. To Išvarjevo delo se nikoli ne konča, dokler se vesolje ne povrne Vanj, in ta proces se v različnih stopnjah občuti in nadaljuje v vsakem koščku Njegovega stvarstva. On je Ohranjevalec vesolja, saj je za ohranjanje vsega življenja potrebno delovanje Njegovega Duha. Njegov obstoj in delovanje čutimo povsod in vsakič, ko intenzivno razmišljamo o Njem. On je uničevalec ali končni preoblikovalec vesolja, v katerega se vesolje na koncu umakne in h kateremu se vsa bitja vrnejo po dovržitvi svojih dejanj v sedanjem ciklu. Išvara je naravno in nujno nasprotje sveta, ki ga jemljemo kot predmet individualističnega opazovanja.

Značilnosti Išvare, kot so našete zgoraj, so tatašthalakšane ali naključne lastnosti Brahmana. Videz Brahmana kot Išvare se nadaljuje, dokler obstaja doživljanje sveta in posameznika. Dejstvo, da obstaja opazovalec, pomeni, da obstaja zunanji svet. Dejstvo obstoja objektivnega sveta pa spet pomeni, da je treba prepoznati vrhovnega Stvarnika in voditelja bitij. Če obstaja posameznik, bi moral obstajati tudi svet in če obstaja svet, bi moral obstajati tudi Bog. Išvara, džagat in dživa - Bog, svet, posameznik - soobstajajo, ker eno implicira drugo in brez drugega ni možno. Tri načela so osnovna vsebina vseh relativnih izkušenj.

Pojem Boga vključuje nekatere neizogibne predpostavke, če naj zdrži razumski preizkus. Dolžni smo trditi, da mora biti Bog eden in ne več kot eden. Popolni Bog bi moral biti samosvoj oz. neodvisen, saj bi mnoštvo ali celo par bogov uvedlo neke vrste omejitvev in odvisnost. Vesolja z mnogimi bogovi ni možno harmonično upravljati, saj bi med njimi prišlo do navzkrižja namenov. Sistem in red v naravi zahtevata, da je vladar vesolja en sam. Bog bi moral biti stvarnost brez vzroka, in čeprav mora vse, od česar je Bog vzrok, biti znotraj okvirov prostora in časa, je Bog, ki je vzrok brez vzroka, nad obema. Zaporedje učinkov, ki izhajajo iz

Boga, je bolj logično kot kronološko. Z vlekom navzgor Bog usmerja vsa gibanja znotraj celotnega stvarstva k sebi, tako rekoč, saj je prav On končni cilj vseh bitij. On je izpolnitev vseh teženj in potreb, zategadelj je vsakemu smrtniku Uresničenje Njega velik blagoslov. Bog ima neposredno znanje glede vseh podrobnosti notranjega delovanja narave. Čeprav presega vse individualne vrednote, skrbi za ohranitev le-teh in je njihov večni dom. V njem vse vrednote obstajajo v svojem najbolj resničnem bistvu. Ne le to, Bog sam je najvišja vrednota in cilj univerzalnega obstoja. Uresničiti ga pomeni dvigniti se v središče vesolja in mu zavladati z neomejenim znanjem in suvereno nadrejenostjo. S koraki naraščajočega zблиževanja človekove zavesti z Božjem bitjem, posameznik vedno bolj in bolj uresničuje svoje ideal. Globlje ko je spoznanje, bolj ponotranjen je način uživanja vrednot v pogojih, ki težijo k napredovanju v neskončnost, da bi se prejšnja oddaljenost idealov razširila v brezmejnega Duha, v katerem zunaj in znotraj ne obstaja. Bog je alfa in omega vsega stvarstva.

Argumenti za obstoj Boga

Sveti Tomaž Akvinski navaja pet dokazov za obstoj Boga. Prvi je argument gibanja, ki pravi, da vsako gibanje predpostavlja obstoj nečesa, kar samo po sebi ni predmet gibanja. Gibanje predpostavlja negibno podlago. Gibanje, ki je značilno za svet, bi po tej logiki moralo imeti predhodnika, t.j. negibno gibalo, najvišje bitje, ki ga nič ne premakne, hkrati pa je osnova gibanja vseh stvari. Drugi je vzročni argument, kajti vsak učinek ima vzrok, in če v ozadju ne bil obstajal dokončni nepovzročeni Vzrok, bi vzročna veriga vodila v neskončno regresijo. Brez priznanja takšnega vzroka bi sam pojem vzročnosti, ki vlada svetu, izgubil svoj pomen. Končni vzrok potemtakem nima dodatnega vzroka zunaj sebe, je končna Oblika brez vsebnosti materije. Tretji je kozmološki argument, ki poudarja, da vsi kontingentni dogodki nujno implicirajo večno snov, ki sama po sebi ni kontingentna. Že sama zavest o končnosti poraja zavest o neskončnem. Četrty je henološki argument, po katerem pojem več in manj v stvareh tega sveta naznačuje obstoj največje vrednosti, katere stopenjski izraz ustvarja v nas in v stvareh predstavo o večji ali manjši vrednosti. Različne stopnje relativne popolnosti in nepopolnosti v svetu kažejo, da bi moralo obstajati absolutno stanje, katerega delna razodetja tu dajejo pomen tem relativnim izrazom. Peti je teleološki argument oz. argument iz oblikovanja in prilagoditve, ki izpeljuje obstoj Boga kot vrhunske inteligence, na podlagi namenskega prilagajanja, ki ga vidimo v naravi, in urejenega oblikovanja, čemur naj bi vse skupaj bilo namenjeno. Namena, ki ga odkrijemo v Naravi, ni mogoče pojasniti drugače, kot da priznamo prisotnost nadvse inteligentnega Stvarnika, modrega Arhitekta vesolja. Različni deli vesolja se harmonično ujemajo z nameni drug drugega in se prilagodijo cilju, ki jih presega. Vse to kaže, da gotovo obstaja namenski Agent, ki je ustvaril vse to prilagajanje, sistem in red v stvarstvu. Po besedah Tomaža Akvinskega je Bog potemtakem eden, negibno gibalo, nepovzročeni Vzroka, večna Substanca, najvišja Popolnost, vrhuska Inteligenca in Maksimum biti.

Sveti Tomaž v svoji razpravi o božji vladavini, ki jo je podal v svoji *Summa Theologica*, pravi: "Jaz odgovorim, da so nekateri starodavni filozofi zanikali vladavino sveta, češ da se vse stvari zgodijo po naključju. Toda takšno mnenje je mogoče ovreči kot nemogoče na dva načina. Prvič, z opazovanjem stvari samih. Opazimo namreč, da se v naravi stvari vedno ali skoraj vedno zgodijo kar najbolje; kar se ne bi moglo zgoditi, če narave ne bi usmerjala nekakšna Previdnost k dobremu kot cilju. In to že pomeni vladati. Zato je neomajni red, ki ga opazujemo v stvareh, znamenje, da so vodene. Če bi na primer vstopili v dobro urejeno hišo, bi iz reda, ki se kaže v hiši, razbrali pojem upravitelja, kot pravi Cicero ob navedbi Aristotela. Drugič, to je razvidno iz razmisleka o božanski dobroti, ki je, kot že rečeno, vzrok za nastanek bivajočih stvari. Kajti, ker se za najboljše spodobi, da proizvajajo najboljše, ni primerno, da bi

najvišja Božja dobrota proizvajala stvari, ne da bi jim podelila popolnost le-teh. Končna popolnost stvari je v tem, da doseže svoj cilj. Zato se za božjo dobroto spodobi, da stvari, kakor jih je ustvarila, pripelje do njihovega cilja. In to pomeni vladati." "Zato, ker gibanje puščice proti določenemu cilju jasno kaže, da jo usmerja nekdo, ki ima znanje, pa nespremenljiv potek naravnih stvari, ki pa nimajo znanja, prav tako jasno kaže, da svet vodi nek Razum."

Sveti Tomaž trdi, bodisi da je začetek vesolja zunaj njega samega, da bi tudi konec vseh stvari v vesolju moralo biti transcendentno dobro, katerega naj ne iščemo znotraj vesolja. Najvišje dobro je najvišji cilj vseh bitij. Ker je specifični (posamezni) artikularni cilj česar koli specifična oblika dobrega, bi po tej logiki moral biti univerzalni cilj vseh stvari univerzalno dobro, ki je lahko samo eno. In to dobro je treba istovetiti z Bogom, saj je dobro od sebe in za sebe zaradi svojega bistva in obstoja, medtem ko je posamezno dobro takšno samo zaradi udeležbe. Vsaka oblika dobrega, katero si je mogoče zamisliti v vesolju, je po Akvinskem dobro edinole s soudeležbo pri višjem dobrem. Dobrost celotnega sveta ne more biti v njem samem, ampak ga mora presegati. Vse pod soncem, po mnenju Akvinskega, nastaja in se kviri v skladu s sončevim gibanjem. Za vse, kar je povezano s svetom, se zdi značilna določena mera naključja. In že samo dejstvo, da element naključja najdemo v stvareh tukaj na zemlji, dokazuje, da so podvržene vladavini višjega reda. Kajti če ne bi bilo višjega bitja, ki bi upravljalo s pokvarljivimi stvarmi, ne bi bilo nobenega reda, ampak le kaos, nobene določenosti, ampak povsod le nedoločenost. Stvari, ki jim manjka znanja, seveda vodi bitje, ki je obdarjeno z znanjem. Vse dejavnosti v vesolju namerno in ciljno usmerja najvišji božji odlok.

Svami Šivananda, ki je sprejel znamenite argumente za obstoj Boga, tj. ontološke, kozmološke in teološke, bi podprl teološke dokaze sv. Tomaža Akvinskega. Občutek "jaza" je po njegovem zakoreninjen v obstoju, v katerega ni mogoče dvomiti. Obstoj Jaza je obstoj na splošno in ga uživajo vsi. Mali jaz vsakogar priča o obstoju Jaza, ki zajema celotno vesolje. Ta univerzalni Jaz je Bog. Čeprav je človek zaprt v to omejeno telo, lahko misli in čuti: "Jaz sem neskončno", in sicer zaradi neustavljivega nagona, ki vse misli usmerja k doseganju takšne biti. Takšna notranja želja se ne bi mogla pojaviti, če ne bi obstajala resničnost, na katero kaže. "Vedno čutiš: 'Jaz obstajam'. Nikoli ne morete zanikati svojega obstoja. Obstoj je Brahman, vaš lastni notranji nesmrtni Jaz." "Čeprav sem zaprt v to omejeno telo, čeprav sem nepopoln in smrten na osnovi ega, lahko razmišljam o neskončni, popolni in nesmrtni biti. Ta misel o neskončnem se lahko rodi edinole iz neskončne biti" (Modrostni nektar, str. 188).

Svami Šivananda ugotavlja, da koncept končnega postavlja neskončno. "Vse na tem svetu se spreminja. Zagotovo obstaja podstat, ki je nespremenljiva. Ne moremo razmišljati o spreminjajoči se stvari, ne da bi mislili na nekaj, kar je nespremenljivo. Oblike so končne. Ne morete misliti na končni predmet, ne da bi pomislili na nekaj, kar je onkraj." To je podobno argumentu za obstoj neskončnega iz kontingentne narave stvari. Nadalje dodaja: "Obstaja lepota, inteligenca, svetlost, zakon, red, harmonija kljub navideznemu neredu in disharmoniji. Zagotovo obstaja vsevedno, vsemogočno in vseprisotno bitje, ki upravlja in nadzoruje to širno vesolje" (prav tam, str. 188-89). Svet ima značaj učinka, ki ga je mogoče opazovati skozi spremembe, ki jih nenehno doživlja, učinek pa vedno poskuša najti mir v svojem vzroku. Človeški um se čuti prisiljen pripeljati vzročni argument do njegovih logičnih meja in na enem koncu serije (dogodkov) postaviti vzrok za vse stvari v domeni časa, čeprav je sam zunaj vseh časovnih dogodkov. Vsak vidni vzrok ima drug, višji vzrok, ki je bolj prodoren in trajen. Bog je ime, ki ga dajemo najvišjemu vzroku. "V tem svetu pojavov obstaja vzrok za vse. Na delu je zakon vzroka in posledice. Za posledico, ki je otrok, obstaja vzrok, oče. Obstaja vzrok, seme, za učinek, ki je drevo. Obstaja vzrok, lončar, za učinek, ki je lonec." "Vidiš ta svet. Za ta svet, ki je učinek, mora potetakem tudi obstajati vzrok. Ta nepovzročeni Vzrok je Bog ali stvarnik"

(prav tam, str. 189).

Udajana, veliki Najijajika, ponuja naslednje ortodoksne dokaze za obstoj Boga:

1. Zaznavni svet ima naravo učinka in vsak učinek mora imeti vzrok. Na vzrok sveta moramo sklepati, saj je svet nagnjen k temu, da se zreducira na svoje elemente. Sestavljeni deli razpadejo in se vrnejo k svojim vzrokom, dokončni vzrok vseh sestavljenih snovi bi moral biti tisti, ki je nad vsemi učinkovanimi snovmi. In ta vzrok mora neposredno poznati materialne vzroke sveta. Takšno inteligentno bitje mora biti Bog.

2. Povezovanje vzročnih elementov v učinke zahteva inteligentnega izvajalca. Združevanje atomov v skupine v procesu stvarjenja je lahko le namensko delo zavestnega bitja. Atomi se ne združujejo naključno ali po naključju. Za tem sistematičnim združevanjem končnih atomov v pare in molekule je mogoče videti roko nekega modrega organizatorja. Ta poslednji organizator je Bog.

3. Opažamo, da so stvari v vesolju dobro podprte; njegovi deli, kot so planeti itd., držijo skupaj, tako da se ne zrušijo. Držanje takšnih različnih delov v ravnovesju, da sestavljajo sistem, pa je gotovo naloga samega Boga, saj nič, kar je od vesolja, ne more podpirati vesolja.

4. Opaziti je, da se svet sam raztaplja v subtilnejših vzrokih. Raztapljanje učinka v svoj vzrok pomeni, da obstaja vir, v katerega se učinek vrača. Dokončni vir vesolja bi torej moral biti onkraj vesolja, in to je Bog.

5. Nobeno spoznanje o različnih stvareh tukaj se nam ne more poroditi, če ne obstaja vir tega znanja. Izvor vsega znanja bi moral biti vseveden in posledično vsemogočen. Takšnega bitja v tem vesolju ni mogoče videti, zato mora biti zunaj njega. To bitje je Bog.

6. Vede so od nekdanj veljale za veljavne in avtoritativne. Brez avtorja v ozadju, ki bi moral biti vseved, je takšna avtoritativnost Ved v smislu resničnega in veljavnega znanja nemogoča. Ta vseved je Bog.

7. Vede ne morejo imeti nobenega človeškega avtorja, ker obravnavajo resnice, ki jih ne pozna nobeno človeško bitje. Zato avtor Ved mora biti nadčloveško bitje in to bitje je Bog.

8. Stavek, kot ga poznamo v svetu, ima svojega sestavljalca, ki besede med seboj poveže in uokviruje. Na podoben način bi tudi stavki Ved, ki so sestavljeni iz besed, morali imeti skladatelja in ta ne more biti nihče drug kakor Bog.

9. Velikost diade ali molekule je odvisna od števila sestavnih atomov. To potrebno število atomov, ki gredo v sestavo določene spojine, prvotno ne bi moglo biti predmet zaznave nobenega človeškega bitja; torej to odgovornost (določitev) zagotovo nosi Bog.

Pripadniki šole *Njaje* tudi dodajo, da sadovi posameznikovih dejanj niso vedno znotraj dosega posameznika, ki jih vrši. Potemtakem gotovo obstaja razdelilnik sadov dejanj, in ta najvišji razdeljevalec je Bog.

Patandžalijev sistem joge obravnava Boga kot neprekosljivo seme vsevednosti. Možnost vsevednosti in nujnost, da ji pripišemo vir, vodita k vpeljavi najvišjega Bitja, ki ga ne prizadenejo spremembe, značilne za trpljenje, delovanje, sadove in tendence, ki gredo skupaj s takšnim sadom. Vsi posamezniki na tem svetu niso navdani z enako stopnjo znanja; obstajajo

stopnje v manifestaciji znanja. Stopnja znanja, moči in sreče se povečuje glede na stopnjo vključenosti vsebine znanja. Čim večji je obseg vsebine, širše je znanje. Različne stopnje znanja v svetu nakazujejo skrajni ideal znanja, stanje vsevednosti, ki bi ga bilo treba poistovetiti z večnim obstojem. Seveda tega stanja vsevednosti, ki je združljivo z večnostjo, ni mogoče najti pri nobenem omejenem posamezniku, saj tukaj ni videti nobenega vsevedneža. Vsevedno bitje ne more biti noben posameznik, zato je lahko kvečjemu Bog. Bog uživa najvišjo popolnost, saj je obdarjen z največjo količino znanja in moči. Samo on je lahko vsemogočen in v vlogi Univerzalnega kralja.

Nasadija-sukta iz Rig-Vede razglša, da je bila na samem začetku stvari tema, *tapas*, ki je prežemala vse, in sredi te univerzalne teme je Svetloba Enega sijala sama od sebe. To veličastno Inteligenco je treba poistovetiti z *Rojenim iz Sebe*, t.j. Svajambhu, ki nima nobenega vzroka zunaj nje. Ta samorastnik se je pojavil iz prvobitnega *tamasa*, s svojo *tapasjo* neomadeževanega znanja, in je projiciral ta raznoliki svet posameznikov. "Bila je tema; na začetku je bilo vse to morje brez svetlobe; zarodek, ki ga je prekrivala lupina, se je rodil z močjo Tapasa" (*Rig-Veda*, X. 129). Rig-Veda poveljuje *hiranjagarbho* (' kozmično jajce ') kot prvega boga bitij. "Hiranjagarbha je bil prisoten na začetku; že z rojstvom je bil edini gospodar ustvarjenih bitij; vzdrževal je to zemljo in nebo, zato takemu Bogu nudimo čaščenje z darovi. (Njemu), ki je dajalec dušne sile, dajalec moči in o komur vsi premišljujemo, ki ga ubogajo celo bogovi, čigar senca je nesmrtnost pa tudi smrt, takemu Bogu nudimo čaščenje z darovi." (X. 121). "Z očmi povsod, z obrazi povsod, z rokami povsod, z nogami povsod, vse obide s svojimi rokami in s svojimi hitro premikajočimi se (stopali) in obstaja kot edini Bog, ki ustvarja nebo in zemljo" (X. 81). "Tisti, ki je naš starš, stvarnik, odrešenik, ki pozna naša bivališča in vsa bitja, ki podeli imena bogovom, je En; druga bitja pridejo k Njemu poizvedovat" (X. 82). Puruša-sukta se nanaša na velikega Gospoda kot tistega, ki zajema vse. "Tisočglavi je bil Puruša, tisočglavi in tisočerih nog. On, ki je prekrival zemljo z vseh strani, se je za deset prstov raztezal onkraj nje. Vse to je samo Puruša, karkoli je bilo in karkoli bo..... le iz četrtnine Njega so vsa bitja, tri četrtnine Njega so nesmrtni v nebesih" (X. 90). Absolut sam se pojavlja kot Išvara. "Iz njega se je rodil Virat, iz le-tega pa Puruša." Išvara je tako telo kot tudi duša sveta.

Zasledujoč to veliko tematiko Ved, je Manu v uvodu svojega zakonika rekel: "Na začetku je vse to prekrivala tema, nepoznano, nedoločljivo, neizrekljivo; zdelo se je, da je vesolje tako rekoč v stanju spanja. Potem pa je Samo-začeto božansko bitje, ostajajoč nemanifestirano, manifestiralo to vesolje z njegovimi odličnimi elementi, itd. tako, da je raztrgalo tančico te teme in razkrilo oblike svoje ustvarjalne energije. On, čutom nedojemljiv, subtilen, neizražen, večni, nepredstavljen, utelešenje vseh bitij, - se je sam od sebe dvignil nad to prvobitno temo" (Manu-smriti, I. 5-7). V Šrimad Bhagavati je duh tega nauka zapisan v besedah samega Gospoda - "Jaz sam sem bil na začetku stvari, kot načelo onkraj pojavnega in celo nepojavnega, in ničesar drugega ni bilo. In jaz sam bom na koncu stvari. Jaz sam sem vse to, kar je očitno izraženo; in karkoli drugega preostane, sem tudi jaz sam" (II. ix. 32). Gospod govori v Bhagavadgiti: "Jaz sem vedski obred, jaz sem žgalna daritev, jaz sem hrana, ki se daruje prednikom, jaz sem zelišča in zdravila, jaz sem sveta formula in himna; jaz sem prečiščeno maslo (ponujeno pri žrtvovanju); jaz sem posvečeni ogenj, jaz sem daritev. Jaz sem oče tega sveta, mati, podpornik, dedek; jaz sem predmet, ki ga je treba spoznati, jaz sem očiščevalec (vseh stvari), zlog OM, pa tudi sveto izročilo Rg, Sama in Jadžur Vede; cilj, vzdrževalec, Gospod, priča, bivališče, zatočišče, prijatelj, izvor, razkroj, osnova, skladišče, neumrljivo seme. Dajem toploto, pošiljam dež in ga tudi ustavim; sem nesmrtnost in tudi smrt; jaz sem bivanje in tudi nebivanje, o Ardžuna!" (IX. 16-19). Išvara je v Giti opisan kot tisti, ki se je tu manifestiral kot vse uničujoči Čas.

Omejitve razuma

Resnične narave Boga in njegovega stvarstva ni mogoče zaobjeti z razumom, saj je logika ponosni otrok dualističnega predsodka. Če je Bog sam ves ta svet, potem noben smrtnik ne more upati, da bo spoznal razmerje med Njim in svetom. Človekova predstava o Bogu je zelo pomanjkljiva, kajti Bog, kot ga človek razume, je relativen glede na videz sveta. Bog je čisti subjekt, v nasprotju z ustvarjenim svetom pred sabo, ki kot predmet ne more biti absoluten; in če ne bi bil v takem nasprotju, ne bi imel več nobenega zunanjšega odnosa do sveta. Če je Bog univerzalna zavest, ki ima veselje za svoj predmet, z njim ne more biti povezan drugače kot s prostorsko-časovno vednostjo. Takšen proces védenja pa je v primeru Boga nedopusten, saj naj bi bil nedotaknjen s škodljivimi delitvami prostora in časa. Toda brez te delitve Boga ni mogoče razlikovati od Absolutnega, ki ne dopušča nikakršne objektivizacije samega sebe. Prepad med neskončnim Purušo iz sankhje in Prakriti, ki se s prvim spogleduje v skoraj vseh pogledih, je primer poraza, ki ga mora utrpeti človeški razum, ko poskuša vizualizirati resničnost, ki je neposredno povezana z veseljem in vendar ni enaka veselju. Bog, ki je v človekovem umu, se ne more rešiti težave, da bi se moral raztopiti v nediferencirano bitje, ko si pogloblje ogledamo njegov odnos do sveta. Išvarov obstoj se izkazuje za relativnega glede na zahteve njegove samoizrazne dejavnosti. On je, dokler je veselje.

Poleg tega ne moremo reči, da je Bog ustvaril svet v katerem koli časovnem obdobju. Če stvariteljsko dejanje ni v sferi časa, je pa pogoj celo časa, ne bi bilo stvarjenja začasnega sveta. Stvarjenje je proces in vsak proces teče v času. Ne obstaja proces, ki bi se lahko prepletal z večnostjo. Da bi kaj povzročil, bi se Bog morda moral spustiti v čas, spust v čas pa je spust v končnost, spremembo in dejansko samouničenje. Če naj bi bil Bog kakor koli povezan s pojavi, se mora najprej znebiti svoje večne narave. Toda nekako ustvarja in vzdržuje svet, ne da bi pri tem izgubil svojo večnost. Tega človeški razum ne more razumeti. Absolut se igra v relativnem. Posamezniki sveta vzniknejo kot pojavi, ki sodelujejo v relativni vzajemnosti obstoja in narave. Če ni otroka, ni tudi starša. Išvara postane predmet pojma dživa in subjekt, ki mu je svet pripisan kot predikat.

Logični značaj resnice in resničnosti, ki ga pripisujejo Išvari, ni videti skladen s tem, da mu pripisujemo etični značaj dobrote, estetski značaj lepote in religiozni značaja milosti, ki imajo individualistični namen. Če je Išvara vse, potem takšne vrednote postanejo drugačne od tega, kar nam pomenijo tukaj na tem svetu. In zakaj je Išvara ustvaril svet? Ne more biti za Njegovo zadovoljstvo, saj nima nobene želje ali hotenja, ki bi ga želel izpolniti. Gotovo tudi ne z namenom, da bi podelil pravičnost ali pokazal usmiljenje drugim, saj drugih ni, ker vsa bitja sledijo stvariteljskemu dejanju. To ne more biti Išvarjeva igra, saj naj bi bila igra običajno posledica potrebe, ki jo čutimo v sebi, da bi presežek energije v psihofizičnem organizmu usmerili navzven, s čimer želimo premagati utrujenost ali dolgčas ali napolniti sistem s svežo energijo po izčrpavajočem delu. Išvara ne more imeti takšnih potreb, saj ni individualni organizem. Če je Išvara le priča igre Narave, ki se giblje in deluje po navdihu, ki ga prejme že od samega Njegovega obstoja, bi imel zunaj sebe določujoč element, ki bi mu preprečil biti absolutni monarh. Išvara je Brahman, ki ga predvidevajo naši izkustveni pogoji v odnosu do sveta sprememb. Vprašanje stvarjenja je omejeno na svet čutov in razuma, in odgovor nanj ne more biti drugačen kot empirično vezan. Ne more biti pravilnega odgovora na napačno vprašanje. To, da svet obstaja, je naše prepričanje, celoten problem stvarjenja pa je odvisen od tega, kako se mi kot razkosana telesa v kozmični družbi odzivamo na svoje okolje.

Vendar neuspešnost logičnih metod pri določanju Išvarove narave še ne pomeni, da v ozadju sveta ni Inteligence, ki bi vseskozi vplivala nanj. Kajti zanikanje takšnega bitja bi pomenilo zanikanje sveta in posledično tudi nas samih kot posameznikov. Nekatere prirojene

pomanjkljivosti naših spoznavnih sposobnosti nam preprečujejo, da bi transcendentne resnice razumeli na ustrezen način. Iz tega ne sledi, da je nevidno vedno neobstoječe. Če smo mi, obstaja tudi svet; in če je svet, je obstaja tudi lšvara. Če Njega ni, tudi sveta ni; in mi kot posamezniki tudi ne moremo biti. Obstaja vzajemna odvisnost obstoja teh treh načel. Naši pojmi so relativni; absolutno resničen je le Brahman. Toda dokler sprejemamo svoj obstoj kot raznoliki elementi v svetu, ni možno podvomiti v suvereno bitje, ki daje smisel življenju. Naše lastne zavestne moči v sebi nas spodbujajo, da sprejmemo, da lšvara obstaja. Sveti spisi potrjujejo naše notranje duhovne težnje in poveljujejo lšvaro, ki je stvarnik tega sveta. Svami Šivananda podpira teorijo Lile, ki zadeva stvarjenje, vendar ne zato, da bi jo ponujal kot dokončno razlago sveta, temveč zato, da bi izpostavil idejo, da je lšvarovo ustvarjalni proces brez vsakršnega pridiha sebičnosti ali skritega motiva, in da bi namignil, da je onkraj človeškega uma. lšvarova narava je ustvarjati, manifestirati in razvijati svet; za to ni nobenega drugega ljudem predstavljivega razloga. Da bi pokazali, da lšvara sploh nima nikakršnega osebnega interesa, je dodano tudi to, da le pomaga stvarstvu, ki je v resnici manifestacija ali izraz mirujočih potencialov posameznikov, ki ob koncu prejšnjega cikla sveta niso bili osvobojeni in so med razpadom vesolja po tem ciklu obstajali v latentni obliki. Dež lahko pomaga pri rasti rastline, vendar je narava rastline odvisna od semena, iz katerega zraste. Sonce lahko pomaga pri dejavnostih sveta, vendar rezultati teh dejavnosti nanj nimajo vpliva.

Teorije o stvarjenju sveta s strani lšvare ne smemo razumeti kot kakršno koli izjavo dokončnega dejstva, temveč naj bi služila kot delovna hipoteza, ki je bila uvedena, da bi se izrisala ideja o nerazlikovanju sveta od Brahmana. Srišti ali stvarjenje in Praveša ali lšvarov immanentni vstop v svet, sta Arthavada ali eulogična koncepta, ki naj bi človeškemu umu približala dejstvo nedvojnosti Brahmana in popolne odvisnosti sveta od Brahmana. Nobena razlaga o tem, zakaj ali kako je prišlo do stvarjenja, in noben koncept lšvare kot vrhovnega vladarja sveta, ne moreta biti dokončno zadovoljivi, saj takšne izjave in koncepti temeljijo na napačni veri v individualnost jaza in raznolikost sveta izkustva. Vendar so uporabne kot *modus operandi* pri usmerjanju posameznika od njegovih nevednih predsodkov o telesnem k sijaju Absolutnega. Včasih pravijo, da je lšvara najvišje samozavedanje. Vendar bi samozavedajoči se Brahman potreboval vsaj še nekaj drugega od sebe, vsaj prostor, da bi bilo takšno stanje mogoče. Brahman ne potrebuje poznavanja samega sebe niti kot subjekta niti kot objekta. Vendar mora biti nekako povezan s svetom. Rezultat tega je lšvara. Kako je takšen odnos mogoč, se intelektu ne posreči izvedeti. To skrivnost poimenuje "Maja".

Notranji vladar in nadzornik

Naravo lšvare, kot jo je v svoji knjigi *Filozofija in nauk* predstavil Svami Šivananda (str. 107-12), lahko predstavimo na naslednji način:

Če na resničnost gledamo s praktičnega vidika oz. vjavaharika-drišti, lahko na lšvaro gledamo kot na vzrok, ustvarjalca, vzdrževalca in uničevalca sveta, torej kot vsemogočno in vsevedno bitje. Resničnost se tu zdi, da ima vse lastnosti, pojmovana je kot *saguna* in v tem vidiku se imenuje lšvara. Svami Šivananda v svojih spisih očitno ne dela običajnega tehničnega razlikovanja med *saguna* Brahmanom in lšvaro, kot je poudarjeno v nekaterih besedilih vedante. lšvara postane predmet oboževanja pobožnih častilcev. Obdarjen je z vsemi dobrimi in veličastnimi lastnostmi, ki si jih lahko zamislimo tja do stopnje neskončnosti. *Saguna*-Brahman in *Nirguna*-Brahman nista dva Brahmana, temveč ena in ista resničnost, na katero gledamo z dveh različnih zornih kotov, nižjega ali vjavaharike in višjega ali paramarthike. lšvara je Sarvadžna ali vsevedni in je vir vseh moči. Je duša vse narave, oživljajoči dih vseh bitij. On je vzrok, iz katerega izhajajo nastanek, obstoj in propad sveta.

Brahman, zasnovan kot vzrok, je Išvara. On je nad vsem zlom in je imanentni Duh oziroma vse prežemajoči *antarjami*, v katerem se ohranja in vibrira celotno vesolje kot njegov samcati Jaz.

Nirguna-Brahman ni antiteza Saguna-Brahmana, temveč je bistvo slednjega. Saguna-Brahman ali Išvara je materialni vzrok in tudi učinkoviti vzrok vseh stvari, v različni povezavi s tamasom in sattvo. Brahman se ne spremeni v vesolje, temveč slednje vznikne iz Išvare in v njem obstaja. Išvara postane Vzrok s svojo nepojmljivo močjo samoizražanja. Je načelo kozmičnega videza, ki skriva resnično in manifestira neresnično. S pomočjo tega se Brahmanu lažno nadane pojem Išvare. Toda tovrstni nanos je za džive resničen, zato je tudi Išvara zanje resničen. Kot ga razume dživa, je Išvara neizdelan, nima vzroka in ni posledica. On sam je prvi vzrok brez kakršnega koli drugega izvora. Nirguna-Brahman postane osebni Bog, ko nanj gledamo z vidika vesolja. Išvara je zavest, ki jo opredeljuje *Maja* (maja-*visiṣṭha-čaitanja*). Sklicujoč se na *antarjami-brahmana* iz Brihadaranjaka upanišade pa Svami Šivananda zapiše: "Notranji

vladar mora biti Brahman ali Najvišji Jaz. Zakaj? Ker so njegove lastnosti omenjene v obravnavanem odlomku. Brahman je vzrok vseh ustvarjenih stvari. Univerzalno vladarstvo je lastnost, ki ustreza samo Najvišjemu Jazu. Vsemogočnost, Sebstvo, nesmrtnost itd. se lahko pripiše zgolj Brahmanu. Odlomek "Tisti, ki ga zemlja ne pozna" itd. kaže, da Notranjega vladarja zemeljsko božanstvo ne pozna. Zato je očitno, da je Notranji vladar drugačen od tega božanstva. Tudi atributi 'neviden', 'neslišan' itd. se nanašajo samo na Vrhovni Jaz, ki nima oblike in drugih čutnih lastnosti. V odlomku je tudi opisan kot vseprežemajoč, saj je v notranjosti in je vladar znotraj vsega, tj. zemlje, sonca in vode, ognja, neba, etra, čutov itd. Tudi to lahko drži edinole za najvišji Jaz ali Brahmana. Zaradi vsega naštetega Notranji Vladar ni nihče drug kot najvišji Jaz ali Brahman" (*Brahmasutre, I. zvezek, str. 110*). Tu se Najvišji Jaz ali Brahman nanaša na Absolutno, ki velja za Gospodarja vesolja, - Išvara.

"Bog je Resnica. Bog je Ljubezen. Bog je Svetloba luči. Bog je Znanje. Bog je utelešenje Blaženosti. Bog je večnost. Bog je nesmrtnost. Bog je neskončnost." "To Vrhovno bitje, ki mu ni para in ki prebiva v sobanah tvojega srca kot Notranji vladar ali Nadzornik, ki nima začetka, sredine ali konca, je Bog poimenovan tudi kot Atman ali Brahman ali Puruša ali Čaitanja ali Bhagavan ali Puruṣottama." "Nitja-sukha (večna blaženost), parama-śanti (najvišji mir), nitja-tripti (večno zadovoljstvo), akhanda-sukha (neprekinjeno veselje) in neskončno srečo je mogoče doseči le v Bogu."

"Sriṣṭi (ustvarjanje), sthiti (ohranjanje), samhara (uničenje), tirodhana (zastiranje) in anugraha (blagoslov) je pet vrst delovanja (panča-krija) Boga." "Bhagavan je sinonim za Boga. Tisti, ki ima šest lastnosti:

božansko modrost (džñjāna), brezstrastnost (vairagja), moč (aišvarja), moč (bala), bogastvo (śri) in slavo (kirti), naj bo imenovan Bhagavan. "Sarvadžnatva (vsevednost), sarvešvaratva (najvišja vladavina), sarvantarjamtva (notranji nadzor nad vsem), sarvakaranatva (vzročnost pri ustvarjanju, ohranjanju in uničevanju vsega), sarvanjantritva (sposobnost obrzdanja vsega), sarvakartritva (oblast nad vsem), sarvaśaktimattva (vsemogočnost), svatantratva (popolna neodvisnost) je sedem lastnosti Boga." (*Um in njegove skrivnosti, str. 163-64*). Išvara ne zaseda nobene prostorske sfere, saj za Išvaro ne obstaja nobena Loka ali svet. Šiva ima Kailaśaloko, Brahma ima Brahma-loko in Višnu ima Vaikunthaloko. Toda Išvara, Hiranjagarbha in Virat kot izrazi Brahmana, presegajo vse ravni obstoja, hkrati pa vključujejo vse, kar je v njih.

Navidezne razlike, ki jih v svetu opažamo glede načinov, na katere posamezniki doživljajo užitek in bolečino, ne gre pripisovati Išvari kot njihovem notranjemu vladarju, temveč karmam posameznikov samih. Nepravičnosti in krutosti nikoli ne bi smeli pripisovati univerzalnemu Gospodu, ki je enak za vsa bitja. Bog v procesu podeljevanja pravičnosti upošteva naravo dejanj, ki so jih različni posamezniki storili v svojih prejšnjih rojstvih. Okoliščine, v katere Bog postavi posameznike, so prilagojene naravi njihovih zaslug. Bog,

strogo gledano, ni poljuben stvarnik sveta, ampak je primarno načelo, ki je odgovorno in nujno za izražanje okolja, prilagojenega načinu, na katerega morajo karme posameznikov na različne načine obrodit sad. Življenje posameznika potemtakem ne določa nikakršna kaprica lšvare, temveč njegova pretekla dejanja - dobra, slaba ali mešanica obeh. Vprašanje prvega stvarjenja sveta s strani lšvare, v katerem sploh ne bi mogli obstajati posamezniki, ki bi pojasnili naravo sveta, ki naj bi se manifestiral, se ne more pojaviti, saj ne obstaja nič takega kot je prvo stvarjenje. Časovni dejavnik ne more biti postavljen pred stvarjenjem. Stvarjenje je le pojav, in če ga objektivno gledamo, ne more imeti ne začetka ne konca. Stvarjenje, če ga pravilno razumemo, ni časovno dejanje ali ukaz volje katere koli osebe, ampak je vzajemna pojavitev, v kateri opazovalec ali spraševalec nima pravice, da bi vse stvari, razen sebe kot subjekta spoznanja, jemal za objekt, ki ga je treba spoznati. To je pomanjkljivost vseh znanstvenih metod pristopa. Empirično gledano ima vsaka oblika obstoja predhodni obstoj, kar bi pomenilo manifestacijo, ki nima začetka. Takšen neskončni regres je neizogiben, ko času podvržen razum poskuša razumeti večnost. Logični razum namreč ne more vedeti, kako je pojavnost povezana z resničnostjo; in ko poskuša to spoznati, pristane v zmotah in absurdih.

lšvarovo delo stvarjenja je treba šteti za Njegovo najvišjo jogo. Njegova dejanja ne dobijo svojega pomena s kakršnim koli zunanjim izvajanjem, temveč s samoprojeksijo Njega samega na podlagi neizmernih moči, ki jih ima. lšvara ne potrebuje nobenega instrumenta, da bi projiciral to veselje, saj se le-to nahaja v njem samem. Njegova tapas ali ustvarjalna kontemplacija je sestavljena iz koncentracije Njegove vsevednosti, Njegova moč pa je enaka Njegovemu spoznanju in biti. Čeprav nas omejitve intelekta silijo, da si lšvaro predstavljamo kot osebnega Boga, ga ne smemo primerjati s človeško osebnostjo na kakršen koli način. Ker ne moremo reči, da lšvara ustvarja svet s kakršno koli zunanjo prisilo ali nujnostjo, je večina filozofov prisiljena na stvarjenje gledati kot na Lilo ali igro. Celo karme posameznikov ne morejo biti noben prisilni dejavnik, ki bi lšvaro gnal, da ustvari svet. Njegov obstoj je čudež, njegove poti so skrivnostne. lšvara nima nobenih želja, toda brez Njegovega prvobitnega hotenja sveta ni mogoče razložiti. To hotenje pa tudi ni usmerjeno k doseganju kakršnegakoli namena, ki naj bi mu prinesel osebno zadovoljstvo, saj kozmično bitje ne more imeti prav nobenega motiva. Njegove volje po ustvarjanju ne smemo pripisovati nikakršnemu lšvarovemu občutku nepopolnosti. Ustvarjanje je Njegova narava. Bog sam je veselje.

lšvara ima prirojeno intuicijo, ki dojame vse stvari hkrati. On ne more imeti nobenih predsodkov, predpostavk, navezanosti in odpora, saj zunaj samega sebe nima ničesar. lšvara na začetku odpošlje svojo za človeka nedoločljivo Voljo po ustvarjanju, da bi s tem zagotovil polje za delovanje neuničene karme neosvobojenih posameznikov, ki so se med prejšnjim razpadom veselja umaknile nazaj v prvobitno stanje Narave. lšvarova volja, da se pojavi manifestirajo, zavibrira celoten obstoj in neizpolnjene potenciale karme posameznikov se spravijo v gibanje in ti aktivirani potenciali pritegnejo k sebi delce snovi, ki težijo k oblikovanju teles na način, ki ga zahteva vsaka skupina potencialov. Ta telesa so *bhogajatane*, posode za uživanje užitka in bolečine. Človeško telo, čuti, življenjska energija, um, razum, užitek, bolečina, itd., dejansko vse našteto določajo te sile karme. lšvara je kozmični vodja celotne sheme; brez njegove energije in volje ni možno nobeno gibanje. Osnovno stvarstvo je delo lšvare in se začne z vznikom Njegove volje in konča z dejanjem, ko vstopi v telesa vseh bitij in oživi njihove ume in razume. Obstaja tudi sekundarno stvarjenje, ki ga izvaja posameznik, potem ko se lšvarjevo delo zaključi, in semkaj spada dejavnost doživljanja različnih pogojev, ki določajo stanja budnosti, sanj, spanja in doseganje dokončne osvoboditve. V lšvarovi stvaritvi je svoboda, medtem ko je suženjstvo vedno vsebovano v projekciji posameznika.

Svami Šivananda v svoji *Džñāna-jogi* potrjuje naslednje stališče: primitivno načelo pojavnosti, ki je v bistvu eno, se imenuje *maja*, ko imamo v mislih prevladovanje njegove projekcijske moči,

medtem ko se imenuje *avidja*, ko imamo v mislih prevlado njegove ovojne moči. Tako je objektivno načelo, katerega projekcijska moč je nad močjo zastiranja, omejitveni pogoj Išvare; in taisto načelo ob prevladi zastirajoče moči je omejitveni pogoj džive (posameznika). Avidja, ki tvori pripadajočo omejitev džive, se sicer imenuje *Adžñāna*. Da pri Išvari prevladuje projekcijska moč, izhaja iz tega, da je On stvarnik tega velikega veselja. On se vedno zaveda svojega svobodnega stanja, zato se ga zastirajoča moč ne dotakne. Dživa, ravno nasprotni, trpi zaradi nepoznavanja svoje prave narave, kar je posledica prevladujoče moči zastiranja in odsotnosti projekcijske moči, zaradi česar se čuti nesposobna ustvariti veselje, kot to počne Išvara (str. 98). Tukaj omenjena projekcijska moč se nanaša na kozmična moč Išvare in ne na individualistično silo raztresenosti, zaradi katere človek zaznava raznolikost stvari. Ko se dživa znebi svoje utesnjujoče individualnosti, se znajde v izkušnji veličastne Enosti bitij.

SVET ZNANOSTI

Šri Svami Krišnananda

Učinek procesa spoznavanja, ki postavlja zunanji svet, je navsezadnje v tem, da sta svet in posameznik neodvisni entiteti, in sicer za vse praktične namene, kar je stališče, ki ga potrjujeta čutna zaznava in umska presoja. Živeti v svetu, ki ni vitalno povezan z nami samimi, lahko vključuje zanimivo prilagajanje iz trenutka v trenutek, da bi ustrezali razpoloženju in muhavosti sveta, ki ima svoje letne čase, vetrove in nevihte, deževje in suše, potrese in tornade, ki se dvigajo iz morja, ki kot pas pokriva vso Zemljo, in številne druge nepojmljive lastnosti narave, s katerimi se mora posameznik nekako sprijazniti. Zaradi negotovosti, ki je posledica tega, da je treba živeti v svetu, ki leži zunaj znanja in posameznikovih zmogljivosti, je vsakdo nemiren, začuden in radoveden, zakaj se fizični svet svet obnaša tako, kot se obnaša. Kaj je tisto, kar spodbuja spremembe v naravi, natančna gibanja sončnih in zvezdnih sistemov, širnih galaksij in neskončnega prostora s pripadajočo neskončnostjo časa? Tu se pojavi prizadevanje posameznika, da bi opravil znanstveno preračunano študijo narave in njenih poti.

Po zdravi pameti je svet le velika gmota zemlje z vodo, zrakom in toploto, poleg svetlobe, ki izvira od sonca. Prvotno je veljalo, da je zemlja ploščata, sonce pa se vrti okrog nje. Če bi bila zemlja res ploščata kakor palačinka, bi vzpon sonca na enem koncu sveta hipoma osvetlil ves svet. Toda sonce ne osvetli Zemlje na ta način. Dejstvo, da se jutra, poldnevi in večeri od predela do predela sveta razlikujejo bi nam moralo dopovedati, da je Zemlja okrogle oblike in ne morda ravna. Starodavni astronomi v Indiji, kot je Arjabhata in Kopernik na Zahodu, so trdili, da Sonce ne kroži okoli Zemlje, temveč da Zemlja kroži okoli Sonca. Navedbe o tem je mogoče najti celo v gori literature, znani kot Vede s svojimi samhitami, brahmanami, aranjakami in upanišadami.

Tudi napredni znanstveniki, kot je Newton, so menili, da je prostor kot ogromna posoda, v kateri je ves materialni svet, brez žive povezave med vsebino in posodo. Za predmete v svetu je veljalo, da se medsebojno privlačijo s silo gravitacije glede na njihovo maso in oddaljenost. Dolgo je trajalo, da je nadaljnja zgodovina znanosti pokazala, da materialni svet ni zgolj vsebovan v prostoru kot v skodelici, ampak da med snovjo na eni strani ter prostorom in časom na drugi obstaja neločljiva povezava. Ugotovljeno je bilo, da sta vesolje in svet zemlje, vode, ognja in zraka notranje povezana in da vse skupaj predstavlja neskončno elektromagnetno silo, tako rekoč, z večjim ali manjšim pritiskom v različnih delih tega polja, ki ima svoje nihanja, ti valovi pa povzročijo koncentracijo snovi v različnih območjih in njihovo postopno konkretizacijo kot plin, toplota, tekočina in trdna snov. Morda lahko tu opazimo prvi korak v svetu znanosti, da si predstavljamo univerzalni kontinuum, pri čemer človek sam ne stoji zunaj njega, temveč je vanj vključen, s čimer je celotna narava samozadostna celota.

Tudi snov naj bi bila prvotno sestavljena iz majhnih delcev, imenovanih molekule, ki so po svoji naravi kemične in se med seboj razlikujejo zaradi kemične sestave. Raziskovalci so menili, da so molekule sestavljene iz manjših delčkov snovi, imenovanih atomi, le-ti pa po drugi strani spet opaženi kot majhna središča sil in ne kot stvari same po sebi, ki se vrtijo s hitrostjo, z notranjim jedrom in valovnimi delci, ki krožijo naokoli, znanimi kot elektroni. Sončni sistem s soncem v središču in planeti, ki se vrtijo okoli sonca, lahko primerjamo s strukturo atoma, pri čemer je sonce jedro tega večjega "atoma" sončnega sistema, planeti pa bi bili v položaju

elektronov, kar ponovno namiguje na to, da tudi telesa planetov morda niso tako velik skupek težke snovi, kot se zdi običajnim ljudem. Ampak so izredno veliki paketi sile, koncentrirani v različnih razsežnostih pritiska te sile. Ta subatomska snov je postajala predmet vse bolj zgoščenih raziskav o njeni pravi naravi. Kvantna teorija fizike je razglašala, da je snov niz valov ali svetlobnih delcev, ki se obnašajo kot valovi, snov pa je pretvorljiva v svetlobo in energijo. Morda se lahko tudi svetloba in energija pretvorita v snov, kar se je, vsaj zdi se tako, zgodilo, ko so se plini utekočinili, tekočine pa zgostile v trdne snovi, pri čemer je odločilno vlogo odigrala toplota vključena v gibanja in trenja. Svet je bil pred znanstvenikom kot velikanski čudež moči in sijaja, ne pa kot stvar, ki je videti kot mrtva snov in neintelegentna grobost.

Teorija relativnosti je tista, ki je svet znanosti dejansko pretresla do samih korenin, in, priznavajoč, da sta snov in energija medsebojno zamenljivi ($E = mc^2$), spodbudila raziskovanje same strukture prostora in časa v njunem odnosu do gravitacije. Stališče relativnosti je težko razložiti v nekaj besedah, vendar je dovolj, če povemo, da je razodela, da prostor ni kot list, ki se razprostira na tridimenzionalen način, in čas ni le linearno gibanje. Prostor in čas skupaj tvorita nekaj, kar lahko imenujemo prostor-čas, in tvorita štiridimenzionalni kontinuum, ki zelo neprijetno ruši vsa pravila, zakone in predpise tridimenzionalnega sveta običajnega zaznavanja. Tudi kontinuumu prostor-čas ne bi smeli obravnavati kot snov, ki je nekako podobna nečemu otipljivemu. Nasprotno, prostor-čas v teoriji relativnosti je konceptualno polje matematičnih točkovnih dogodkov, ki osupljivo pomanjša celoten svet na naravo univerzalne snovi-uma. "Snov sveta je zavest," je dejal Arthur Eddington, in "Bog je kozmična matematična misel," je dejal James Jeans. Šli smo predaleč od podeželskega pojmovanja kmetovega polja žetve in nasada do polja univerzalne relativnosti, ki bolj spominja na Boga, ki misli svojo Misel, kot na karkoli drugega, če nam je dovoljeno uporabiti to besedno zvezo, ki se ji slej ko prej ne moremo izogniti.

Vzajemno povezanost pojavov v tako imenovanih dogodkih sveta, ki se ne odvijajo v prostoru ali času, temveč v štiridimenzionalnem prostorsko-časovnem kontinuumu, je v njenih bolj naprednih vidikih obravnaval tudi Alfred North Whitehead. V svoji filozofiji "organizma" je Whitehead prišel do zaključka, da ni določenih vzrokov, ki bi povzročali določene učinke, ampak je lahko vse posledica ali vzrok na simetričen način akcije in reakcije, saj je svet, kot ga je odkrila teorija relativnosti, organizem, katerega deli so neločljivo povezani z njim. Vzrok in posledica sta neprekinjena, odsotnost te neprekinjenosti pa bi prekinila vsako možno razmerje med vzrokom in posledico. Stvari v svetu se imenujejo "dejanske priložnosti", potencialno zgoščene točke sile, katerih obstoj in tudi struktura sta pogojena z obstojem in strukturo drugih "dejanskih priložnosti", ki zapolnjujejo kozmos kot njegove sestavine. Svet ni trdna snov, ampak je bolj podoben polju zakona in reda, ideji popolne vključenosti, sistem notranje politike dajanja in sprejemanja, ki poteka med posameznostmi, znanimi kot "dejanske priložnosti", ki lokacijo posameznikov spreminja v fluidno gibanje utekočinjenih povezav, tako rekoč, z vsem drugim na svetu. Nadindividualne namere, znane kot "večni predmeti", v Whiteheadovem jeziku, podobno kot Platonove "Ideje", "vstopajo" v telo "dejanskih priložnosti" in jih naredijo za to, kar so. Celo Bog religije, po Whiteheadu obstaja kot odločilni dejavnik določanja "dejanskih priložnosti" s strani "večnih predmetov", in je torej sam na nek način določen grabljenjem ali strahom do "dejanskih priložnosti", s čimer prihaja do vzajemnega delovanja med Bogom in posamezniki. Whiteheadova daljnosežna misel ne bi prepovedovala sklepa, da mora biti Bog hkrati transcendenten svetu "dejanskih priložnosti", čeprav le-te obstajajo prav po zaslugi Njegovega obstoja.

Posebej religiozni pomen sodobne fizikalne znanosti je poudarjen tudi v sistemu Samuela Alexandra, ki naj bi ga razložil v svoji knjigi z naslovom "Prostor, čas in božanstvo". Po

Alexandrovem mnenju je prostor-čas nekakšna matrica vseh stvari, sama substanca vesolja, ta zaključek pa je potegnil iz teorije relativnosti. Matrica prostora-časa povzroča gibanje in silo in prinaša tridimenzionalno sliko tako imenovanih primarnih kvalit, kot so dolžina, širina in višina, snov, prostornina in vsebina. Dojemanje teh primarnih lastnosti se dogaja prek sekundarnih lastnosti, ki se pojavljajo kot nekakšen proces akcije in reakcije, ki poteka med objektom zaznavanja, tj. primarno kvaliteto, in zaznavajočim umom. Na primer: list ni videti zelene barve zato, ker obstaja nekaj takega, kar se imenuje zelenost v sami Naravi, temveč zaradi abstrakcije lastnosti, ki se samodejno odvija v notranjem okolju lista, izvzemši vse druge lastnosti v naravi, razen tistega, kar je videti zeleno.

Podobno je z drugimi barvami in oblikami predmetov. Občutki vseh vrst spet tvorijo skupek sekundarnih lastnosti, kar pomeni, da nihče ne more vedeti, kaj je svet sam po sebi kot skupek primarnih lastnosti. Um in razum sta nadaljnji manifestaciji ali evolucijski fazi kontinuuma prostor-čas ali matrice, ki kažejo na manifestacijo nadzornega načela, imenovanega Božanstvo, in vsako naslednjo stopnjo lahko obravnavamo kot Božanstvo za prejšnjo stopnjo. Po Aleksandrovih besedah se mora končno Božanstvo še popolnoma manifestirati, kar bo, ko bo doseženo, pomenilo konec kozmičnega procesa. Morda želi Aleksander na tem mestu reči, česar pa dejansko ne stori, da je konec kozmičnega procesa evolucije pravzaprav doseganje Boga. Poleg tega Bog, ki bo šele nastal, ne bo imel značaja večnosti in Bog bi potemtakem prenehal biti Bog.

RELIGIJA IN ZNANOST (I)

Śri Svami Śivananda

Joga in znanost sta neločljivi. Znanost in religija sta neločljivi. Znanost je del religije. Znanost in religija sta nujna korelata. Znanstveniki so v nekem smislu tudi monisti. Prav tako odločno trdijo, da obstaja samo ena stvar, in sicer snov ali energija. Jogi poskuša nadzorovati mentalne sile, znanstvenik pa fizične sile. V tem je vsa razlika med jogijem in znanstvenikom. Znanstvenik je prav tako nezavedni radža-jogi, vendar njegov um deluje v zunanjih sferah.

Pred iznajdbo ure je jogi računal čas tako, da je meril senco podnevi in s preučevanjem gibanja zvezd na nebu ponoči. Bili so popolnoma natančni pri svojih izračunih. Astronomija in medicina sta dobili prvi zagon zaradi potreb verskega čaščenja. Jogiji imajo dobro praktično znanje o ajurvedi. Tisti, ki si prizadeva, da se usposobi za svojega zdravnika, lahko postane jogi. Včasih mora živeti v džungli in mora najprej zdraviti samega sebe, kadarkoli se pojavijo bolezni. V nasprotnem primeru bo trpela njegova sadhana in ne bo mogel hitro napredovati v jogi. V knjigah o ajurvedi boste našli: "Zdravo telo je dobro orodje za opravljanje krepostnih dejanj in vadbo Joge." Tisti, ki so napisali te ajurvedske knjige, so bili veliki rišiji in jogiji.

Znanost je delno enotno znanje. Znanstvenik opazuje zakone narave, eksperimentira v svojem laboratoriju, raziskuje, sklepa in potegne natančne sklepe iz svojih opazovanj. Razume naravo. Vendar ne ve ničesar o izvoru ali usodi Narave! Kdo je ustvaril sonce in dal moč njegovim žarkom? Kdo je združil štiri dele dušika z enim delom kisika? Kdo je dal moč elektronom? Kdo je dal atomom moč, da se združujejo v molekule? Kdo ali kaj je ustvaril in podelil končnim delcem snovi njihovo čudovito moč raznolikosti interakcije? Znanost ne pozna te velike skrivnosti. V nasprotju s tem je joga popolnoma enotno znanje. Jogi doseže notranje božansko spoznanje. S svojimi notranjimi jogijskimi očmi jasno vidi subtilne osnove materije. Identificira se z Najvišjim bitjem, ki je Gospod *prakriti* (materije). Pridobi nadzor nad petimi elementi. Jasno razume celotno skrivnost stvarstva z neposrednim intuitivnim znanjem. Znanstvenik nima tovrstnega znanja. Ima le eksperimentalno znanje.

Pri vprašanju dokazov glede psiholoških vprašanj so čutne zaznave, s katerimi se znanost naravno ukvarja, le drugorazredna merila in jih je zato treba jemati previdno. Zaprtje zunanjih čutnih kanalov običajno služi kot signal za odprtje psihičnega in na podlagi vseh dokazov se zdi, da je psihično čutenje obsežnejše, ostrejšo in v vseh pogledih bolj zanesljivo od fizičnega.

Znanost se ukvarja s posploševanjem pojavov; naloga filozofije in Joge je pojasnjevanje. Religija je praktični vidik filozofije. Filozofija je razumski vidik religije. Znanstvenik skuša odgovoriti na vprašanje "kako"; filozof in jogi pa na vprašanje "zakaj". Napačno je reči, da se tak in tak dogodek zgodi zaradi določenih zakonov narave. Zakoni narave ne nudijo nobene prave razlage pojavov. Znanstvenikova ugotovitev je preprosto kar se da splošna izjava o tem, kaj se v danih okoliščinah zgodi v njegovem izražanju opaženega reda ali enoznačnosti v nekem naravnem pojavu. Znanost se ukvarja le s pojavi. Prikazuje čudovito harmonijo narave. Vendar je problematična naloga filozofije in joge razrešiti vprašanje "zakaj" (smo deležni) harmonije narave. Znanstveniki imajo delno znanje o vesolju. Niso razumeli celotnega zakona narave. Nimajo znanja o okulturni plati stvari. Nimajo znanja o astralnih, mentalnih in višjih ravneh, kot so npr. Brahma-loka (svet Brahme). Nevidni svet je veliko pomembnejši od čutnega sveta, ki je viden s prostim očesom. Popolnoma razvit jogi lahko deluje na vseh

ravnih in s tem ima popolno znanje o manifestirani in nemanifestirani naravi. Čuti s katerimi pridobivate znanje o zunanjih predmetih, niso popolnoma razvita. Zato je tako pridobljeno znanje le delno. Zunanji čuti so natančni dvojniki notranjih astralnih čutov. Znanstveniki nimajo znanja o subtilnih osnovah materije. Življenje bo postalo polnejše in bogatejše, ko bomo z vadbo joge razvili ta notranji vid. Tako kot kri, kadar jo vidimo pod mikroskopom, razkrije veliko skrivnostnih stvari, kot so levkociti, limfociti, jedra, pigment, klice, bacile itd., tako tudi notranje jogijsko oko razkriva mnoge skrivnosti prikrite plasti stvari. Znanje znanstvenikov je fragmentirano ali delno, medtem ko je znanje jogija polno in popolno.

Znanost se v svojih pogledih radikalno razlikuje od filozofskih razmišljanj. Zato se način pristopa k njenim specifičnim problemom razlikuje od filozofskega. Kljub temu obstaja nekaj podobnosti v njenih ugotovitvah, ko razpravljamo o nekaterih splošnih vprašanjih.

Znanstveniki se morajo naučiti še veliko stvari od vzhodnih jasnovidcev. Kdo je dal moč elektronom, da se vrtijo? Kdo je dal življenje celici ali protoplazmi? Kaj je tista moč, ki združuje atome v molekule? Kdo je dal celicam pamet, da izločajo mleko, žolč ali želodčni sok iz krvi? Znanstveniki še vedno opazujejo in eksperimentirajo. Še vedno tavajo v temi. Kaj je vzrok za nastanek impulza? Kdo je vodja uma? Kaj je vzrok za nastanek misli? Tudi če bi vsi živeči znanstveniki združili glave, da bi rešili ta vprašanja, ne bi mogli dati dokončnih in prepričljivih odgovorov.

Angleško izobraženi ljudje se pretirano navdušujejo nad znanstvenimi teorijami in odkritji. Vse, pa najsi bo še tako neumno, če je opremljeno z znanstvenim pečatom, velja za evangelij resnice. Teorija ali doktrina, pa naj bo še tako napačna, je sprejeta kot resnična modrost za vse čase, če je razglašena v imenu in na podlagi avtoritete znanosti. Tudi če se zapiše nekaj fantastičnih in smešnih izjav Haeckela, Einsteina ali Tyndela s pečatom znanosti, so jih ljudje pripravljene z velikim navdušenjem pogoltniti. Takšna je današnja moda! Vzvišene nauke starodavnih rišijev in modrece pa zavračajo kot golo praznoverje. Možgani teh tako imenovanih izobraženih in kulturnih ljudi potrebujejo takojšnje, drastično in temeljito izpiranje, ki bo trajalo dlje časa. Kajti v njihove celice in tkiva je prodril strup.

Vendar ne želim obsojati čudovitih odkritij in izumov, ki jih je sodobna znanost prispevala k velikemu bogastvu znanja in sreče, ki ju uživa sedanja generacija. Radio, letalo, mikrofoni in druga čudesa znanosti zagotovo osupnejo človeško inteligenco. Znanstveniki so našli načine, kako oploditi jajčece s kemikalijami, brez pomoči semena. To je izjemen uspeh. Rodi se tudi nekaj otrok. Vbrizgajo seme, ki pridobijo od priznanih in kulturnih darovalcev, da bi izboljšali raso. Radio poskušajo vgraditi v nekaj tako majhnega kakor je vžigalica. S pritiskom na električni gumb poskušajo v telo spraviti potrebno prehrano, tako da bi lahko popolnoma opustili prehranjevanje in iztrebljanje. Ulice skušajo narediti gibljive, tako da ne bo treba uporabljati motornih vozil in kočij. Poskušajo vzpostaviti sredstva za komunikacijo s planetom Mars. *Morda* bodo uspeli pri teh svojih poskusih. Naj jih Bog blagoslovi z velikim uspehom pri vseh njihovih podvigih! Toda vprašanje ostaja: ali lahko vse to udobje, znanstvena odkritja in izumi zagotovijo nesmrtnost, večno zadovoljstvo in večni mir? Ali je to materialno udobje povečalo človekovo srečo? Ali ni človek danes bolj nemiren kot kdaj koli prej? Ali ni bolj nezadovoljen in nesrečen kljub vsem tem ugodnostim? Življenje je postalo bolj kompleksno in zapleteno. Razkošje se iz dneva v dan povečuje. Celo bogataš težko shaja z obema koncema (meseca). Obstaja le eno zdravilo za vse te težave. Opustiti boste morali vse razkošje in se vrniti k preprostemu naravnemu življenju, če želite uživati resnično in trajno srečo. Nesmrtnost je mogoče doseči z uresničitvijo Jaza skozi preprosto življenje, prakticiranje joge, samokontrolo, mentalno disciplino in meditacijo.

Materija obstaja v različnih stanjih, in sicer v trdnem, tekočem in plinastem. Stanja lahko spremenimo s spreminjanjem tlaka in temperature. Voda se spremeni v led pri nizki in v paro pri višji temperaturi. Vsaka trdna snov se lahko spremeni v tekočino ali plin pod ustreznimi pogoji; vsaka tekočina lahko postane trdna ali plinasta; vsak plin lahko postane tekoč ali trdna snov. Ena oblika energije se lahko pretvori v drugo obliko energije. Toploto se lahko pretvori v svetlobo in svetlobo v elektriko. Tudi semensko ali mišično energijo, jezo, itd., lahko pretvorimo v duhovno energijo (odžas-śakti).

V mineralnem kraljestvu obstaja življenje. To so prepričljivo dokazali poskusi profesorja von Schrona v Neaplju. Celotni elementi kažejo izrazite prioritete. En element se zelo rad druži z drugim elementom. En element se lahko celo odpove družbi neke snovi, da bi se pridružil drugemu elementu. To je kemijska sorodnost. Vsakemu kemiku je to v celoti poznano. Vodik se rad druži s kisikom. Dve molekuli vodika se združita z eno molekulo kisika. Nastane voda. Če v vodo položite natrij, boste opazili, da je kisiku bolj všeč natrij kakor vodik in takoj zapusti družbo vodika ter se pridruži natriju.

V rastlinskem kraljestvu sta všečnost in odbojnost še bolj izrazito prisotni kakor v mineralnem kraljestvu.

Ne smete misliti, da različne ravni ali sfere ležijo druga nad drugo kakor škatle v trgovini. Različne ravni zapolnjujejo isti prostor in se med seboj prepletajo kakor svetloba orkanske svetilke, električne svetilke, plinske svetilke in navadnega kamina v sobi. Materija ima različne stopnje gostote in različne ravni se sestojijo glede na različne stopnje gostote snovi. Te različne ravnine niso ločene v prostoru. Vi ste z njimi obkroženi. S temi ravnimi ste lahko v stiku, če razvijete notranjo astralno oko ali jasnovidni pogled. Ni vam treba potovati po vesolju, da bi preučevali stanje teh ravni. V prostoru sobe imate sedem ravni, ki se med seboj prepletajo. Bitja na nižji ravni ne morejo videti bitij na višji ravni. Toda bitje z višje ravni lahko vidi bitja nižje ravni.

V skladu s teorijo relativnosti nekateri znanstveniki menijo, da se bo svet sčasoma širil in človek prihodnjih generacij bo visok le sedem centimetrov, ker se bo tedaj snov morala količinsko prilagoditi povečani velikosti vesolja. Nekaj snovi naj se vzame iz človeških teles in se razporedi drugam, da se prilagodi stanju stvari. To so le špekulacije in ugibanja nekaterih drznih znanstvenikov. Morda se to sploh ne bo zgodilo. Tega se vam ni treba bati. Bodite pogumni in veseli. Poskusite doseči osvoboditev že v tem rojstvu, da se izognete možnosti, da bi dobili tako neznatno telo, četudi bi se kaj takega lahko pripetilo. Eno vprašanje se mi zdi zelo pomembno: Ali lahko potem obstaja policijski oddelek? Ali lahko obstajajo vojaške in pomorske sile ter svetovne vojne? Kako lahko majhen človek upravlja s strojnico? Torej ne bo svetovnih vojn. Povsod bo popoln mir. Tudi znanstveniki bodo morali zapreti svoje laboratorije. Nič več izumov in odkritij. Nič več radijskih sprejemnikov in letal. Nič več diktatorjev in tiranov. Nič več Hitlerjev in Mussolinijev. Toda jogiji bodo vedno obstajali. Jogiji lahko ohranijo svojo običajno velikost. Svoje telo lahko celo neskončno razširijo s svojim *mahima siddhijem*. Spreminjajo lahko svoje atome in molekule ter jih prerazporejajo. Ustvarijo lahko nove misli in telesa s svojimi jogijskimi močmi. Preživijo lahko celo med kozmičnim potopom. Jogi Kaka Bhusunda je živel med številnimi potopi. Položaj jogijev je vedno varen. Joga je Najvišja božanska znanost. Je Znanost vseh znanosti. Več miru bo zagotovljenega s preprostim načinom življenja. Molimo, da bi kmalu dočakali to novo srečno obdobje.

Bog je največji matematik. Vsi znanstveniki in astronomi so osupli. Sklonijo glave in rečejo: "Ne moremo nadaljevati. Obstaja nekaj, kar presega razum. Naše znanje je nepopolno. Uganko vesolja lahko rešimo le intuitivno s poznavanjem Najveličastnejšega matematika. Razum je

krhko in omejeno orodje. Sklepi iz različnih teorij nam niso prinesli popolne osvetlitve. Še vedno tavamo v temi. Smo odprti za popravke. Pozdravljen Največji matematik! Pozdravljen Gospod vesolja! Naj brž odpre naše notranje oko intuicije!"

Tisti, ki prebiva v tem elektronu ali atomu, ki je v tem elektronu ali atomu, katerega telo je ta elektron ali atom, ki ga ta elektron ali atom ne pozna, ki vlada elektronu ali atomu od znotraj, je tvoj Jaz, notranji vladar, nesmrtni. Ta znanost joge je tista, ki lahko človeku pomaga razviti njegovo latentno božanskost in uresničiti njegov notranji Jaz, ki je osnova ali vir tega sveta, telesa, uma, elektrona, atoma in vseh znanosti. Naj torej vsi molimo k Gospodu vesolja in resno vadimo jogo in komuniciramo z Gospodom ter pridobimo nesmrtnost, najvišji mir in neskončno blaženost!

Om Mir! Mir! Mir!

RELIGIJA IN ZNANOST (II)

Śri Svami Śivananda

Nekateri znanstveniki in nekatere tako imenovane izobražene osebe verjamejo, da lahko znanost razloži vse ter lahko reši uganko veselja in vse življenjske težave. Menijo tudi, da je znanstvena metoda edina metoda za odkrivanje resnice ter da že zgolj znanstveno usposabljanje in disciplina lahko zelo učinkovito oblikujeta človekov značaj. S tem v celoti zanemarijo etično disciplino, moralo in vero, religiji pa so namenili podrejen položaj.

Eden od znanstvenikov je prišel k meni in rekel: "Upanišade in Brahma-sutre niso bile napisane znanstveno. Poskušam znanstveno pristopiti k tej pomembni temi." Zasmeljal sem se in rekel: "Dragi prijatelj znanstvenik! Upanišade so razodetja. Brahma-vidja je transcendentalna. Atman je transcendentalen. Njemu se ne moreš približati s svojimi epruvetami in alkoholnim gorilnikom. Zaključki znanstvenikov se ne morejo približati Njegovemu območju. Njihova opazovanja so enostranska, saj se nanašajo samo na stanje budnosti. Njihove izkušnje so relativne izkušnje." Znanstvenik je utihnil, osramočen sklonil glavo in tiho odšel.

Trije slepci so se dotaknili različnih delov slona. Eden se je dotaknil stopala in rekel: "Slon je kot steber." Drugi se je dotaknil ušesa in rekel: "Slon je kot pahljača." Tretji se je dotaknil trebuha in rekel: "Slon je kot lonec". Podobno znanstvenik raziskuje in govori o atomu, energiji in fizikalnih zakonih. Prav tako je podoben slepemu človeku. Ima znanje samo o eni dimenziji. Zanemaril je stanje sanjanja in globokega spanja. Nima vseobsegajočega znanja. Samo vedantist ima popolno znanje o vsem.

Človekova lahkoživa narava

Ker je sodobna tehnologija življenje naredila fizično udobno in razmeroma lahkotno, je človek, ki ljubi lahkotnost, nagnjen k temu, da zanemarija mesto religije v svojem življenju in povzdiguje vrednote materialistične civilizacije. Toda dogodki so vedno razkrili nezanesljivost zgolj objektivnih pogledov in metod fizikalne znanosti, pospremljeno s človekovo izkušnjo, da v resnici ni nič srečnejši in svet v resnici ni boljši, tudi po njegovih napornih prizadevanjih, da bi zunanje naravne vire uporabil za svoje namene. Kje je zadovoljstvo, kje je sreča in kje je mir?

Nekateri modri znanstveniki se zdaj popolnoma zavedajo omejitev znanosti in njenih metod pri raziskovanju pojavov na ravneh subtilnejših stanj materije. Resničnost duhovnega sveta je zanje zaprta knjiga. Prav tako se zavedajo omejitev znanosti pri regeneraciji neprerrojene človeške nravi in doseganju Najvišjega dobrega, večne blaženosti, *summum bonum* življenja.

Kaj nam je storila znanost?

Ali nas lahko znanstveni izumi zares osrečijo? To je zdaj vprašanje vseh vprašanj. Kaj nam je storila znanost?

Znanost je odpravila čas in prostor. V London lahko pridete celo v desetih urah (iz Indije). Kakšno veliko čudo! Zemlja je postala zelo, zelo majhna. Toda, ali je znanost res prispevala k

človeški sreči? Odgovor je odločen ne, ne. Povečala je človeške želje in razkošje. Današnje razkošje postane jutrišnja potreba. Iz človeka je naredila berača.

Znanost je izumila veliko čudovitih stvari. Znanstveniki se dan in noč trudijo v svojih laboratorijih, da bi izumili še več stvari. Vendar je znanost naredila življenje zelo zapleteno in boj za obstanek zelo oster. Povečala je nemirnost uma. Ni prispevala k človekovemu miru. To trdno dejstvo priznavajo vsi. V dvajsetem stoletju so znanstveniki naredili ogromen napredek. Atomske bombe lahko hipoma opustošijo veliko državo. Radijski sprejemniki, telefoni, telepatija, televizija, letala brez pilotov, mine, tanki, žepni radijski sprejemniki, bombe v pisalih in cigaretah, podzemne palače, jaški, V-bombe, lovci, bombniki, protiletalski topovi, plinske bombe, torpeda, podmornice so osupljiva čudesa. Toda znanstveniki niso izboljšali etičnega stanja ljudi. Niso rešili problema brezposelnosti, revščine, vojn, lakote, neenotnosti med skupnostmi, narodi in vladami.

Znanost je analizirala človeka. Ta naj bi bil bitje, sestavljeno iz različnih fizičnih in kemičnih snovi. Vendar pa še nobenemu znanstveniku ni uspelo združiti te sestavne kemične elemente človeškega telesa v eno homogeno bitje, ki živi, govori in deluje kot človek.

Znanstvenik bombardira atome in opazuje gibanje elektronov v svojem laboratoriju, vse svoje življenje porabi za razumevanje narave in skrivnosti materije in energije, izumlja mnoge stvari, preučuje zakone narave, a kljub temu ne more razumeti skrivnosti stvarjenja in Stvarnika in smisla življenja.

Znanost je pomanjkljiva

Znanstveniki so zelo, zelo zaposleni s preučevanjem zunanjega sveta. Popolnoma so pozabili na preučevanje notranjega sveta. Znanost vam daje znanje le o pojavnem videzu, nič pa o resničnosti, ki se skriva za njim. Znanost ni mogla rešiti končnih vprašanj: Kaj je dokončna vsebina sveta? Kdo sem jaz? Kaj je končna resnica?

Znanost nam pravi, da je končni cilj vsega neznan in nespoznaven. Toda vedanta uči, da je končni cilj Brahman ali Neskončno in da ga je mogoče uresničiti s pomočjo poslušanja, razmišljanja in meditacije. Znanje znanstvenikov je omejeno. Je le površinsko. Ne gre za pravo znanje o Resnici. Znanstveniki so potopljeni v minljive pojave. Zanašajo se na zunanje instrumente, leče itd., da bi pridobili znanje. Njihove stare teorije so raztreščene z novimi teorijami. Njihovo znanje ni tako nezmotljivo in resnično kakor znanje o Jazu ki ga imata modrijan in jogi.

Materija in duh

Znanost ima svoje omejitve. Znanost nima instrumenta, s katerim bi vedarle lahko zbirali nadčutne ali duhovne podatke ali tista božanska dejstva, ki obstajajo v subtilni obliki, nam pa niso vidna. Resnične izkušnje vključujejo izkušnje treh stanj, in sicer stanja budnosti, sanj in globokega spanja. Vedantist preučuje ta tri stanja. Pridobi več resničnega znanja iz stanja globokega spanja. O obstoju četrtega stanja ali stanja *turija* dobi namig prav v stanju globokega spanja.

Duša presega področje fizične znanosti. Duša je zunaj dosega materialnih znanosti. Človek je duša, odeta v fizično telo. Duša je izjemno pretanjena. Je subtilnejša od etra, uma in energije.

Zavest in inteligenca pripadata duši in ne telesu. Zavest je dokaz obstoja duše. Duša je nesmrtni del človeka.

Znanost je sistematično preučevanje dejstev. Opazovanja ali opazovana dejstva poskuša zreducirati na nek sistem. Da bi bilo dejstvo veljavno za znanost, mora biti senzorično zaznavno. Čutenje je napačno znanje. Intuicija je pravo znanje. Samo intuitivno znanje je najvišje znanje. To je neminljivo, neskončno znanje o Resnici.

Znanstvenik je ekstrovertiran človek. Bombardira atome. Vseeno tam ne najde Čiste zavesti. Umakniti bo moral čute in se spočiti v svojem notranjem Jazu. Potopiti se mora globoko v ocean Brahmične Zavesti.

Znanost in religija

Znanost ni sovražnik religije, temveč je priprava nanjo. Znanost je sovražnik samo vraževerju. Tako religija kakor tudi znanost se ukvarjata z iskanjem Resnice. Njuna stališča so v bistvu enaka. Vendar se področja uporabe razlikujejo. Radža-joga je natančna znanost. Njene metode so zelo znanstvene. Znanstvenik je zunanji radža-jogi. Hindujski rišiji, vidci in modreci so priznali harmoničen odnos med religijo in znanostjo. Razmejitev znanosti od religije je vzrok za zmedo in konflikte. Znanost je religija, uporabljena za raziskovanje resnice v zunanji končni naravi - predmetu. Religija je znanost, ki se uporablja za uresničevanje Neskončnega, Bhume, Resnice, ki je temelj vseh predmetov - subjekta.

Na pojavni ravni znanost razlaga Eno kot energijo. Religija razlaga Eno kot Jaz, "Atman". Znanost analizira, razvršča in razlaga pojave. Brahma-vidja vas uči, kako preseči pojave in doseči nesmrtnost.

Znanstveni in religiozni pristop k Resnici se v resnici dopolnjujeta, ne pa nasprotujeta. Religija in znanost sta brata dvojčka. Vzajemno in ubrano si morata pomagati pri iskanju Resnice in potem zaživeti življenje v tej Resnici.

Znanost se ukvarja z dejstvi, religija pa z vrednotami. Kjer se konča znanost, se začne religija. Pozorno preučevanje opazovanj in razodetij znanosti človeka približa Bogu. Kdo je dal moč elektronom? Kaj je v ozadju teh elektronov? Kaj je tista moč, ki je združila štiri dele dušika in en del kisika? Kdo je oblikoval zakone narave? Narava je slepa. Kaj je tista inteligenca, ki premika naravo? Kdo je primum mobile? Študij fizikalnih sil in fizikalnih zakonov ter razumevanje mentalnih sil in mentalnih zakonov nista dovolj, da bi postali popolni. Morali bi imeti temeljito spoznano znanje o podlagi, ki se skriva pod temi imeni in oblikami ter vsemi fizičnimi in mentalnimi pojavi. Šele takrat bomo postali popolni mojstri ali popolni adepti ali arhatje ali bude.

Um in razum sta omejena instrumenta. Ne moreta spoznati neskončne Resničnosti. Vendar pa sta sredstvo. Ko intelekt preide skozi različne stopnje razmišljanja in ko je popolnoma očiščen, vznikne razodetje. Prava religija se začne tam, kjer se konča razum.

Naj se ne misli, da je religija dogmatična, zunajzemeljska, da je hišno izročilo slepih vernikov ali nerazumnih čustvenikov. Religija je najbolj racionalna znanost, znanost o življenju samem, znanost o človeku, kakršen v bistvu je, ne le o tem, kakršen sam domneva, da je. Osnova za vse posvetne znanosti je Brahma-vidja ali adhjatmična znanost. Brahma-vidja je najpomembnejša med vsemi znanostmi, saj z njo dosežemo nesmrtnost. Svetne izkušnje so

delne, medtem ko so duhovne izkušnje celovite. Če poznate to najvišjo znanost Brahma-vidja s pomočjo neposredne intuicije, boste imeli znanje o vseh drugih posvetnih znanostih; podobno kakor boste imeli znanje o vseh glinenih izdelkih, če boste imeli znanje o glini sami. Te Znanosti vseh znanosti se ne morete naučiti na nobeni univerzi. Naučiti se je boste morali od Brahma-šrotija, Brahma-ništa Guruja, potem ko boste obvladali svoje čute in um.

Materije ne moremo popolnoma zanemariti, vendar pa jo je treba podrediti duhu. Znanost bi morala biti podrejena Brahma-vidji. Znanost ne more biti vse in konec. Če čepite samo v laboratoriju, ne morete uživati v večni blaženosti duše. Ne morete doseči najvišje modrosti, ki vas lahko osvobodi rojstev in smrti. Znanost vam ne more dati odrešitve.

Išči v sebi. Ne stoj kakor berač pred vrati znanstvene moči, ki ubija, bolj kot zdravi. Ne prepustite se znanstvenikom. Ničesar ne morejo razložiti. Znanost ne ve ničesar o izvoru življenja, izvoru misli ter izvoru in usodi človeške narave in vesolja. Obstaja veliko vprašanj, na katera lahko odgovori samo religija - in ne znanost.

PROUČEVANJE SEBE: OD FIZIKE DO METAFIZIKE

Śri Svami Krišnananda

Nihče ne more zanikati obstoja človeške družbe, brez katere je vsakdanje življenje samo nepredstavljivo. Vesolje je grajeno iz nevidnih stvari v precej večji meri kakor si sploh lahko predstavljamo. Ni samo tisto, kar se zdi vidno očem. Za njim se skriva skrivnost, ki jo je treba razvozlati. Vendar pa čisti materialisti in celo misleci sankhje ignorirajo te bistvene, nevidne dejavnike. Zato so na koncu neuspešni. Pa ne samo to; verjetno sta že sam pristop in stališče, ki ga zavzamejo, neustrezna za ta namen. Njihov neuspeh, da bi prišli do zadovoljivega zaključka pri preučevanju vesolja s povsem materialističnega in mehanicističnega vidika kaže na to, da je potreben povsem nov zorni kot.

Gravitacija kaže na organsko povezanost vesolja

Na splošno imamo občutek, da je materija kot snov vsebovana znotraj prostora. Zelo redko pa imamo občutek, da obstaja nekaj, čemur pravimo čas. Človek je nepreklicno povezan s procesom časa. Vendar o njem zelo malo razmišlja, temveč se močno zaveda prostora. Razsežnosti materije, ki jih človek enači s snovmi sveta, so posledica razširitve prostora. Obstaja nekaj, čemur pravimo razdalja, in to načelo razdalje je posledica obstoja prostora. Človek intuitivno dojema karakteristični prostor, tako da se ne obremenjuje dosti z njegovo naravo. Misli, da je vse jasno. Vsakdo ve, kaj je prostor, - to je nekakšna praznina, za katero mislimo, da vsebuje vse blagoslovljene stvari. To je bilo celo prvotno prepričanje fizike osemnajstega ali devetnajstega stoletja, ki je pripeljal do predstave, da gre pri astronomskem vesolju za razporeditev snovnih teles, ki so nastala iz galaksij in so sestavljala sončni sistem, Zemljo, planete itd.

Vendar pa očitno ni lahko sprejeti, da so telesa neodvisno razpršena po vesolju, kot da med seboj nimajo nobene povezave. Ne gre za to, da je tu ena gora, druga tam; ali eno drevo je tu, drugo tam; brez kakršne koli povezave med njima. Če bi zares bila neodvisna, gravitacije sploh ne bi bilo. Toda tudi takšna telesa, kot so planete, so podvržena tej gravitacijski sili; kaj šele reči o drugih stvareh. Obstaja privlačnost teles na mehaničen način, kot se običajno meni, pogojena z matematično formulo. Toda, ali je razmerje res lahko povsem mehanično? Kako je mogoče, da obstaja takšna privlačnost med telesi, če notranjega organskega odnosa med njimi ne bi bilo? To je vprašanje, ki se je v sodobni fiziki pojavilo šele nedavno. Prisotnost privlaka, znanega kot gravitacija, implicira in bi morala implicirati notranje, ali bolje rečeno nevidno organsko razmerje med enim in drugim telesom, ne glede na to, da obstaja med njima razdalja nekaj svetlobnih let. Poglejmo razdaljo med Soncem in Zemljo, - je nepredstavljiva. Vendar je gravitacijska privlačnost sončne krogle tako močna, da lahko prisili planete, da se gibljejo po svojih orbitah - prostorska praznina, ki je med njimi, pa ne spremeni ničesar. Zato ne drži, da je prostor praznina, kajti pod praznino ali vakuumom na splošno podrazumevamo absolutni nič. Slednji ne more postati medij gibanja katere koli sile, kot je gravitacija. Nujno mora prisostvovati gibanje povezovalnega člena v nevidni obliki, tako da je gravitacija mogoča. Kako neki bi lahko razložili pojav popolnega vakuuma, ki deluje kot medij delovanja med seboj? Načelo gravitacije je viden pokazatelj, da se snov ne nahaja na enem mestu. Obstaja organska medsebojna povezanost med telesi. To je globlja implikacija, ki pride na površje, ko poskušamo razumeti naravo prostora in odnosa med telesi.

Sorodnost med telesi, ki jo imenujemo gravitacija. Ko ta sila deluje med ljudmi, je to biopsihična naklonjenost. V določenih okoliščinah je lahko tudi odbojna. Obstaja kemična naklonjenost in tudi psihološka naklonjenost, za vse pa se zdi, da delujejo med ljudmi in celo živalmi. Zdi se, da narava ne more izraziti svojega namena drugače kot z izražanjem notranje vsebine njenih sestavin. V vsakem gibanju narave, naj bo organsko ali anorgansko, se zdi, da obstaja skrivnostna značilnost, ki razkriva medsebojno povezanost teles.

Natančno delovanje materialnih teles; pokazatelj kozmične inteligence

Bolj ko se človek pogloblja v svet materije in dlje ko se prostorsko giblje, večji vpogled v skrivnost delovanja narave dobi, skrivnost je organski odnos med telesi, ki se zdijo navzven razpršena v prostoru. Nemogoče si je predstavljati, kako se lahko Zemlja na primer giblje po isti poti, po kateri je krožila eone do zdaj, kakor da bi bile vzdolž te poti po vesolju postavljene tirnice. Človek je navajen misliti, da so stvari, kot je planet Zemlja, anorganske, nežive, nezmožne misli, brez oči, da bi videle, in misli, da bi razmišljale. Toda natančnost, s katero telesa delujejo presega celo najboljšo matematično domišljijo. Morda je človek izumil sistem matematike le na podlagi opazovanja načina delovanja materialnih teles. Mi ne nameravamo ovreči mnenja racionalistov, kot je Kant, v zvezi s temelji matematične intuicije. Ni mogoče razložiti, kako je takšna natančnost sploh mogoča, če delovanje uma sploh ni vidno. Čeprav je to težko razumeti zaradi človekove navade mišljenja, bo verjetno na koncu moral priti do tega, da bo zdaj dozdevno neživemu bivanju pripisal razumnost. Notranja sorodnost, ki jo fizična telesa razkrivajo v svojih dejavnostih, bi zvenela kot implikacija medsebojne organiziranosti. Morda obstaja kozmična družba, tako kot ima človek svojo malo, majhno človeško družbo.

Družbeni čut, ki ga imajo človeška bitja, je poseben pojav. Kot je bilo ugotovljeno že prej, je pojem človeške družbe psihično omrežje, ki deluje nevidno in subtilno ter povezuje telesa ali posameznike v obliko organizacije, imenovano človeška družba. Pri oblikovanju te organizacije telesa dejansko ne trčijo med seboj. Pri tem fizični stik ni nujen. Eno človeško bitje je lahko od drugih oddaljeno več kilometrov. Kljub temu lahko tvorijo telo. To kaže, da sistem organizacije ali medsebojnega odnosa nima veliko opraviti s prostorsko razdaljo. Gre za nekaj povsem drugega.

Če družba ni nič drugega kot organizacija notranjih sorodnosti, kot je to v primeru človeških družbo, se lahko zelo dobro strinjamo, da ni mogoče pojasniti zapletenih značilnosti, ki se skrivajo za kopreno delovanja narave drugače, kot da sprejmemo, da obstaja družba kozmičnih snovi. Ali ni sončni sistem ena sama organizacija? Zagotovo. Toda razdalja, ki je med enim in drugim planetom ali med planeti in soncem, ali, kot poudarjajo astronomi, med soncem in drugimi galaktičnimi telesi, je ogromna, neizmerna! Pravijo, da obstajajo zvezde, katerih prisotnost ne moremo spoznati niti z najmočnejšimi teleskopi. Vendar njihova prisotnost poraja edinstven vpliv z izžarevanjem žarkov, kar je danes prepoznano kot vitalni vpliv na življenje. Na ta način sprejetje možnosti obstoja kozmične družbe vodi do sprejetja možnosti inteligence, ki stoji za njo, iz ugotovljenega dejstva preciznega delovanja teles. Zakaj sicer bi se mrtva snov obnašala tako smiselno in namensko?

Zdi se, da človek ne živi zgolj zaradi delovanja fizičnih predmetov, ki so vidni z očmi. Morda je celo bolj odvisen od nevidnih vplivov kakor od vidnih stvari in zdi se, da je njegovo življenje povezano z dejavniki, ki segajo daleč onkraj človeškega zaznavanja in pojmovanja.

Zato so danes filozofi nekako naleteli na sprejemanje *procesa*, namesto *lokacije* teles. Prej so mislili, da stvari obstajajo ali da lahko obstajajo le znotraj svojih telesnih meja in da onkraj le-teh ne morejo imeti nobenega pomena. Toda koncept *procesa* to mejo, ki je postavljena telesom iz snovi, raztaplja, in zdi se, da *telesa prehajajo eno v drugo*, namesto da bi ohranjala svoj izolirani obstoj. V vsakem telesu je vedno prisotna želja, da bi postalo del in sestavni del drugega telesa. To je načelo naklonjenosti, načelo ljubezni, ki je vidno v naravi. Ko se dvigujemo na organske ravni, to postaja vedno bolj očitno. To ne pomeni, da ga v anorganski naravi ni, ampak le da ni viden s prostim očesom.

Zaključki znanosti: človek ni izzven vesolja.

Kaj pravi sodobni znanstvenik?

Snov je dematerializirana. Materija ni več trdna snov. Človek postopoma razblinja v zrak, tako tanek, tako eteričen, tako fin, da je napočil čas, ko svoje prisotnosti ne more razločiti od širše atmosfere vesolja.

Znanstvenik ali filozof, ki opazuje, je znotraj vesolja. Tega se je treba zavedati. Kako lahko človek opazuje vesolje, če je del njega? Kako lahko človek preučuje kar koli v tem svetu? Kako lahko opravi analizo katerega koli predmeta, če dejansko ni zunaj njega? Iz dejstva zaključkov, do katerih pridemo s posledicami, ki izhajajo iz gravitacijskega zakona, sledi, da univerzalna struktura ne more izključiti njene vsebine. Človek ni izven vesolja. To bi moralo biti preprosto dejstvo. Če ni zunaj vesolja, kako lahko preučuje vesolje? Od kod potreba in nujnost ali celo možnost, da bi opazoval karkoli? Tu je bistvo celotne situacije. Problem, ki kot železna zavesa visi pred sodobnim znanstvenikom, je ravno v tem, da se ne more ločiti od predmeta svojega opazovanja. Veliki fizik Heisenberg je odkril, da je vpleten v samo stvar, s katero se je ukvarjal. Znanstvenikovo telo ni zunaj telesa, ki ga proučuje. To je nekakšna posledica, ki izhaja iz znamenite teorije relativnosti. Prostororsko-časovno-gravitacijski kozmos je en sam kompleks ali, če hočete, lahko ga imenujemo spojina. To je tako gromozanski pojav, da se človek ustraši že ob misli nanj.

Študij samega sebe je nujen za študij vesolja

Med preučevanjem nematematične ali, bolje rečeno, nadmatematične narave subatomskih struktur - to je področje subatomske fizike -, sta jedrska fizika, ki je bila preučena v kvantni mehaniki, in teorija relativnosti družno ugotovili, da se je treba sprijazniti z gravitacijsko silo, ki je vladala svetu prostora in časa. To veliko nalogo je Einstein prevzel nase, ko je razvijal tako imenovano *Enotno teorijo polja*, v kateri se "to" poistoveti s "tisto" - *tattvamasi* - "Tisto si ti", kar razglša slavni upanišadski nauk. Kvantna mehanika Maxa Plancka je lahko študija "ti" ali "tega", se pravi jedrskega elementa ali vidnega, ki je neposredno prisoten kot individualna struktura; in "tisto" je prostorsko-časovni kontinuum in gravitacija vesolja, ki ju je Einstein preučeval v svoji *Splošni teoriji relativnosti*. Posebna teorija in splošna teorija skupaj predstavljata ogromen preobrat v znanstvenih odkritjih. *Človek je prisiljen preučevati vesolje skupaj s preučevanjem samega sebe, saj ni izven vesolja.*

Ker človek ni zunaj vesolja, je z njim neločljivo povezan. Je majhno v svojem lastnem jazu. Vse, kar je v naravi, bi moralo biti tudi v njem, in za sistem, katerega delovanje vidimo v sebi, lahko rečemo, da je sistem, ki deluje tudi v zunanji naravi. Zatorej so indijski filozofi preusmerili pozornost z objektivnega vesolja na subjektivno individualnost, da bi *z enim zamahom zmogli vizualizirati celoten kozmos.*

V indijski logiki obstaja analogija, imenovana "*sthalipulaka njaja*", argument prepoznavanja vrenja riža v loncu. Med kuhanjem riža v loncu, če je treba ugotoviti ali je riž že kuhan ali ne, se stisne eno zrno; če se ugotovi, da je zrno kuhano, seveda lahko sklepamo, da je ves riž povsem skuhan, in ni treba pregledati vsakega zrna posebej.

Temu podobna je analogija preučevanja kozmosa skozi preučevanje človeka kot takega. Preučevanje človeka je preučevanje vesolja. "Spoznaj samega sebe" je orakelj iz Delfov; "Tattvamasi" je razglasitev upanišad. Da je spoznavanje sebe pravzaprav spoznavanje vesolja, je splošno sprejeta doktrina vseh današnjih filozofij in religij.

Velikokrat človek ne more razumeti, kako je mogoče poznati vesolje, če je tu kot ločen posameznik. Kje je povezava med znanjem o sebi in znanjem o vesolju? Razlog je preprost. Vesolje je celoten organizem, ki je tako rekoč primerljiv s človeškim organizmom. *Celoten organizem je popolna Samobitnost. Celotno vesolje je organizem, ki je po svoji naravi Samobitnost.* Njegovo samobitnost lahko primerjamo z lastno samobitnostjo, saj je neločljivo povezana z njim, človek pa je neločljiv od njega. Tako ga človek morda lahko poskuša razumeti. Preučevanje vesolja je preučevanje Jaza vesolja in preučevanje Tega ne more izključevati preučevanja lastnega jaza. Poznavanje vesolja je poznavanje opazovalca vesolja, tj. lastnega jaza. Če poznamo svoj jaz, no, potem je hkrati znano tudi vse drugo, saj je človek simbol ali mikrokozmični primerek vsega, kar sestavlja naravo kot celoto. Ena stvar je enaka drugi.

Morda tu človek postopoma spet naleti na resnico, da spoznanje Boga in spoznanje Jaza pravzaprav pomeni isto. Ne gre za dve različni stvari. Bog je ime, ki ga dajemo Jazu kozmosa, vitalnosti, ki je v ozadju vsega, nedeljivi sestavini in popolni resničnosti najbolj nerazložljivega značaja v ozadju in znotraj vesolja. Spoznanje Jaza je ključ do spoznanja česar koli.

Vsa filozofija ali kakršno koli raziskovanje se začne s takoj dostopnimi dokazi. To je metoda, ki ji sledi logika, kjer od posamičnosti preidemo k splošnostim; to pomeni, da se prek razpoložljivih informacij poglobimo v posledice, ki iz njih izhajajo, ali drugače rečeno, iz osnovnega neizpodbitnega dejstva bitnosti se vse drugo izpelje kot posledica. Krivda materialistov je bila v tem, da so napačno razumeli, kaj je najbolj neposredno dejstvo. Menili so, da je to svet, ki ga vidijo okoli sebe. Zanimarili so najbolj neposredno stvar, svoj lastni obstoj. Nihče ne more dvomiti o lastni nedotakljivi resničnosti kot temelju za kakršno koli misel ali dejanje.

ALICA V ČUDEŽNI DEŽELI

Śri Svami Kriřnananda

V naših glavah je zakoreninjena obsedenost, ki nam skoraj v celoti preprečuje, da bi si cilj življenja predstavljali kot praktično resničnost. Za nas cilj večinoma ostaja kot nekakšen pojem in zamisel, ideal, ki ga ni lahko uskladiti s kruto realnostjo vsakdanjega sveta. Cilj je lahko Bog sam, vendar je kljub temu le zamisel, ideal, pojem, domišljija, možnost, ki morda je ali pa je ni.

Ta sumničav pogled ni odsoten niti pri najnaprednejših osebah zaradi moči čutov, moči uma in navade intelekta, da razume stvari na dan način. V teh lekcijah obravnavamo temo, ki se imenuje primerjalna filozofija, in v njej nam bo koristilo, če malo razmislimo o sklepih, do katerih so prišli nekateri misleci, poleg vedantičnih filozofov, kot je Šankara, s katerimi smo solidno seznanjeni in o razmišljanju katerih smo že dovolj govorili.

V Grčiji je živel velik mož po imenu Platon. Po mnenju Paula Deussena je ves svet ustvaril le tri filozofe - Platona, Kanta in Šankaro. V tem, kar pravi, je nekaj resnice. Ne obstaja večji filozof od teh treh oseb - Platona, Kanta in Šankare, pravi Paul Deussen. Razmišljal sem o tej izjavi. Zakaj je izrekel to izjavo? Nazadnje sem začutil, da je v njej nekaj resnice, ne glede na to, kakšna je.

Ideja o Dokončni Resničnosti je Platonov glavni nauk; in začel sem z besedami, da živimo v svetu idej, ko živimo duhovno življenje, ko se vedemo religiozno, izvajamo bogoslužje in prepevamo mantrе, molimo, izvajamo džapo in celo meditiramo; vendar obstaja zelo neprijetna posledica, izhajajoča iz tega, da je Resničnost navsezadnje ideja.

Ideje so abstrakcije, pojmi, ki naj bi ustrezali resničnosti, in dokler ideje ustrezajo resničnosti, so veljavne. Imam idejo, da je pred menoj stavba. To je veljavna ideja, ker ustreza resničnemu obstoju stavbe zunaj. Torej je veljavnost moje ideje odvisna od resničnosti predmeta, ki je pred njo, vendar pa moja ideja sama po sebi nima te resničnosti. Je izposojena resničnost. Visi na obstoju nečesa drugega zunaj, v tem primeru stavbe. Torej če naj bi ideja o najvišji resničnosti ali Bogu visela na obstoju druge stvari, Bog ni resnično bitje. To je zelo subtilna težava, ki lahko vznemiri um celo iskrenih iskalcev. Ali ne mislite, da je svet resničen? Ni zgolj resničen, je zelo, zelo resničen, v samem jedru trden, podoben kremenu in nihče ne more oporekati, da je resničen. Morda je samo to res.

Bog je ideja, ki so jo v naš um vnesli naši predniki, naše knjige, naši sveti spisi, naši profesorji, učitelji in starši, in logika tega nauka nas je nekako prisilila verjeti, da mora obstajati nekaj takega, kot je "onostranski obstoj" in smo se s tem nekako sprijaznili - Bog mora biti tam. Tovrsten obstoj Boga sprejemamo proti svoji volji. Smo lačni in žejni in ta lakota in žeja telesa je bolj resnična od ideje o Bogu. Nihče ne more reči, da ni tako, ne glede na našo predanost Bogu. Tako je celo v primeru naprednih iskalcev in iskrenih sadhakov (aspirantov). Ta predmet je glavno vodilo Platonovega nauka.

Ideje so pred resničnostjo: v tem enem stavku je zajeta celotna Platonova filozofija. Realnost objektivnega vesolja sledi zamisli o vesolju. Tu imamo odmev vélike filozofije vedante, da je *hirañjagarbha* (kozmična inteligenca) predhodna kozmosu fizičnega videza. Pančadasi, Upanišade in drugi sistemi vedantičnega razmišljanja nam pravijo, da v hirañjagarbhi svet ne obstaja v konkretni obliki, kot se pojavlja, ampak gre le za zamisel, ki jo kozmično manifestira Išvara (Bog), ki je še subtilnejši od zamisli. Išvara je le možnost same ideje, da bi morala obstajati stvar, imenovana vesolje. Išvara je torej subtilnejši od ideje, ki je hirañjagarbha, medtem ko naj bi bil *Virat* oživljajoča zavest v ozadju tako imenovane fizičnosti stvarstva. Torej tudi vedantična filozofija vsebuje isto doktrino o ideji, ki predhodi konkretnemu obstoju. Vendar v to ne moremo nikoli verjeti.

Za mojo idejo, da je pred mano miza, ne moremo reči, da je v svoji konkretnosti trdnejša od same mize. Imam idejo, da je pred menoj majhna miza. Ali je bolj resnična miza ali ideja, da je tam miza? Vsak človek z zdravo pametjo bo rekel, da je ideja poznejša od obstoja predmeta, imenovanega miza, in ideja ni predhodna predmetu. Ker obstaja miza, mislite, da je miza. Imate idejo, da predmet obstaja. Torej ideja, da predmet obstaja, je posledica njegovega obstoja. Ideja o Bogu potemtakem mora slediti in ne more biti predhodna.

Ta vprašanja so se pojavila pred Sokratom. Kako lahko rečemo, da je ideja predhodna vesolju? Kako lahko obstaja ideja, če ne obstaja vesolje? Kako lahko imaš misel o neki stvari, če stvar ne obstaja? Kako lahko rečemo, da so stvari poznejše, ideje pa predhodne?

Če je Bog najvišja zavest, kako bi lahko bila zavest predhodna obstoju? Zavest je vedno nekaj. Če nečesa ni, ne more biti zavesti. Kaj mislite s tem, da zgolj rečete zavest, zavedanje, razumevanje, mišljenje, čutenje? Ne morejo vsebovati nobenega pomena, če niso povezani s stvarjo, ki že obstaja. To je grob realistični nauk empiričnih filozofov, ki so ga izpostavili britanski misleci, kot so Locke, Berkeley in Hume, vendar so ga v drugi preobleki predvideli že ljudje, kot sta Platon in Aristotel.

To je zelo strašen problem, ki je pred nami. Ne glede na to, da smo privrženci Boga in pošteni verski misleci, konkretnosti sveta in resničnosti stvari, ki jih vidimo z očmi in v stiku s čuti, ne moremo izničiti zgolj s pojmom, da so ideje precedens. Ideje ne morejo biti precedens, dokler smo navajeni razmišljati na ustaljen sedanji način. "Sem prihaja človek": To pravim takole. Ta človek je tam; zato imam idejo, da prihaja. Če tega človeka ne bi bilo, ne bi mogla obstajati ideja. Ne gre za to, da najprej pomislim na človeka, nakar pride. Človek je tam, ideja pa se pojavi pozneje.

Realizem ima torej pred seboj veliko trdnjavo. Ideje ne more biti, če predmet že ne obstaja. Torej mora biti Bog pozneje, svet pa najprej. Tu smo priča materializmu, ki ima zelo močno podlago. Zavest ne more obstajati, če ne obstaja predmet. Torej je to, čemur pravite zavest, le eksudacija, manifestacija, nekakšna že obstoječa materialna snov. Z grobim materializmom, realizmom, se je nemogoče zlahka soočiti. Na to vprašanje ne morete odgovoriti. Sami ne boste mogli izjaviti ničesar v zvezi s to zadevo; zato pravite, da v njej nekaj je.

Ta problem je pokazatelj stanja, v katerem se nahajamo. Kako daleč smo napredovali duhovno? Kje je naša duhovnost, kje je naš Bog, ljubezen in zavest o Bogu? Mimogrede, ne gre za šalo ali humor. Za nas je to zelo, zelo resna stvar. Ne glede na to, koliko preučujemo svete spise, se ne moremo znebiti misli, da živimo v zelo, zelo trdem, kremenastem, železnemu, jeklenemu svetu; in nikoli se ne moremo sprijazniti s tem, da je ideja o svetu na kakršen koli način bolj resnična od samega sveta. Toda Platon trdi, da so ideje resničnejše od sveta. Univerzalije so predhodna posameznostim. Konjskost je predhodna konju. Lesenost je še pred

lesom, zgrajenost je prej od zgradbe. Kako bi lahko obstajala konjskost, preden bi obstajal konj? Mi na ta vprašanja ne moremo preprosto odgovoriti. Dobro vemo, da konjskost ne more obstajati, če ni

konj že obstajal. Toda človekov um je zelo šibek. Ni povsem filozofski in ne moremo razumeti, kako bi lahko obstajala ideja o neki stvari, če ta stvar že ni obstajala. Kako bi lahko Božja zavest obstajala, če je Bog samo Zavest?

V to prepričanje smo bili indoktrinirani ne le v tem rojstvu, temveč v vseh rojstvih, ki smo jih doživeli v prejšnjih inkarnacijah. Težava izhaja iz vtisov, ki smo jih ustvarili v naših glavah, oklepajoč se čutnih predmetov skozi vsa ta mnoga življenja.

Malo duhovnega stremjenja, ki ga imamo, je nedavni dosežek v procesu evolucije. Vsak od nas naj razmisli: "Od kdaj razmišljam o Bogu, religiji in duhovnosti? Koliko let nazaj?". V primerjavi s to peščico let naše goreče pustolovščine na duhovnem področju, kako zelo dolgo, dolgo časa smo tičali v drugih vrstah razmišljanja! Velika teža napak mišljenja iz naših prejšnjih življenj visi na nas tako silovito in močno, da je naše majhno prizadevanje utopljeno. Zato se nam v mislih vedno znova porajajo sumi. Dvomov je veliko. Zelo velike težave prežijo. "Ali sem primeren? Ali imam prav? Ali je v tem kaj vsebine? Ali živim v neumnem svetu, v raju norcev? Nič ne dosežem. Že leta meditiram, a nič ni vidno. Morda sem prevaran. Ali ima to sploh še kakšen smisel ali je vse skupaj zapravljenost?". Tovrstni dvomi lahko nadlegujejo celo iskrene iskalce.

Ideja o svetu ni odvisna od sveta. Svet je odvisen od ideje. Kakor je Berkeley povedal v grobem. V bolj filozofski obliki je to potrdil Platon. Nikakor ne bomo mogli prebaviti ideje, da je zavest predhodna materiji, čeprav smo se skozi prejšne razprave poskušali prepričati, da je zavest naša bistvena resničnost s pomočjo analize treh stanj - budnosti, sanj in globokega spanja. Do neke mere smo to že doumeli. V globokem spanju smo se znašli v globini svojega stanja, ko se zdi, da obstajamo le kot čista zavest brez telesa in uma, to pa je tisto, kar pravzaprav smo oz. iz česar pravzaprav smo. To naše tako imenovano telo, ta trda snov kontaktnega izkustva, in um, ki o njej razmišlja, se razvijeta pozneje; in če bi oboje bilo to, kar dejansko smo, ne bi izginila v globokem spanju. Toda mi v njem nismo imeli nobene izkušnje telesa ali uma. Bili smo golo, brezoblično, nepredmetno bitje, samo zavest. Tega smo se naučili v naši prejšnji analizi stanja spanja. Kaj ste bili v globokem spanju? Ne moški, ne ženska, ne človeško bitje, ne telo, ne um, ne karkoli, ne predmet. Kaj ste potem bili takrat? Golo brezosebno, nedoločeno, nerazdeljeno zavedanje. Ta zavest, da ste bili, je torej isto kot zavest biti - biti, ki je neločljivo povezana z zavestjo, zavest nerazdružljiva od biti.

To je veliki sklep filozofije vedante — bit-zavest. Sat-Chit je bila vaša bistvena narava - ne telo, ne um, nič od tega, kar čutila zaznavajo ali dojemajo, ne svet. Od kod potem to telo? Kaj je to telo? Kaj je svet? Kaj so te stavbe in kamnite gore, tekoče reke in žgoče sonce? Kaj je vse to? Od kje so se vzeli?

Tudi to so ideje. Ko je Berkeley rekel, da so vsa drevesa, gore, nebesa in zemlja le ideje, je Samuel Johnson, kot se zdi, pozneje brcnil opeko in rekel: "S tem izpodbijam Berkeleyja." Z brcanjem opeke ne ovržemo Berkeleyja. To je zelo prozaičen način, kako se soočiti s tem ubogim škofom. V razmišljanju Samuela Johnsona je bila neka napaka. Ne moreš brcniti opeke in reči: "Ovrgel sem Berkeleyja", ker Berkeley vključuje tudi samega Johnsona, ne le opeko, v svoji doktrini idej.

Električni odboji lahko povzročijo občutek trdote, kakor so mnogi med vami ali vsaj nekateri izmed vas izkusili, ko vas je stresla elektrika. Če se dotaknete žice pod (dovolj visoko) napetostjo, boste imeli občutek strašne teže in trdnosti, čeprav tam ni ničesar. Čutili boste, da

vam na roki visi gora. Kdor je že kdaj doživel električni udar, ve, kaj to je. Od kod ta občutna predstava o veliki teži gore, ki vam visi na roki, ko pa ni bilo ničesar razen tega, da ste se dotaknili žice pod napetostjo? Po odgovor ni treba daleč? Prisluhnite našim sodobnim znanstvenikom.

Ti trdni predmeti - morda iz jekla ali granita - so v notranjosti sestavljeni iz električne energije. Čista energija, električna energija - lahko rečemo elektrika sama. Kaj je elektrika? Ni je mogoče videti, saj nima teže, nima dimenzij, dolžine, širine ali višine. Vendar je "surovina" za težke snovi, ki imajo dolžino, širino in višino. Ta nepopisni kontinuum sile in gibanja se je pretvoril v atome in molekule, težke stvari, kot so gore in sončni sistem.

Pojdite še korak dlje. Doktrina relativnosti pristane zgolj v ideji kozmosa. Prostor-čas, o katerem govorijo kot o najvišji substanci, ni trda realnost. Prav tako prostora ne moremo šteti za trdno resničnost, kot je miza, niti časa. Vendar pa se zdi, da raziskave fizikalne snovi kažejo na to, da so najtrše resničnosti, kot so hribi in skale, sestavljene iz konfiguracij prostorsko-časovnega kontinuuma. Ne moremo razumeti, kaj je ta prostorsko-časovni kontinuum, razen tega, da je matematični skupek točkovnih dogodkov v možganih znanstvenika - in to ne človeškega znanstvenika! Tu Berkeley popravi samega sebe, ko pravi, da je svet ideja, ne gospoda Berkeleyja, ampak večjega bitja, v katerega so vključene tudi vse posamezne ideje. Spet pridemo do hiranjagarbhe iz filozofije Vedante, čeprav Berkeley ali Platon takih besed nista uporabljala. Platon je uporabljal besede "ideja dobrega". Nenavadna definicija. Lahko rečemo: "Ideja Boga", če želite. Ne gre za idejo Boga, temveč za idejo, ki dejansko je Bog. Pravzaprav je Bog le ideja; ne vaša ideja, ampak Ideja kot taka, ki je vzrok drugih idej. Joga Vasiṣṭha se zelo podrobno posveti razlagi te točke, da je celotno veselje um. Ne moj um ali tvoj um, ampak um kot tak. Čisti brezosebni obstoj, katerega del so naši umi in misli, občutki in evolucije kot valovi.

Preberi si veliko knjigo Samuela Alexandra "Prostor, čas in božanstvo", ki je velika razlaga strukture vesolja, ki je tako trdna in resnična le v prostor-času. Prostor-čas ni snov. Ni nekaj oprijemljivega. Ne morete se ga dotakniti, ne morete ga videti, ne morete ga začutiti, ne morete ga okusiti, ne morete ga vonjati. In stvar, ki je ni mogoče zaznati, sploh ni resničnost. Toda to je resničnost!

To se izostri, potisne v gibanje, v silo. In prostor-čas postane gibanje, ki se manifestira v primarnih kvalitetah dolžine, širine in višine. Zapomnite si da dolžina, širine in višina ne pomenijo dolžine, širine in višine snovi. Nikoli niso nastale. Te stvari je težko razumeti. Le povsem brezosebni mislec ali matematik bo lahko cenil ali razumel. Kako lahko obstaja pojem dolžine, širine in višine, če predmeti ne obstajajo?

Toda prostor-čas je sam po sebi brez dimenzij. Nima dimenzij. Je štiridimenzionalni nekaj, ne pa tridimenzionalna snov. In ne vemo, kaj ta štiridimenzionalna stvar je. Za nas je le ideja, ki je brez pomena. Postane primarna lastnost, kot je dolžina, širina in višina itd. Geometrijski partnerji se imenujejo primarne kvalitete, ki se kažejo kot sekundarne lastnosti, npr. barva, zvok, okus, vonj itd. Svet se še sploh ni pojavil. So le tanmatre (subtilni nediferencirani osnovni elementi materije) - šabda (zvok), sparša (dotik), rupa (oblika), rasa (okus), gandha (vonj), pravi filozofija Vedanta. Te tanmatre niso snovi, temveč načela, ki stojijo za predmeti, ki povzročajo te občutke. Niso trdne snovi, kot so zemlja, voda, ogenj, zrak in eter; primerljive so s sekundarnimi lastnostmi Aristotela in Platona ter sodobnih znanstvenikov.

O, kako čudovito! Zdi se, da živimo v deželi sanj kot Alica v čudežni deželi. Mi ne živimo v svetu, kakršen se zdi. Primarne lastnosti, ki se zgoščajo v sekundarne kvalitete občutkov, se tako rekoč utrdijo v trdno resničnost, kot je teža, ki jo čutiš ob električnem udaru.

V skladu s temi sklepi se torej zdi, da sta trdnost in snovnost tega fizičnega sveta primerljiva s trdnostjo in snovnostjo gore, ki ste jo občutili kot težo v roki, ko ste doživeli močan napetostni udar. Ali ta svet obstaja? Nihče zares ne ve.

Zdaj je celo vaše telo enake narave. Ta snovnost sveta, ki se je praktično zreducirala na nič drugega kot občutek in predstavo o vesoljnem obstoju, vključuje tudi sam pojem našega telesa, zaradi česar tako mi kakor tudi znanstveniki prihajamo do teh skleov. Sir Arthur Eddington je dejal, da noben znanstvenik ne more živeti v tem svetu, ne da bi se mu zmešalo. Na srečo ni želel zblazneti, saj po teh sklepih nihče ne more obstajati tukaj niti tri minute. Buda je rekel naslednje. Resnično zapazujoč posameznik ne more obstajati na tem svetu niti tri dni. On se bo razblinil v nič. Toda dejstvo, da se zaznavanje ni pojavilo, je razlog, da smo zelo srečni tukaj. Nevednost je torej vzrok našega zelo udobnega obstoja. Zdaj pa nam ta primerjalna študija vzhodnih spoznanj in zahodnih odkritij, zdi se, zbuja občutek, da vsi veliki možje razmišljajo podobno - naj bo to Platon ali Aristotel, Kent ali Hegel, Ačarja Šankara ali Vidjaranja Svami.

Ideje torej niso ideje o stvareh, ki so zgodnejše od idej, tako kot prostor in čas ne nastopita pozneje od tistega, kar imenujemo objektivni svet, ampak sta predhodna objektivnemu svetu. To je končni sklep sira Jamesa Jeana, na primer, da mora biti Bog matematik. To ni človek, ki razmišlja matematično, temveč matematika sama. Kako si lahko umislite samo matematiko brez (obstoja) človeka, ki misli to matematiko? Pravi, da gre za matematično zavest, zelo abstraktno, povsem brezosebno, vesolje pa ni nič drugega kakor predstave o matematičnih točkovnih dogodkih.

Danes smo v svetu sodobne fizike. Kaj je hiranjagarbha, kaj je lšvara, so le stvari v sanskrtu? In kaj so šabda, sparša, rupa, rasa in gandha drugega kakor pojmovni precedensi trdih stvari, ki se imenujejo zemlja, voda, ogenj, zrak in eter, vključno z našimi fizičnimi telesi? Lahko si predstavljamo, da imamo težave pri meditaciji, zakaj ne moremo izvajati džape, zakaj ne moremo moliti. Jezimo se zaradi malenkosti in davimo drugega brata, ker še nismo postali duhovni.

Religija še ni v celoti vstopila v nas. Vsaj zdaj se z Bogom šalimo. Te globlje resnice ne morejo zlahka vstopiti v naš um, ker smo zaposleni, zelo zaposleni z opeko in malto ter zelenjavo, čajem in kavo. To so za nas večje resničnosti kakor nadnaravne ideje, ki so vsebina naše verske in duhovne zavesti.

Te ideje sem vam predstavil zato, da bi primerjal največje mislece Vzhoda, kot so Ačarja Šankara, vidci Upanišad in Šri Krišna iz Bhagavadgite ter zahodnimi misleci, kot so Platon, Aristotel in Kant. Zdi se, da razmišljajo podobno. Zgolj dozdeva se, da razmišljajo v različnih jezikih in podajajo različne definicije.

Tako smo zdaj soočeni z veliko resničnostjo, z Bogom vesolja. Prešli smo skozi analizo. Opravili smo študijo treh stopenj zavesti – budnosti, sanj in globokega spanja. Preučevali smo epistemološke procese - dojetanje sveta, kako prihajamo v stik s stvarmi, in kako vemo, da svet sploh obstaja. Tudi to smo ugotovili. Morda se mnogi od vas tega ne spomnite, vendar premislite ali pogledajte v svoje dnevnik, če ste si kaj zabeležili.

Zdaj smo pred tretjim načelom dokončne resničnosti kozmosa, lahko mu rečemo bodisi Absolut ali sačidananda, Bog, Išvara, hiranjagarbha, virat, karkoli že to je. Tu se začne prava religija. Ta je v zavedanju prisotnosti Najvišjega bitja. Zato je dobro rečeno, da se religija začne tam, kjer se konča razum, kjer odpovedo razlogi. Ko religija začne obvladovati vaše življenje, prenehate biti zgolj intelektualec, znanstvenik ali filozof. Niste več samo mislec, ampak oseba, ki živi resničnost.

Religija je živa resničnost in ne le miselna resničnost ali akademsko analiziranje. Z vsem tem smo končali že v naših prejšnjih lekcijah. Dovolj smo razmišljali filozofsko, akademsko in upam, da se te teme ne bomo več dotikali. Vstopili bomo v pravo religijo, ki je božja zavest sama po sebi v nekem deležu, v neki meri, v nekem drobcu.

Soočiti se z Bogom in ga srečati v našem dejanskem življenju pomeni živeti religijo. Religija torej ni zvonjenje, mahanje z lučjo ali prepevanje mantr. Je srečanje z Bogom iz oči v oči. Zato je religija superiorna filozofiji, če razumemo religijo v pravem pomenu besede. Religija ni hinduizem, krščanstvo ali budizem. Je umetnost zamišljanja Božjega bitja.

Človek se raztopi, kakor se led razblini pred žarom sonca. To je religija. Ko sonce Božje zavesti vzhide, se ta snov, imenovana telesna zavest, razblini v nič. Postopoma se začnemo približevati Božjemu bitju. Religiozno življenje je pot postopnega približevanja božji zavesti. V našem življenju začne prevladovati resnična ljubezen. Mi ne le razmišljamo o Bogu kakor filozofi, akademiki ali profesorji. Boga ljubimo; in ne moremo ljubiti stvari, ki je v resnici ni. Ne moremo ljubiti stvari, ki je le ideja ali pojem v našem umu.

Vsa ljubezen je nagon duše, da stopi v stik s tistim, kar čuti kot trdno resničnost pred seboj. Vsaka ljubezen je končno ljubezen do Boga in za ljubezen lahko rečemo, da je dokončna stvar veselja.

Včasih sem vam govoril, da se za zadnjimi besedami v enajstem poglavju Gite, kjer je rečeno, da je Bhakti najvišja, skriva nek pomen. Bhakti, ki jo Šri Krišna tam omeni, ni navaden poklon maliku. To ni maša, ki jo opravljaš v cerkvi. To je zlitje vašega bitja pred obličjem Absoluta. Zato Bhagavan Šri Krišna pravi, "Ne dobrotelost, ne človekoljubje, ne študij, ne strogost niso sposobni uresničiti tega velikega uvida, ki si ga imel, Ardžuna! Edinole s predanostjo me je mogoče videti, stopiti v stik z menoj. Samo s predanostjo se me lahko spozna, vidi in vstopiti vame". Te tri besede so v Bhagavadgiti uporabljene na koncu enajstega poglavja - spoznati, videti in vstopiti. Arjuna je vedel in videl, vendar ni nikoli vstopil Vanj. Zato je bil isti Ardžuna tudi po Bhagavadgiti. Nikoli se ni združil z Najvišjim bitjem.

Zdaj je religija poznavanje, videnje in vstopanje. Po mnenju takšnih mislecev kot je Ramanudža, veliki utemeljitelj filozofije Višistadvaita, se poznavanje šteje za manjvredno glede na predanost. Zdaj sem se nekoliko oddaljil od bistva in se lotil povsem druge stvari, ki je prav tako zanimiva.

Znanje ali džñāna ni enako bhakti, pravi Ramanudža, veliki utemeljitelj doktrine in filozofije, imenovane višistadvaita. Ačarja Šankara pa pravi, da je džñāna nadrejena bhakti. Morda se zdi, da se prepirata. Nekaj poudarka sta dala različnim vidikom istega vprašanja. Zakaj Bhagavan Šri Krišna pravi, da te nič ne more narediti primerne, da bi imel vizijo Boga, da bi ga lahko uzrl, razen bhakti? Zdi se, da govori kot Ramanudža in ne kot Šankara. Vendar govorita le v različnih jezikih o isti stvari. Med njima ni nobenega protislovja. "Spoznavanje, videnje in vstopanje" pomeni proces stika z Bogom po stopnjah. V jeziku vedante obstajata dve vrsti spoznanja - parokša džñāna in aparokša džñāna. Parokša džñāna je neposredno znanje. "Bog obstaja" je posredno znanje. Zdaj ne čutimo, da smo neločljivi od Božjega bitja.

To spoznanje ni prišlo do nas. Zato nismo dosegli takšne višine religiozne zavesti, da bi bili prepričani, da smo neločljivi od Božjega obstoja. Vendar smo dovolj prepričani, da čutimo, da Bog obstaja.

Vsaj ljudje, ki sedijo tukaj, so morda prepričani, da Bog mora obstajati. On je. Okoliščine nas silijo, da z gotovostjo čutimo, da Bog mora biti, da Bog je. Vendar nismo šli tako daleč, da bi čutili, da smo od njega neločljivi. To je nekoliko višja stopnja. Spoznali smo na posreden način. Džñāna je prišla, daršana ali videnje Boga pa še ne. Nismo videli virata pred nami, čeprav ga vidimo. Celoten kozmos je to, toda svojo osebnost smo nekako ločili od zavesti Virata. Celica v telesu vidi telo, kot nekaj zunaj sebe.

Način, na katerega zdaj vidimo vesolje, je nekaj podobnega kakor možnost določenega organizma, imenovanega telesna celica, ločenega v gibanju - seveda ne v resnici - od telesnega organizma, ki gleda nazaj na telo. Kakšno bi bilo stanje ali izkušnja celice v našem lastnem telesu, ki bi se pojmovno ločila od organizma, kateremu pripada, in bi telo obravnavala kakor svet izven sebe? Lahko si predstavljate, kako neumno je to. Natanko to namreč počnemo. Mislimo, da je svet zunaj nas. Lahko poletimo v vesolje, se vozimo v avtomobilu po cesti, ker se je v našem umu udomačila nenavadna predstava, da je svet zunaj nas, čeprav smo del sveta. Torej je ideja, da je Virat kot zaznava, ki zadeva svet zunaj nas, namišljena in nerealna. Vse naše težave so navsezadnje namišljene. Same po sebi nimajo nobene resničnosti ali vsebine. Povezani smo z našimi umi, našimi mislimi, našimi občutki in našimi hotenji. Ko torej Ačarja Šankara trdi, da je džñāna superiorna, in Ramanudža odvrne, da je bhakti superiorna, pravita isto.

Ramanudža pod bhakti podrazumeva ljubezen do Boga, ki je močnejša od intelektualne dejavnosti ali zgolj vednosti, da Bog obstaja. In ko Šankara pravi, da je džñāna ali znanje superiorna, ima pri tem v mislih znanje, ki je identično z bitjo in ki je isto kot Para Bhakti ali ljubezen do Boga, kjer je duša v občestvu z Božjo bitjo.

Najvišja predanost je enaka najvišjemu znanju. Džñāna in Para Bhakti sta isto. Gauna bhakti ali sekundarna ljubezen do Boga, ki je bolj obredna in formalna, je nižja. Ramanudžova bhakti pa je vzvalovanje duše in raztapljanje osebnosti v doživljanju Boga. Gre za to, da postanemo nori od ljubezni do Boga, kot slišimo pri Spinozi, Ramakrišni Paramahamsu, Mirabai in Tukaramu. Njihova bhakti ni bila zgolj ljubezen do Boga v smislu ljubezni cerkvenih ali tempeljskih ljudi. Gre za neke vrste ekstazo, v kateri se je osebnost izgubila v ljubezni do Boga in Božji biti. To je džñāna in to je bhakti. Zato ni razlike med Ramanudžo in Šankara v končnih dosežkih. In tudi dikcija Bhagavana Šri Krišne je podobnega značaja.

Zato zdaj, ko razpravljamo o končni točki našega študija, postopoma izgubljam navezanost na svojo obsesivno predstavo, da smo ta mali gospod in gospa Telo in da se nahajamo v delu fizičnega sveta, ki se imenuje Indija ali Amerika, Japonska ali Rusija. In zlagoma poskušamo postati državljani večje razsežnosti, ki je širša od te zemlje, morda večja celo od sončnega sistema in tega fizičnega vesolja.

Ko vstopimo v resnično versko življenje, postanemo pravi Božji otroci. Hari Om Tat Sat.

SEDEM RAZLOGOV, ZAKAJ ZNANSTVENIK VERJAME V BOGA

A. Cressy Morrison

[nekdanji predsednik Newyorške akademije znanosti]

ŠE VEDNO SMO V ZORI znanstvene dobe, in vsakršno povečanje svetlobe bolj jasno razkriva delo inteligentnega Stvarnika. Dosegli smo izjemna odkritja; z duhom znanstvene ponižnosti in vere, utemeljene na znanju, se vedno bolj približujemo zavedanju Boga.

Sam imam sedem razlogov za svojo vero:

Prvi: Z neomajnim matematičnim zakonom lahko dokažemo, da je naše vesolje zasnovala in izvršila velika inženirska inteligenca.

Recimo, da damo v žep deset centov, označenih od ena do deset, in jih dobro premešamo. Zdaj jih poskusite vzeti ven v zaporedju od ena do deset, pri čemer vsakič vrnete kovanec nazaj in jih ponovno pretresite. Matematično vemo, da je vaša možnost, da boste najprej izvlekli številko, ena proti deset; da bosta zaporedoma padli ena in dve, ena proti 100; da bodo padle ena, dve in tri zaporedoma ena proti 1000 in tako naprej; vaša možnost, da izžrebate vseh deset v pravilnem zaporedju bi bila neverjetna številka ena proti desetim milijardam.

Po isti logiki je za življenje na Zemlji potrebnih toliko natančnih pogojev, da v ustreznem razmerju ne bi mogli obstajati po naključju. Zemlja se vrti okoli svoje osi 1000 milj na uro na ekvatorju; če bi se vrtela s hitrostjo 100 milj na uro, bi bili naši dnevi in noči desetkrat daljši kot zdaj, pri čemer bi vroče sonce najbrž preko celega dne žgalo našo vegetacijo, medtem ko bi v dolgih nočeh vsak preživel poganjek lahko zmrznil.

Tudi sonce, vir našega življenja, ima na površini temperaturo 10 000 stopinj Celzija, in naša Zemlja je ravno prav oddaljena, da nas to "večno življenje" ogreje ravno dovolj in ne preveč! Če bi sonce oddajalo le polovico svojega sedanjega sevanja, bi zmrznili, in če bi oddajalo toliko več, bi se spekli.

Zaradi naklona Zemlje, ki je nagnjena pod kotom 23 stopinj, imamo letne čase; če Zemlja ne bi bila tako nagnjena, bi se hlapi iz oceanov premikali proti severu in jugu ter tamkaj kopičili ledena prostranstva. Če bi bila naša luna, recimo, oddaljena le 50.000 milj namesto dejanske razdalje, bi bilo naše plimovanje tako ogromno, da bi se dvakrat na dan potopile vse celine; tudi gore bi kaj kmalu odnesla erozija. Če bi bila zemeljska skorja le deset metrov debelejša, ne bi bilo kisika, brez katerega bi izginilo živalstvo. Če bi bil ocean le nekaj metrov globlji, bi se ogljikov dioksid in kisik absorbirala in rastlinsko življenje ne bi moglo obstajati.

Iz teh in številnih drugih primerov je razvidno, da ni niti ene milijardinka možnosti, da je življenje na našem planetu naključje.

Drugič: iznajdljivost življenja pri doseganju svojega namena je izraz vseprisotne inteligence.

Kaj življenje samo sploh je, še nihče ni doumel. Nima ne teže ne razsežnosti, vendar pa ima moč; rastoča korenina bo razklala skalo. Življenje je osvojilo vodo, zemljo in zrak ter obvladalo elemente in jih sili, da razpadajo in spreminjajo svoje kombinacije.

Življenje, kakor kipar, oblikuje vsa živa bitja; umetniško oblikuje vsak list vsakega drevesa in obarva vsak cvet. Življenje je glasbenik in je vsako ptico naučilo peti svojo ljubezensko pesem, žuželke, da se med seboj kličejo v glasbi svojih mnogoterih zvokov. Življenje je veličasten kemik, ki daje okus sadju in začimbam, dišavo vrtnici, vodo in ogljikovo kislino spreminja v sladkor in les, pri čemer se sprošča kisik, da lahko živali dihajo.

Poglejte skoraj nevidno kapljico protoplazme, ki je prozorna, podobna želeju in sposobna gibanja, ki črpa energijo iz sonca. Ta ena samcata celica, ta prozorna kapljica, podobna meglici, nosi v sebi zarodek življenja in ima moč, da to življenje razdeli vsem živim bitjem, velikim in majhnim. Moč te kapljice je večja od našega rastlinja, živali in ljudi, saj vse življenje izhaja iz nje. Narava ni ustvarila življenja; z ognjem ožgane skale in neslano morje ne bi mogli izpolniti potrebnih zahtev.

Kdo ga je torej spravil sem?

Tretjič: živalska modrost neustavljivo govori o dobrem Stvarniku, ki je vnesel nagon v sicer nemočna majhna bitja.

Mladi losos preživi leta v morju, nato se vrne v svojo reko in potuje navzgor po reki vse do pritoka, v katerem se je rodil. Kaj ga tako natančno pripelje nazaj? Če ga predstavite v drug pritok, bo takoj ugotovil, da je skrenil s svoje poti, in se bo prebijal navzdol in nazaj do glavnega toka, nakar se bo obrnil proti toku, da bi pravilno izpolnil svojo usodo.

Še težje je rešiti skrivnost jegulj. Ta neverjetna bitja se selijo iz ribnikov in rek širom sveta - tiste iz Evrope čez več tisoč kilometrske oceane - vse pa so namenjene k istim globočinam blizu Bermudov. Tam se razmnožujejo in umrejo. Potem se jeguljice brez kakršnegakoli očitnega znanja, razen da so v vodni divjini, kljub temu vrnejo in najdejo pot ne le do obale, od koder so prišli njihovi starši, ampak od tam do istih rek, jezer ali ribnikov. Nobena ameriška jegulja še ni bila ujeta v Evropi, evropske jegulje pa tudi ne v ameriških vodah. Narava je celo odložila zrelost evropske jegulje za leto in še malo, da bi nadoknadila njeno daljše potovanje. Sprašujemo se od kje izvira ta usmerjevalni impulz?

Četrtyč: Človek ima nekaj več kakor le živalski nagon - moč razuma.

Nobena druga žival ni zapustila zapisa o svoji sposobnosti štetja do deset ali celo razumevanja pomena števila deset. Medtem ko je nagon podoben eni sami noti flavte, lepi, a omejeni, pa človeški možgani vsebujejo vse note vseh instrumentov v orkestru. Te četrte točke ni treba posebej poudarjati; zahvaljujoč človeškemu razumu lahko razmišljamo o možnosti, da smo to, kar smo, samo zato, ker smo sprejeli iskrico univerzalne inteligence.

Petič: Oskrba vsega živega se razkriva v pojavih, kot so čudeži genov.

Ti geni so tako majhni, da če bi jih za vse živeče ljudi na svetu zbrali na enem mestu, bi jih bilo manj kakor za en naprstnik. Vendar so ti geni v vsaki živi celici in so ključ do vseh človeških,

živalskih in rastlinskih lastnosti. Naprstnik je majhen prostor za shrambo vseh individualnih značilnosti skoraj treh milijard človeških bitij. Vendar pa gre za nedvomno dejstvo.

Tu se evolucija zares začne - v celici, enoti, ki vsebuje in prenaša gene. Da lahko ultramikroskopski gen popolnoma obvladuje vse življenje na Zemlji, je primer globoke premetenosti, ki ga je lahko ustvarila le ustvarjalna Inteligenca; nobena druga hipoteza ne more biti ustrezna.

Šestič: Zaradi ekonomičnosti narave smo prisiljeni spoznati, da bi edinole neskončna modrost lahko predvidela in pripravila vse skupaj s tako spretnim gospodarjenjem.

Pred mnogimi leti so v Avstraliji zasadili vrsto kaktusa kot zaščitno ograjo. Ker tamkaj ni imel sovražnikov, je kaktus kmalu začel bujno rasti; zaskrbljujoče obilje kaktusov se je nadaljevalo, dokler rastline niso prekrile območja, dolgega in širokega kot Anglija, in izrinile prebivalce iz mest in vasi ter uničile njihove kmetije. V iskanju obrambe so entomologi prečesali ves svet in končno odkrili žuželko, ki je živela izključno od kaktusov in ni jedla ničesar drugega. Prav tako se je lahko prosto razmnoževala in v Avstraliji ni imela sovražnikov. Tako je žival kmalu osvojila rastlino in do danes se je škodljivi kaktus umaknil - in z njim tudi glavina žuželk, razen majhnega zaščitnega ostanka, zadostnega za omejevanje kaktusa za vselej.

Takšne zavore in ravnovesja so bile zagotovljene povsod. Zakaj hitro razmnožujoče se žuželke niso prevladale na zemlji? Ker nimajo pljuč, kakor jih ima človek; dihajo po cevkah. Toda ko žuželke zrastejo, se njihove cevke ne povečajo sorazmerno z naraščajočo velikostjo telesa. Zato nikoli ni bilo žuželk, ki bi bile velike; ta omejitev rasti jih je zadržala v mejah. Če te fizične omejitve ne bi bilo, človek ne bi mogel obstajati. Predstavljajte si, da srečate sršena, velikega kot lev!

Sedmič: Dejstvo, da si človek lahko zamisli idejo o Bogu, je samo po sebi edinstven dokaz.

Ideja o Bogu izhaja iz človekove božanske sposobnosti, katero si ne deli s preostalim svetom - zmožnosti, ki ji pravimo domišljija. Z njeno močjo lahko človek in samo človek najde dokaz za stvari, ki jih ni videti. Obzorje, ki ga ta moč odpira, je neomejeno; ko človekova izpopolnjena domišljija postane duhovna resničnost, lahko dejansko v vseh dokazih načrta in namena uzre veliko resnico, da so nebesa kjer koli in kar koli; da je Bog povsod in v vsem, vendar pa nikjer ni tako blizu kakor v naših srcih.

To je znanstveno in tudi domišljijsko res, kot je dejal psalmist: Nebesa razodevajo Božjo slavo in svod kaže njegovo rokodelstvo.

ALI JE SODOBNA ZNANOST IZZIV ZA RELIGIJO?

Śri Svami Krišnananda

Predlagana tema je nekoliko zapletena in ne vem, do kam bi bila to zelo primerna tema za razpravo pred tovrstnim občinstvom, v bistvu sestoječega iz častilcev Boga in iskalcev duhovnega življenjskega ideala. Vendar pa vse vizije življenja lahko združimo v sistem celovite organizacije in ničesar, kar si je mogoče zamisliti, ni mogoče uvrščati izven metodologije, ki jo je treba uporabiti pri uresničevanju duhovnega ideala.

"Ali obstaja nasprotje med znanstveno metodo in religioznim stremljenjem duše?" je vprašanje. Na splošno, ko ljudje spregovorijo o znanosti, navadno ljudstvo to razume v smislu udobja, ki ga je zagotovila uporabna znanost, na primer hitro potovanje, telefon, telegraf, internet, satelit in televizija. To so stvari, ki jih imajo ljudje v mislih, ko govorijo o tehnološkem napredku, ki ga je dosegla znanost; vendar znanost ne pomeni tehnologije. Je vizija življenja samega.

Tisto, kar je v navzkrižju ali se zdi, da je v navzkrižju z religijo, ni udobje, katerega nam prinašajo ti tehnološki izumi uporabne znanosti, temveč teorija znanosti, ki je nekaj zelo globokega in meji na filozofske in metafizične temelje samega življenja.

To, da je svet za vsakogar nekaj zunanjega, je osnovni temelj vsega znanstvenega dojetja. Opazovanje in poskus sta metodi znanstvenega procesa, zato je samoumevno, da mora biti tisto, kar opazujemo in na čemer izvajamo poskuse, zunaj. Zunanost sveta je zelo pomemben vidik, ki ga je pri tem treba upoštevati, vendar si lahko zastavimo vprašanje: "Ali je svet res zunaj nas, tako da to, kar se dogaja v svetu, ne vpliva na nas in da svet ne briga, kaj se nam dogaja v našem notranjem delovanju? Ali sta posameznik in svet, ki ju tu obravnavamo, ločena drug od drugega? Ali svet nima ničesar opraviti s posameznikom in ali ima posameznik kaj opraviti z njim?" Zdi se, da med posameznikom in svetom ni možna nobena komunikacija. Svet morda sploh ne ve, da je nek posameznik mrtev in da ga ni več, in posameznika na noben način ne zanima, ali se je zvezda na nebu ohladila in ugasnila. Naj se z nebesi zgodi karkoli; kaj nas sploh briga? Toda vprašanje je: "Ali je tako?"

Lahko rečemo, da se je ta domnevni spor med fizikalno znanostjo in religijo začel nekje proti koncu devetnajstega stoletja, ko je geocentrično razlago nebesnih teles nadomestil heliocentrični koncept na podlagi Kopernikovega odkritja. To odkritje je bilo v nasprotju s svetopisemskim prepričanjem in izročilom, po katerem je Zemlja temelj, ter da se sonce, luna in zvezde gibljejo okoli Zemlje.

Druga stvar, ki je nasprotovala religiji, kot so jo razumeli tedaj, je narekovala, da je bi svet po svetopisemskem izročilu ustvarjen pred približno štiri tisoč leti, vendar znanstveno odkritje pravi, da je treba začetek sveta iskati v eonih in eonih časa prej, in da je zemlja stara več milijonov let. To je bil spet izziv za srednjeveško pojmovanje religije.

Tretja stvar pa je najpomembnejša. Ko je Newton odkril zakon gravitacije in ugotovil, da je vse, kar se dogaja v fizičnem svetu, mogoče matematično izpeljati z logičnim postopkom sklepanja iz predpostavk, in da je svet, ki je po svoji naravi fizičen, vsebovan v skodelici

prostora in časa, in ko je njegov naslednik ali sledilec Laplace napisal pet zvezkov "Nebesne mehanike", se je zdelo, da se je vojna med znanostjo in religijo šele prav začela. Povedali so nam, da so bili Laplaceovi spisi vročeni Napoleonu v premislek. Menda je Napoleon izjavil: "Gospod, v vašem načrtu ne vidim Boga." Laplace je odgovoril: "Vaša visokost, uporabil sem najboljši teleskop, vendar Boga nisem nikjer opazil." To je klasična znanost: Boga je treba videti, da bi vanj verjeli.

Ali iz tega sledi, da vse, kar vidimo s svojimi očmi, resnično obstaja? Ali lahko logično ali znanstveno ugotovimo, da svet sploh obstaja? S katerim znanstvenim postopkom lahko ugotovimo resnico o zunanjosti sveta? Znanost nasprotuje vsakršnim hipotezami in čemur koli, kar ni dokazano. Toda ali obstaja kakršen koli dokaz, ki bi utemeljeval prepričanje, da svet obstaja, razen trditve, da je viden? Čuti pridejo v stik s tem, čemur pravimo panorama zunanjega sveta. To je dokaz!

Tu se znanost spotika. Poskuša si spodrezati tla pod nogami. Jemati kar koli za samoumevno, ni začetek znanosti. Za samoumevno ne moremo jemati niti tega, da svet je, če ne dokažemo, da je. Ne moremo dokazati niti lastnega obstoja. Kako veste, da obstajate? Kje je silogizem, s katerim ste izpeljali posledico svojega obstoja iz predpostavke? Kakšen je dokaz, s katerim lahko potrdite resničnost svojega lastnega obstoja? Prinesite argument in pogledjmo, kaj je tisto, kar vam pove, da resnično obstajate.

Francoski filozof Rene Descartes je bil tisti, ki se je lotil tega vprašanja dvoma o obstoju lastnega jaza: "V mojih mislih morda deluje kakšen hudič. Morda mi pripoveduje vse na zelo zapleten način. Svet morda ne obstaja. Morda me ni tukaj. Vse je dvomljivo. Nič ni gotovo. Lahko dvomim v veljavnost česar koli in vsega." Vendar je šel globlje v ta pojav dvoma in odkril, da dvom ni mogoč, razen če obstaja nekdo, ki naj bi dvomil; če je treba dvomiti tudi o dvomljivcu, že samo dejstvo dvomljenja izgubi svoj pomen. Nihče ne more biti popoln skeptik, saj bi s tem izničil sam namen skepticizma. Razmišljam in zato zagotovo obstajam (Mislim, torej sem!). To je Descartesov sklep.

Kakšen je moj obstoj? Zavedam se, da obstajam. Kaj je to zavest? "Jaz sem posameznik; jaz sem gospod ta in ta," je moja zavest o obstoju. Ali je zavest o obstoju osebnosti popolno sprejemanje resnice življenja? Sklepal je, da to ne more biti dokončna resnica življenja, saj obstaja koprnenje po prekoračitvi omejitev osebnosti.

Nihče ne more prenašati končnosti. Končna zavest, ki jo dokazuje že samo dejstvo mojega zavedanja, da sem, vzpostavlja veljavnost obstoja nečesa, kar ni končno. Kaj je je tisto, kar ni končno? To ne bi smela biti množica končnega; to bi moralo biti neskončno. Moj obstoj v smislu končnega bitja, utemeljen z neizpodbitnostjo te trditve, prinaša tudi širšo nepričakovano posledico - najbrž bi moralo obstajati tudi Neskončno; potetakem obstaja Bog. Če obstajam, mora obstajati tudi Bog, saj je pojem Boga le kozmični korelat sprejemanja lastnega bivanja v podobi končnega posameznika. Končnost individualnosti dokazuje neskončnost Resnice življenja. To razbija nekdanje pojmovanje zunanjosti sveta in dihotomijo, ki se kaže med zaznavajočim (osebkom) in zaznavanim (predmetom).

Zdaj se srečujem z grožnjo, ki jo teoretična znanost postavi pred religijo. Tu je treba razumeti, kaj je religija. Čeprav skušamo analizirati praktične in teoretične vidike znanosti, ali vemo, kaj je religija? Religija je v bistvu hrepenenje po tem, kar je nad nami. Obstaja nekaj, kar presega mene samega; če ne bi bilo tega dejstva, bi bil najbolj srečna oseba na tem svetu. Bil bi brezskrben, varen in popoln v vseh pomenih besede. Toda nihče ne čuti, da je popoln. Vedno

se kdo pritožuje, da je nekaj narobe, da je nekaj neustrezno ali nezadostno. Nazadnje obstaja grožnja, da bo posameznik (iz)umrl. Smrt pride nadenj.

To so strahovi psihe, ki imajo podlago in resničnost v tem smislu, da nakazujejo možnost obstoja neke sfere, v kateri so ti negotovi pogoji popolnoma premagani.

Zdi se, da se življenjske resnice raztezajo skozi več plasti samopreseganja, od katerih se ena dviga nad druga, pri čemer nižja ni zadovoljna, dokler ne doseže naslednje višje. Nikoli ne moremo biti zadovoljni z ničemer na tem svetu, saj zadovoljstvo ne more izhajati iz tistega, kar je popolnoma zunaj nas. Zunanjskost življenjskih vrednot in predmetov, ki naj bi nam prinašali zadovoljstvo, izniči sam poskus, da bi na tem svetu dosegli kakršno koli trajno veselje in zadovoljstvo. S tem, v čemur iščemo zadovoljstvo, namreč čutnimi predmeti, zaznavajoči (osebek) ni sposoben zares priti v stik, ker so zunaj. Svet smo že označili za nekaj povsem zunanjega, nepovezanega z nami, in zato od sveta ne moremo pričakovati ničesar. Kljub temu človek teče za življenjskimi užitki v obliki stika s predmeti, ki so povsem zunaj. Tukaj je protislovje v samem delovanju želje. Gre za samouničujoč poskus tistega, čemur pravimo človeška želja.

Želja je hrepenenje po posedovanju tistega, kar ni v nas samih, temveč je zunaj nas. Toda zunanjskost predmeta preprečuje, da bi prišel v stik z doživljajočo zavestjo. Tako se vsaka želja konča s tragedijo, razočaranjem in popolnim porazom in nihče nikoli ne zapusti tega sveta z zadovoljstvom, da je poskus uspel. Vse je izgubljeno. Zaključek starca, da je vse življenje postalo jalovo in da ni nobene vrednosti ali smisla v njem, kajti v svojem življenju si je prizadeval za nekaj, česar v svetu, ki je popolnoma zunaj, ne moremo pričakovati in dočakati.

Religiozni ideal ne temelji na konceptu zunanosti sveta ali na notranosti česar koli. Svet ni niti zunaj nas niti znotraj nas. Z njim smo neločljivo povezani; enako velja za svet glede na naše lastne jaze. Ne sedimo zunaj sveta, smo v svetu, vendar ne v njem kakor tisto, kar je v loncu. Odnos med posameznikom in vesoljem je organska celota. Če se izrazimo bolj preprosto lahko rečemo, da je to nekaj podobnega kakor povezanost telesnih organov s celotnim organizmom telesa. Čeprav lahko dlani in stopala zaznavamo kot čutne predmete, ne ostajajo zunanji predmeti. So organski deli celotnega telesa, ki je transcendenca okončine. Tako se religija dvigne nad klasično znanstveno predstavo o zunanosti sveta in se dotakne tistega, kar lahko imenujemo univerzalni pojem resnice življenja.

Resnica, ki je končni cilj verskega prizadevanja, je vseobsegajoča univerzalna vključenost, ki tukaj ne gre z roko v roki s klasično fiziko, ki zahteva, da je svet popolnoma zunaj. Spopad med fizikalno znanostjo v njeni klasični obliki in religioznim idealom je v tem, da ena stran trdi, da je dejstvo življenja univerzalna vključenost, druga strani pa trdi, da je popolnoma zunaj.

Kasneje, proti sredini dvajsetega stoletja, so se znanstvene teorije sistematično spremenile, pri čemer so bolj premišljeni in raziskovalni znanstveniki ugotovili, da je nemogoče kar koli spoznatii, če ne obstaja odnos med spoznavajočim in spoznanim. Popolnoma nepovezanega predmeta, kakršen je svet, ne more spoznati nobena individualna zavest. Vključenost predmeta zaznave v subjektivno operacijo vizualizacije je nujna, da lahko sploh pride do zaznavanja. Med zaznavajočo zavestjo in zaznavnim objektom mora obstajati stik. Oba sta vzporedna drug drugemu. Niti svet ni nad posameznikom, niti posameznik nad svetom. Sta sočasna v času in prostoru. Mi smo iz istega materiala, iz katerega je narejen svet, in živimo v kraljestvu, ki je le fizično kraljestvo petih elementov. Svet sestoji iz petih fizikalnih elementov - zemlje, vode, ognja, zraka in etra, ki so tudi gradniki posameznikovega telesa. Sama substanca našega fizičnega obstoja je enaka snovi fizičnega sveta. Gradniki kozmosa so

gradniki naše osebnosti. Če je to tako, kaj je potem tisto, zaradi česar se počutimo, da smo drugačni od sveta? Gre za poseg posebnega nerazumljivega pojava, ki se imenuje prostor in čas. Čeprav je klasična fizika z vidika Newtona menila, da prostor in čas nimata nič skupnega z vsebino sveta, je bilo pozneje ugotovljeno, da je oboje življenjsko povezano z vsakim fizikalnim dogodkom v svetu.

Prav v Taittirija Upanišadi slišimo o evlucijskem procesu vesolja. *Tasmadva etasmadatmana akašah sambhuta*: Iz univerzalnega Absoluta, samobitnosti kozmosa, izvira prostor. Pri tem se moramo zavedati, da je tudi prostor povezan z Absolutom. *Akašadvajuh*; načelo oz. element zraka je izhajalo iz vibracij prostora. *Vajoragnih*; trenje, ki je nastalo zaradi gibanja zraka, je ustvarilo toploto, ki je ogenj. *Agnerapah*; kondenzacija toplote ognja je ustvarila tekoče stanje sveta, ki je voda. Strjevanje vode je postalo zemeljsko načelo, *adbhjah prithivi*. *Prithivja ośadhajah*: iz zemlje nastanejo vsa zelišča, rastline in drevesa, ki so hrana živalim in ljudem. *Ośadhibhjannam*; vse, kar jemo, nastane iz rastlin in dreves ter zelenjave in takšnih užitnih predmetov, ki jih proizvede zemlja. *Annatpurušah*; človek nastane kot zapoznelec v procesu evolucije. To fizično telo je *annamaja*, sestavljeno iz živil, ki so zemeljsko načelo, ki je spet evlucijsko posledica vodnega načela, to pa spet iz ognjenega načela, ognjeno načelo iz zračnega načela, načelo zraka iz načela prostora, načelo prostora pa je ukoreninjeno v Univerzalnem Obstoju.

Tako lahko spoznate svojo povezanost z Poslednjo (Najvišjo, Dokončno) resničnostjo. Potopljeni smo globoko v Dokončno Bit. Smo samodejna produkt evolucije v najnižji obliki svojega izraza, v svoji fizični, materialni obliki, ki je prostorsko-časovni izraz neprostorskega in nečasovnega Vrhovnega Bitja, ki je Najvišja Zavest: *satjam džñānāmanantam brahma*.

Vzvišen je ta koncept. Danes so bolj razumevajoči tipi fizikalnih znanstvenikov praktično naleteli na ta veliki koncept Upanišad. Matematiki, ki so izjavili, da so svet le enačbe, točkovni dogodki in valovi verjetnosti ali kontinuum nekaterih neopisljivih stvari, ki jih ni mogoče opisati, so bili nehote prisiljeni sprejeti, da je obstoj nedeljiv. Do tega sklepa bi morala pripeljati zavest samega znanstvenika.

Veliki fizik sir Arthur Eddington, ki ni hotel sprejeti, da obstaja Bog ali nekaj takega kot je zavest, je na to sprejetje naletel nehote, tako rekoč nezavedno. V svoji slavni knjigi "Narava fizikalnega sveta" je izrekel evangelijsko resnico: "Substanca sveta je zavest."

Napačno razumljena znanost je grožnja religiji; če jo obravnavamo le kot tehnološki proces letenja z veliko hitrostjo in delovanja prek satelita, televizije in interneta, gre za slabo pojmovanje znanosti. Znanost je plemenit raziskovalni postopek, ki nas lahko popelje do globljih skrivnosti življenja, če se z njo ukvarjamo nepristransko.

Tukaj imamo nepričakovano odkritje znanosti, da je substanca sveta zagotovo zavest. Zakaj je tako? Zato, ker je treba svet spoznati, da bi lahko sprejeli njegov obstoj. Kdo vam pravi, da svet obstaja? Vaša zavest vam to sporoča. Kako zavest ve, da svet obstaja, razen če ta zavest prežema celotni svet zaznavanja? Pronicanje same strukture fizičnega sveta v strukturo zavesti je razlog, zakaj verjamemo v obstoj sveta in v to, da se nahaja zunaj. Torej, končno ni nobenega nasprotja med najvišjimi odkritji znanosti in plemenitimi težnjami religije.

Z izrazom "religija" ne mislimo hinduizma, krščanstva, budizma, - tega "izma", onega "izma" in vse ostalo. Vse to so imenovane denominacijske oblike pravega pomena religije. Religija je prizadevanje duše za njeno končno usodo. To je posameznikovo iskanje Absolutnega. Je

hrepenenje duha v nas po vsemogočnem Bogu. Nima nobene zveze s kakršnim koli "izmi" in nihče ne more biti brez tega večnega hrepenenja po popolnosti, ki bi ga bilo bolje imenovati duhovno stremljenje in ne versko hrepenenje zaradi zlorabe besede "religija" v sodobnem času, v zgodovinskih okoliščinah ter pri študiju v šolah in na fakultetah.

Ljudje, ki se zdaj štejejo za znanstvenike in so zelo napredni v logičnem razmišljanju, porečejo "pha, religija", češ, da gre za zgodbo stare babice, ker je njihova predstava o religiji tako slaba, kakor je slaba njihova predstava o znanosti. Obstaja tragedija, ki je doletela vsakega od nas, v tem, da ne moremo biti natančni v svojem znanju o stvareh, pa naj gre za znanstveno ali religiozno znanje.

Konflikta pa pravzaprav ni. V srednjem veku je bil čas, ko se je zdelo, da je fizikalna znanost v navzkrižju s cerkvenimi doktrinami. Cerkev je izobčila številne znanstvenike, ki jih je papež kaznoval s strogimi obtožnicami. Ustanovljena je bila srednjeveška inkvizicija, kar je za nas res nepredstavljivo. Ljudi so sežigali, metali v ogenj dogmatični verski privrženci, znanost pa se je maščevala in se ločila od papeža.

Danes živimo v povsem drugačnem svetu. Konflikt se je končal; vsaj zdi se, da je ustavljen. Čeprav je bilo nekoč rečeno: "Vzhod je Vzhod in Zahod je Zahod, in obe strani se ne bosta nikoli srečali", mislim, da se danes skušata združiti in se srečujeta. Zahod in Vzhod želita drug drugemu stisniti roko in sprejeti svojo skupno dediščino kot človeška bitja, namesto s perspektive zahodnjaki in vzhodnjaki, znanstveniki in verniki, iskalci Boga in iskalci materialnih vrednot.

Dandanes je napisanih več učbenikov, v katerih so se močne monografije lotile globine te harmonije, ki že obstaja med zunanjim in univerzalnim. Čeprav se zunanost lahko razlikuje od notranjosti, ne more biti zunanja univerzalnosti. Univerzalno je transcendentni element, ki se dviga nad subjektivno in objektivno stranjo. Mi ne moremo niti vedeti, da je kaj zunaj nas, razen če obstaja tretji element, ki ni mi sami in tudi ne predmet, ki ga zaznavamo.

Zaradi zunanosti predmeta zaznavanja in notranjosti zavesti, med njima ni nobene povezave, spoznanje pa posledično nemogoče; nihče ne more vedeti, da karkoli je. Obstaja pa transcendentno načelo. Vzhodna misel ga obravnava kot *adhidaiva*, tj. duhovno načelo, ki deluje kot transcendentni element, - neznano in nepojmljivo, vendar deluje med subjektivno in objektivno stranjo.

Subjektivna stran se imenuje *adhjatma*, objektivna *adhibhauta* in transcendentno je *adhidaiva*. Vse tri morajo delovati skupaj, da sploh lahko pride do zaznavanja. Toda naše razumevanje je tako slabo, da le malo vemo o sebi in še veliko manj o svetu, o transcendentnem delovanju pa sploh ničesar. Bogovi so za našimi očmi in ušesi, našimi nosom in jezikom ter našimi občutki. Ti bogovi, ki so prebivalci nebes, so upravljavci tega mehanizma, ki se imenuje fizično telo s svojimi čutilnimi organi. To je le domneva s strani egoističnega posameznika, da misli, da deluje sam. Delavci so velika božanska bitja, ki so transcendentni *adhidaivi* - bogovi v nebesih, kot jim pravimo. Vendar so nevidni. Nevidni so, ker niso ne znotraj ne zunaj; so "zgoraj".

Tu je smer iskanja poti tako za znanost kakor tudi za religijo, tako da če bosta sodelovali ubrano, lahko ustvarita svet veselja in zadovoljstva, človeka vredno življenje. Ali želite oditi s tega sveta s tragičnim občutkom, da nismo ničesar dosegli? Svet se je izmaknil vsem. Zdi se, da je tako zaradi našega napačnega vrednotenja zgodovinskega procesa. Zgodovina je pravzaprav naravni proces veselja. Je celotno delovanje, ki se odvija v celotnem stvarstvu,

tudi ko se nekje na drugem koncu sveta odvija majhen dogodek. Naš učeni govornik je omenil kvantno mehaniko in odkritja relativnosti, itd. ter skozi poudaril presenetljivo resnico o nenadnem in sočasnem delovanju, ki se dogaja v vesolju. Vsak dogodek je sočasen dogodek. Ne odvija se včeraj in jutri, temveč prav zdaj in povsod.

Ali nam ni pesnik rekel, da se ne moremo dotakniti cvetnih lističev na vrtu, ne da bi s tem motili zvezde na nebu? To ni poezija, to je resnica. Vsak dogodek je univerzalni dogodek. Vse, kar se dogaja kjer koli, se dogaja povsod, in mi živimo širom vesolja, v vseh delih kozmosa. Naša individualnost ni omejena le na ta zemeljski planet. Je povsod v različnih delih.

Znanstveniki so danes odkrili možnost svetov znotraj svetov in možnost več svetov in možnost, da smo prebivalci vseh teh svetov hkrati. "*Hkrati*" je beseda, ki jo moramo poudariti. Teh številnih svetov ne naseljujemo zaporedoma, - danes tu, jutri nekje drugje. Z enim samim zamahom, na brezčasen način, naseljujemo celoten kozmos, in smo državljani sveta, ki delujemo v različnih oblikah. Neznano nam je, da je en del nas samih tukaj na zemlji in opravlja dejavnosti na ta način, drugi del naše arhetipske narave pa je v nebesih, celo danes.

Naš višji jaz v nebesih nas vleče in kliče: "Daj no. Niste tukaj, kjer se zdi, da ste. Ste v nebesih." Zato hrepenimo po višjih vrednotah življenja in nikoli ne moremo biti zadovoljni; vedno smo nezadovoljni, ker nismo na tem svetu. Mi smo v resnici v nekem drugem svetu, - ne le v nekem drugem svetu, ampak smo v vseh svetovih. To univerzalno delovanje posameznikov je veliko odkritje sodobne kvantne mehanike, ki je povsem drugačna od tiste znanosti, za katero se zdi, da je v nasprotju z religijo. Znanost je postala duhovnost; fizika je postala metafizika.

To je čudež proti koncu dvajsetega stoletja, ki smo mu priča; verjamemo, da bo prišel Bog. Nebeško kraljestvo je v nas; je v nas, ker je povsod. Kako se lahko veliko kraljestvo nahaja v našem majhnem okviru fizičnega obstoja? To je zato, ker notranjost našega obstoja pravzaprav ni fizična notranjost. Celotno vesolje je lahko znotraj nas.

Prav Čandogja Upanišada nam pravi, da karkoli se dogaja v zunanjem svetu, se dogaja v nas. Če sonce sije tam, sije tudi v notranjosti. Če je zunaj vroče, je vroče tudi v notranjosti. Če zunaj dežuje, dežuje tudi v notranjosti. Če je tam grmenje, grmi tudi tukaj. Vendar smo tako neumni, da se ne moremo zavedati, da se ti dogodki dogajajo znotraj nas, sorazmerno z vsemi stvarmi, ki se dogajajo zunaj v svetu.

Mi smo svet; tako nam govori današnje odkritje znanosti. To je tisto, kar nam govori veliki sveti spis Joga Vasištha. To nam govorijo Upanišade. Ne gre zgolj za spoj Zahoda in Vzhoda; Bog in človek si podajata roke v tem širnem kraljestvu univerzalnega stvarstva.